



Jaarverslag 2023



mondriaan
fonds

Inhoudsopgave

2	Voorwoord
5	2023 in cijfers
6	Regelingen
35	Pilots
39	Activiteiten
49	Organisatie & Financiën
79	Colofon

Voorwoord

Een jaar van herstel en perspectief



Elco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds. Foto: Aad Hoogendoorn

We begonnen 2023 als een jaar van herstel; herstel van de coronacrisis. Voor dat herstel hebben we met speciaal budget van het ministerie van OCW de erfgoedtalentbeurzen uitgezet. Hiermee creëerden we plekken in de erfgoedsector specifiek voor starters die in de coronacrisis zijn afgestudeerd. Dat was fijn voor de afgestudeerden, die na een moeilijke periode nieuwe ontwikkelingen geboden werden, maar ook voor de erfgoedinstellingen die we zo ruimte konden bieden voor vernieuwing en verjonging.

Voor de startende kunstenaars die in coronatijd minder ontwikkelkansen en presentatie mogelijkheden hadden, financierden we 2 beurzen: Unfair in Amsterdam en Springboard in Utrecht. Daarnaast liep tot begin 2024 *Power Up*, een ontwikkelingstraject voor academieverlaters die in tijden van corona moesten afstuderen.

2023 was ook voor het Mondriaan Fonds zelf een periode van herstel. De coronaperiode is zwaar geweest voor de organisatie. Het werd tijd om goed te gaan kijken hoe we uitgesteld werk konden oppakken, hoe we ruimte konden geven aan uitgestelde emoties en hoe we iedereen een goede plek konden bieden in het team. De organisatie is in korte tijd gegroeid, bijna verdubbeld zelfs. En dat in een tijd waarin het fonds de omslag moest maken van kantoorwerk naar thuiswerk en weer terug. We wilden alle collega's een plek in de organisatie geven, maar daarvoor moesten er letterlijk nieuwe werkplekken gecreëerd worden en moest er een infrastructuur ontwikkeld worden voor nieuwe vormen van digitale communicatie. Zo begon alles weer zijn plek te krijgen en werd het gemoed rustiger.

Het werk zelf wordt echter nooit rustig bij het Mondriaan Fonds. Gelukkig maar. Er zijn vele mooie en belangrijke initiatieven te stimuleren en te ondersteunen.

2023 was ook het Herdenkingsjaar Slavernijverleden. Dit is een jaar bekroond met de excuses en de vraag tot vergiffenis van de koning tijdens de Nationale Herdenking Slavernijverleden. Het Mondriaan Fonds organiseerde een open oproep, met in eerste instantie een budget van één miljoen euro. Dat bleek onvoldoende voor alle aanvragen die we binnenkregen. Gelukkig maakte het ministerie van OCW 2 miljoen extra vrij om meer projecten mogelijk te maken.

We konden dit jaar ook weer op reis. Na vorig jaar voorzichtig naar Spanje en Portugal geweest te zijn ging de oriëntatiereis dit jaar naar Costa Rica, Guatemala, El Salvador en Panama. Met de biënnale voucher kon naar São Paulo uitgevlogen worden en fondsmedewerkers bezochten de Cariben.

En we bezochten alle provincies en het Caribisch deel van het Koninkrijk. De tour stond in het teken van de ophaal voor het beleidsplan. Het was heel erg fijn om het land door te gaan en met mensen uit het veld in gesprek te gaan over wat van belang is in de regio waar zij wonen en werken.

Ook haalden we input uit het visitatierapport rijkscultuurfondsen. De visitatiecommissie stelt onder andere:

“De fondsen zijn wendbaar en weerbaar gebleken en uit zowel de stakeholders- als de aanvragersonderzoeken blijkt dat ze hun afzonderlijke sectoren goed bedienen. Daarbij is het van belang op te merken dat de cultuursector in veel opzichten anders is dan andere sectoren. Dit komt door het publieke karakter van de sector, de grote heterogeniteit in disciplines en genres, het hoge aantal zzp’ers, de diversiteit van bedrijfsmodellen en makers, de grote rol van subsidies en de diversiteit aan partijen die verantwoordelijk zijn voor het verdelen van die subsidies. De specifieke rol die de rijkscultuurfondsen in deze sector spelen, is daarbij essentieel.”

Het is een mooi compliment, een waardering die ons sterkt in onze intenties om ook de komende jaren een waardevolle bijdrage aan de sector te leveren.

Het einde van 2023 werd gemarkeerd door een aantal duurzame wijzigingen in het budget. Er kwam extra geld voor erfgoed in Oekraïne, meer budget voor mobiel erfgoed en nieuw budget om de nationaal historische bewustwording te stimuleren. En er kwam extra budget voor Fair Pay. Dat budget is van grote waarde richting de ambities om blijvend bij te dragen aan een sector waar iedereen de beloning krijgt die hij, zij of hen verdient.

Het jaar kenmerkt zich ook door bedreigingen en minder positieve gebeurtenissen. Afbraak staat dan in schril contrast met herstel. De wereld is blijvend onrustig en oorlogen hebben een continue invloed op onze werkelijkheid. We stappen ook 2024 niet in zonder zorg over toekomstige ontwikkelingen.

Het sterkt ons echter dat we ons dagelijks mogen inzetten voor een fonds dat werk van makers en instellingen ondersteunt. Werk waarin uiteenlopende stemmen, ideeën en opvattingen een plek kunnen krijgen en die zo het maatschappelijke gesprek en een open democratie stimuleren.

Het afgelopen jaar hebben we ons opnieuw hard gemaakt voor betere betaling, meer diversiteit, meer erkenning, openheid en ruimte voor eenieder, en meer aandacht voor alle regio's van het Koninkrijk. We zijn trots op wat bereikt is en blij met de vorderingen die gemaakt zijn, maar we sluiten 2023 niet af met een conclusie of afronding.

Beeldende kunst moet ons blijven verheffen, ontregelen en laten ontwikkelen. Erfgoed moet ons blijven leren over de ander en onszelf; wie we ook zijn, waar we ook vandaan komen. Deze kwaliteiten en waarden nemen we absoluut mee richting 2024 en ver daaraan voorbij.

Eelco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds

2023 in cijfers

4.036	aanvragen
1.657	toekenningen
463	projecten
38	kunstenaars naar een residency
75	erfgoedstarters
226	buitenlandse presentaties
44	publicaties
11	aankopen
53	programma's
40	opdrachten
3	prijzen
301	KunstKoopcontracten
240	kunstenaarshonoraria
28.000	bezoekers Prospects
800	bezoekers Mondriaan Fonds On Tour
470	deelnemers online spreekuren
145.662	bezoekers Prix de Rome Beeldende Kunst
10.000	abonnees nieuwsbrief
151.183	websitebezoekers
86.878	volgers op Facebook, X, Instagram en LinkedIn
73	adviseurs
9	voorzitters

totaal toegekend bedrag € 44.329.621

Regelingen

Aankopen

De regeling Aankopen is bestemd voor Nederlandse musea en andere erfgoedinstellingen die (indien mogelijk) in samenwerking met andere erfgoedinstellingen, bijzondere objecten of deelcollecties willen verwerven. Dit kan voor op alle collectiegebieden: van hedendaagse kunst en nijverheid tot oude handschriften en natuurhistorische collecties. Het doel van deze regeling is het vergroten van de kwaliteit en de zichtbaarheid van de Collectie Nederland. De bijdrage gaat naar aankopen die de Collectie Nederland verrijken en die (semi)permanent aan het publiek worden getoond. De bijdrage van het Mondriaan Fonds is maximaal 40% van de aankoopprijs.

In 2023 zijn aanvragen ontvangen voornamelijk op het gebied van cultureel erfgoed. Alleen Het Noordbrabants Museum diende een aanvraag in voor hedendaagse beeldende kunst. Het museum ontving een bijdrage voor de aankoop van het monumentale werk *Tilted Head* van kunstenaar Mark Manders. Dit werk is een van de grootste werken die Manders tot nu toe heeft gemaakt met een hoogte van ongeveer 4 meter. *Tilted Head* is vervaardigd in brons en toont een klassiek gezicht, half liggend en zijwaarts gekanteld. Manders maakte *Tilted Head* voor het Public Art Fund, een stichting die internationale kunstenaars opdracht geeft om kunst te maken voor de openbare ruimte van New York. Het kunstwerk heeft in 2023 een nieuwe permanente plek gekregen in de buitenlucht, voor de ingang van Het Noordbrabants Museum.

Het Kunstmuseum Den Haag ontving een bijdrage voor de herverwerving van een zilveren bekerschroef uit 1642 gemaakt door de Haagse zilversmid Andries Grill. Eerder dit jaar werd de bekerschroef door het museum terugggegeven aan de erfopvolgers van de Duits-Joodse kunstverzamelaar en filantroop Emma Budge (1852-1937). Dit gebeurde na uitspraak van de Restitutiecommissie, die concludeerde dat de stukken in 1937 onvrijwillig waren verkocht door de erfgenamen. Het Kunstmuseum heeft na deze uitspraak in overleg met de erfgenamen een kans gekregen tot herverwerving. Met de overeenstemming voor deze herverwerving blijft een van de belangrijkste objecten uit de collectie Haags zilver van het Kunstmuseum behouden voor Den Haag en Nederland.

Doede Hardeman, hoofd Collecties:

“Het was de afgelopen jaren onze prioriteit deze restitutiezaak volledig af te ronden. In 2001 deed de gemeente Den Haag in het kader van herkomst en restitutie-onderzoek in onze museumcollectie al een oproep in The Jerusalem Post om in contact te komen met de erven Budge. Toen het zicht op teruggave aan de erfopvolgers vorig jaar duidelijk werd, is het museum met hen in gesprek gegaan over een mogelijke herverwerving, na restitutie. Wij zijn dankbaar voor dit goede contact en de mogelijkheid die ze ons hebben geboden de bekerschroef opnieuw te verwerven.”

Het Mondriaan Fonds heeft in 2023 2 aanvragen voorgelegd aan het ministerie van OCW voor een bijdrage uit het Museaal Aankoopfonds. Dit aankoopfonds is bedoeld voor aankopen die van belang zijn voor de verrijking van de Collectie Nederland en niet alleen gefinancierd kunnen worden vanuit het budget van het fonds. Het ministerie van OCW heeft voor beide aanvragen de bijdrage uit het Museaal Aankoopfonds toegekend.

Klik [hier](#) voor een overzicht van alle aankopen die met een bijdrage van het Mondriaan Fonds mogelijk zijn gemaakt.

Aantal aanvragen: **12**

Gehonoreerd: **11**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 4.725.500**

Toegekend bedrag: **€ 1.895.500**

Art Fair Internationaal

Nederlandse en buitenlandse galeries kunnen bij deelname aan een kunstbeurs in het buitenland via de regeling Art Fair Internationaal een bijdrage ontvangen voor het presenteren van werk van levende beeldend kunstenaars uit Nederland. Daarnaast kunnen Nederlandse uitgeverijhuizen die deelnemen aan een internationale kunstboekenbeurs een bijdrage ontvangen voor het presenteren van publicaties over hedendaagse beeldende kunst. Ook kunnen buitenlandse kunstbeurzen van internationaal belang een bijdrage ontvangen voor het uitlichten van levende beeldend kunstenaars uit Nederland. Doel van de regeling Art Fair Internationaal is om de internationale positie van hedendaagse beeldende kunst uit Nederland te versterken plus de bekendheid mēt, en de waardering voor, de Nederlandse beeldende kunstpraktijk te vergroten.

Concreet gaat het om een bijdrage aan standhuur voor deelname aan een kunstbeurs met beeldende kunst uit Nederland, een bijdrage aan kosten voor bijzondere presentaties van bestaand werk in een aparte sectie op een kunstbeurs of productiekosten van nieuw werk voor een presentatie in een aparte sectie op een kunstbeurs. Het Mondriaan Fonds stelt elke 2 jaar een lijst vast van kunstbeurzen met een internationale uitstraling. Aanvragen gericht op een kunstbeurs of kunstboekenbeurs buiten deze lijst worden ter beoordeling voorgelegd aan een adviescommissie.

In 2023 werden 20% meer aanvragen toegekend dan in 2022. Het ging hierbij om bijdragen aan standhuur voor beurzen in met name België, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland. Opvallend is dat er 50% meer toekenningen waren voor uitgeverijen voor deelname aan kunstboekenbeurzen. Deelname aan Tokyo Art Book Fair en Offprint London waren het meest populair. Bij de galeries waren zowel Art Brussels en Art Antwerp weer populair. Veel galeries vragen jaarlijks aan voor dezelfde beurzen. Daarbij zien we een stijging in het formaat van de stand. Dit zorgt voor een prominenter plek op de beurs voor het presenteren van Nederlandse beeldende kunst.

Halverwege 2023 werd de Gallery Fair Practice Code gelanceerd. Samen met de Nederlandse Galerie Associatie (NGA) werd deze code ontwikkeld ter versteviging van de positie van de kunstenaar ten opzichte van de galerie. Voor galeries die een bijdrage aanvragen bij de regeling Art Fair Internationaal geldt dat zij de Gallery Fair Practice Code moeten ondertekenen, actief toepassen en uitleggen. Deze voorwaarde heeft geen invloed gehad op het aantal aanvragen, zowel nationale als internationale galeries confirmeren zich aan de code.

Aanvragers geven aan dat deelname aan kunst(boeken)beurzen belangrijk is voor het onderhouden van hun professionele netwerk en het leggen van nieuwe contacten. Door de bijdrage Art Fair Internationaal nemen galleries dikwijls meer risico en kiezen bijvoorbeeld voor solo presentaties van (opkomende) kunstenaars die de Nederlandse beeldende kunst representeren.

Aantal aanvragen: **138**

Gehonoreerd: **121**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 682.051**

Toegekend bedrag: **€ 560.581**

Beschermd Cultuurogoed

De regeling Beschermd Cultuurogoed is bestemd voor eigenaren en beheerders van objecten en collecties die in het [register van beschermde cultuurogoederen en verzamelingen](#) geregistreerd zijn. Doel is eigenaren te stimuleren zorg te dragen voor deze objecten en collecties en deze voor zover mogelijk publiekstoegankelijk te maken en te houden. De bijdrage wordt gebruikt voor alles dat verband houdt met de zorg voor, en het behoud van dit cultureel erfgoed, zoals de kosten voor conservering, restauratie en duplicering. Het Mondriaan Fonds draagt maximaal 60% bij.

In 2023 is bijgedragen aan de restauratie van een deel van de verzameling in de schatkamer van de Sint Servaasbasiliek in Maastricht. De restauratie maakt onderdeel uit van het streven om de gehele kerncollectie toekomstbestendig te kunnen beheren, behouden en presenteren. Ook is bijgedragen aan de Stichting Behoud & Restauratie Beeldenschat Sint Petrus' Bandenkerk Venray voor het herstel van een beschadiging van het kruisbeeld van de Calvariegroep.

Een aantal aanvragen voor deze regeling kon niet in behandeling genomen worden, omdat daarbij werd aangevraagd voor de restauratie van objecten die niet in het register van beschermde cultuurogoederen geregistreerd zijn.

Aantal aanvragen: **6**

Gehonoreerd: **2**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 195.847**

Toegekend bedrag: **€ 125.847**

Collectiemobiliteit

De regeling Collectiemobiliteit is bestemd voor musea en andere erfgoedinstellingen die collectieonderdelen willen selecteren, afstoten of herplaatsen om zo de kwaliteit van collecties, de zichtbaarheid voor het publiek en de focus van collectieprofielen te vergroten. Doel is het bevorderen van het inzicht in dat wat belangrijk is voor de Collectie Nederland waardoor de kwaliteit en de zichtbaarheid daarvan vergroot wordt. Het Mondriaan Fonds draagt maximaal 40% van de kosten bij.

In 2023 werd één project ondersteund: het herwaarderingstraject van het Streekmuseum Krimpenerwaard. Het Streekmuseum Krimpenerwaard heeft in haar 70-jarige bestaan een grote collectie verzameld van circa 27.000 objecten. Al langer heeft het museum de wens om zijn collectie te herzien en collectieonderdelen over te dragen naar andere musea. Nu het museum de beschikking krijgt over een kleiner depot is het tijd om het herwaarderingstraject in te zetten. Met de bijdrage van het Mondriaan Fonds doet het museum onder meer herkomstonderzoek en waardebeoordelingen.

Aantal aanvragen: **2**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 24.000**

Gehonoreerd: **1**

Toegekend bedrag: **€ 20.000**

Collectieprogramma's

Kunstmusea kunnen via de regeling Collectieprogramma's hun collecties beeldende kunst en vormgeving van na 1945 uitbreiden op basis van hun collectieprogramma en aankoopplan. Het gaat om aankopen die in het collectieplan van het museum passen en (semi)permanent aan het publiek worden getoond. Ook kunnen instellingen de bijdrage gebruiken om aan een beeldend kunstenaar een opdracht te verstrekken een werk te maken dat opgenomen in de collectie. Doel is het verhogen van de kwaliteit, de samenhang en de zichtbaarheid van de Collectie Nederland: alle kunst- en erfgoedobjecten in publiek bezit. Deze regeling staat om het jaar open voor aanvragen.

In 2023 vond de aanvraagronde Collectieprogramma's 2024-2025 plaats: 22 musea deden een aanvraag en ontvingen een bijdrage voor het aankopen van beeldende kunst en vormgeving van na 1945. De toegekende bedragen varieerden van € 28.000 tot € 250.000, voor een periode van 2 jaar. De aankoopplannen zijn bij sommige musea al heel concreet, maar kunnen ook minder vastomlijnd zijn.

Museum Catharijneconvent en Museum Krona vroegen voor het eerst aan binnen deze regeling. Deze musea zijn een samenwerking aangegaan op het gebied van hun collectiebeleid, waarbij zowel de verschillen als de overeenkomsten aanleiding zullen zijn voor aankopen ter versterking van de eigen collectie als die van de Collectie Nederland. Museum Catharijneconvent zal daarbij ook opdrachten aan kunstenaars verstrekken. Er is bij de musea nog steeds veel aandacht voor het geven van opdrachten aan beeldend kunstenaars om deze werken vervolgens te kunnen aankopen. Het Amsterdam Museum doet dit bijvoorbeeld in combinatie met een residency programma.

Diversiteit en inclusie raken steeds meer ingebed in de tentoonstellings- en aankoopprogramma's van musea. Daarbij is vooral aandacht voor demografische diversiteit, genderidentiteit en meerstemmigheid. Ook komen de thema's milieu, duurzaamheid en onderzoek naar de herkomst van de collectie in toenemende mate terug in de collectiebeleidsplannen van de musea, waarmee deze aansluiten bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Zo doet Keramiekmuseum Het Prinsessehof in samenwerking met het Europees Keramisch Werkcentrum (EKWC) een onderzoek naar duurzame productieprocessen binnen de keramiek, waarbij kunstenaars worden betrokken en aankopen uit voortkomen.

Aantal aanvragen: **22**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 3.445.650**

Gehonoreerd: **22**

Toegekend bedrag: **€ 2.880.000**

Curator Beschouwer

De regeling Curator Beschouwer is bestemd voor curatoren, critici, theoretici en beschouwers die minimaal 2 jaar professioneel werkzaam zijn op het gebied van beeldende kunst en erfgoed in Nederland of het Caribisch deel van het Koninkrijk. Hiermee stimuleert het Mondriaan Fonds de praktijk van curatoren en beschouwers die met nieuwe visies en verhalen een sleutelrol vervullen tussen kunst en erfgoed enerzijds en het publiek anderzijds. Curatoren en beschouwers kunnen de bijdrage gebruiken voor het uitwerken van plannen en het ontwikkelen van visies en verhalen die de kwaliteit van beeldende kunst en erfgoed versterken en belichten voor het publiek. Het betreft een vaste bijdrage variërend van 1 tot maximaal 12 maanden. De looptijd van de bijdrage moet aannemelijk worden gemaakt in een werkplan.

In 2023 is het aantal ontvangen aanvragen licht (bijna 10%) afgenomen ten opzichte van 2022. Het aantal gehonoreerde aanvragen lag in 2023 nagenoeg gelijk met het jaar daarvoor. Het toegekende bedrag is wel significant hoger dan in 2022 en steeg met bijna 40%.

Wat betreft de aard en het doel van de projecten, is de diversiteit in aanvragen groot. Dit komt omdat het gaat om curatoren en beschouwers die zowel op het gebied van erfgoed als beeldende kunst werken. Het merendeel van de aanvragen betreft voorbereidend onderzoek voor een publicatie of tentoonstellingsvoorstel. Zo onderzoekt Ana Maria Hernandez nieuwe manieren om visueel beeldende kunst te presenteren in het Caribisch deel van het Koninkrijk, met Aruba als casestudy. Haar voortgang deelt ze via een online blog, met als uiteindelijk resultaat een tentoonstellingsconcept. Isabelle Sully onderzoekt het beheer van kunstenaarsnalatenschappen. Zij gaat 5 erfgenamen van kunstenaars interviewen, waarbij de focus ligt op wat deze arbeid emotioneel, financieel en praktisch met zich meebrengt. Dit vertaalt Sully in eerste instantie naar verschillende essays, later mogelijk ook naar exposities.

Ten slotte werken Willem van Zoetendaal en Rōman Kienjet samen aan een onderzoeksproject naar de fotografische representatie van gebedshuizen. Hiervoor doen ze in verschillende Nederlandse archieven onderzoek om foto's te categoriseren en te typeren. Vervolgens geven Van Zoetendaal en Kienjet aan een aantal hedendaagse fotografen de opdracht om een eigen invulling te geven aan dit soort foto's, waardoor gebedshuizen ook op een hedendaagse manier vastgelegd worden.

Aantal aanvragen: **46**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 801.428**

Gehonoreerd: **19**

Toegekend bedrag: **€ 312.416**

De Verbeelding

De Verbeelding is een samenwerkingsproject van het Mondriaan Fonds en het Filmfonds, gericht op films die zich op de grens van de cinematografie en de beeldende kunst begeven. Bij De Verbeelding krijgen beeldend kunstenaars de mogelijkheid om samen met filmproducenten een artistieke film van speelfilmlengte te realiseren. Doel is films te ondersteunen die de grens tussen beeldende kunst en film verkennen en die de artistieke potentie hebben op internationale filmfestivals geselecteerd te worden.

Aanvragen voor De Verbeelding kunnen 1 keer per 2 jaar worden ingediend. Er zijn 2 selectierondes. In het ene jaar selecteert een gezamenlijke adviescommissie van het Mondriaan Fonds en het Filmfonds projecten voor een ontwikkelbijdrage. Via deze tussenfase kunnen de kunstenaar en de producent samenwerken aan de ontwikkeling van het filmplan. In het andere jaar selecteert de commissie uit deze ontwikkelbijdragen projecten voor een realiseringbijdrage.

In 2023 zijn 4 projecten geselecteerd voor een ontwikkelbijdrage. Het gaat hierbij om *Taste of Heaven* van Bernardo Zanotta met als producent *near/by* film, *Terre Verte* van Charlotte Dumas met als producent The Film Kitchen, *Lyrical Vengeance* van Wendelien van Odenborgh met als producent Stichting Vriza en *Pink & Green* van Rory Pilgrim met als producent Smarthouse Films.

De 4 projecten ontvangen een ontwikkelbijdrage van maximaal € 28.750 per project. Twee van deze projecten worden in het voorjaar van 2024 geselecteerd voor een realiseringbijdrage van maximaal € 450.000 per project.

De adviescommissie voor de ontwikkelbijdrage bestond uit Fiona Tan, Vincent Stroep, Anke Bangma en Beri Shalmashi.

Filmprojecten die mede mogelijk gemaakt zijn via De Verbeelding zijn deels te bekijken op de [website van De Verbeelding](#).

Erfgoed Innovatie

Musea en andere erfgoedinstellingen die collecties beheren en zichtbaar maken voor publiek kunnen via de regeling Erfgoed Innovatie een bijdrage ontvangen voor vernieuwende programmeringen en duurzame thematische samenwerkingen. Ook kan worden bijgedragen aan haalbaarheidsonderzoeken naar samenwerkingen en vernieuwende programmering. Doel van de regeling Erfgoed Innovatie is om erfgoedinstellingen te stimuleren vernieuwende trajecten in te zetten die leiden tot transitie (waaronder onderzoek), nieuwe programmeringen, bijzondere thematische samenwerkingen en herinrichtingen die recht doen aan actuele visies en verhalen voor een divers publiek.

Concreet gaat het om een bijdrage voor onderzoek of programma's gericht op nieuwe presentatievormen en herinrichtingen van erfgoedinstellingen en samenwerkingen op het gebied van onderzoek, wetenschap, publieksbereik of collectiebeleid. De hoogte van de bijdrage is maximaal 40% van de flexibele kosten. Voor een haalbaarheidsonderzoek is de bijdrage maximaal 70%, met een maximumbedrag van € 15.000.

In 2023 nam het aantal aanvragen af met 50% ten opzichte van 2022, maar is ongeveer gelijk met het aantal in 2021. Het honoreringspercentage is bijna 70%, dit is net iets hoger dan de 50% in 2022. Terugkerende onderwerpen zijn onder andere duurzaamheid en het verzamelen en presenteren van nieuwe perspectieven.

Het Scheepvaartmuseum Amsterdam ontving bijvoorbeeld een bijdrage voor een thematisch samenwerkingsproject dat wil bijdragen aan inhoudelijke vernieuwing en ontwikkeling van de erfgoedsector. Door middel van een online platform en het organiseren van meet-ups geven ze gevolg aan het in 2022 gestarte project *ATLAS – The Future of Exhibitions*. Met flitspresentaties, discussies en workshops bieden ze concrete handvaten aan musea en andere erfgoedinstellingen om met duurzaamheid aan de slag te gaan.

Het Westfries Museum ontving een bijdrage voor een inhoudelijk programma dat een nieuwe kijk op de cultuurgeschiedenis van Hoorn en West-Friesland wil presenteren. De impact van globalisering op de eigen regio staat hierbij centraal. Het museum richt zich op een veelstemmig en inclusief narratief en plaatst actuele thema's als economische ongelijkheid en slavernij in een historische context. Volgens de commissie draagt de herinrichting bij aan inhoudelijke vernieuwing en ontwikkeling voor de instelling zelf en de erfgoedsector.

Aantal aanvragen: **34**

Gehonoreerd: **23**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 3.400.225**

Toegekend bedrag: **€ 2.340.787**

Erfgoed Starters

Publiekstoegankelijke beeldende kunstinstituten, kunstpodia, musea en andere erfgoedinstellingen (zoals archieven met een publieksfunctie) in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk konden via de regeling Erfgoed Starters een bijdrage aanvragen voor het in loondienst nemen van een starter. Een starter heeft minder dan 5 jaar werkervaring in de erfgoed- of beeldende kunstsector en is niet eerder in dienst is geweest van de aanvragende instelling. Doel van deze tijdelijke regeling is de professionele carrière van starters binnen erfgoed- en kunstinstituten te stimuleren. Er kon een bijdrage van € 40.000 per positie worden aangevraagd, voor elke functie binnen de organisatie. Een eigen bijdrage is minimaal € 4.444.

Het totale bedrag dat werd toegekend, is hoger dan het in de regeling gecommuniceerde budget. Het ministerie van OCW heeft namelijk extra middelen beschikbaar gesteld om meer aanvragen te kunnen honoreren. Hierdoor konden alle aanvragen worden gehonoreerd waarover de commissie een positief advies heeft uitgebracht.

De aanvragen werden ingediend door musea, kunstpodia, projectorganisaties, beeldende kunst- en erfgoedinstellingen vanuit verschillende delen van Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk. In de grootte van de instellingen zat een grote verscheidenheid: van kleinere kunstenaarsinitiatieven zoals The Balcony (Den Haag) en middelgrote instellingen zoals Archivo Nacional Aruba (Oranjestad) tot aan grote musea als het Naturalis Biodiversity Center (Leiden). Het ging om uiteenlopende functies, van marketingmedewerker tot junior conservator. De meeste aanvragen waren gericht op de afdelingen educatie, presentatie, programma's en collectie.

Zo ontving MaMA (Rotterdam) een bijdrage voor het aanstellen van een medewerker met een mbo-profiel die zich als junior kan ontwikkelen in de functie educatie & talentontwikkeling. Bij Archivo Nacional Aruba in Oranjestad op Aruba wordt een starter aangesteld die ervaring gaat opdoen met het digitaal ontsluiten van koloniale archieven. Het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk zal met de bijdrage een junior medewerker erfgoed aanstellen die aan de slag gaat met een breed takenpakket op het gebied van collectiebeheer, onderzoek en educatie.

Hoofdlijnenbrief

De regeling komt voort uit een hoofdlijnenbrief van de staatssecretaris van Cultuur en Media waarin zij toelicht dat het ministerie extra middelen vrijmaakt om herstel, vernieuwing en groei in de sector te stimuleren. De staatssecretaris richt zich in deze hoofdlijnenbrief onder andere op de starters binnen de sector. Voor een sterke erfgoed- en beeldende kunstsector is het essentieel dat starters werkervaring op kunnen doen in hun werkgebied. Voor kennisontwikkeling, innovatieve werkwijzen en aansluiting bij een breed en divers publiek is de beeldende kunst- en erfgoedsector gebaat bij het in dienst nemen van startende medewerkers.

Aantal aanvragen: **104**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 4.160.000**

Gehonoreerd: **75**

Toegekend bedrag: **€ 3.000.000**

Herdenking Slavernijverleden

Jaarlijks vindt in Nederland de herdenking plaats van de juridische afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 in de toenmalige koloniën Suriname en de Nederlandse Antillen. Daarnaast worden in het hele land lokale herdenkingen van het slavernijverleden georganiseerd. Een bijdrage voor het organiseren van de nationale herdenking en het stimuleren en faciliteren van lokale herdenkingen kan alleen worden aangevraagd door het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee). Met de bijdrage Herdenking Slavernijverleden stimuleert het Mondriaan Fonds de verbreding en verdieping van de nationale herdenking. Het gaat om een bijdrage van maximaal € 200.000 per jaar.

In 2023 is het op 1 juli precies 160 jaar geleden dat de trans-Atlantische slavernij in het Koninkrijk der Nederlanden officieel werd afgeschaft. Het NiNsee organiseerde voor de 21e keer de Nationale Herdenking Nederlands Slavernijverleden in het Oosterpark in Amsterdam. Het was tevens de officiële start van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden dat loopt van 1 juli 2023 tot en met 1 juli 2024. De herdenkingsceremonie werd bijgewoond door Koningin Máxima en minister-president Rutte. Koning Willem-Alexander bood in zijn toespraak tijdens de ceremonie zijn excuses aan.

Gehonoreerd: **1**

Toegekend bedrag: **€ 200.000**

Internationale Samenwerkingsprojecten Erfgoedinstellingen

De regeling Internationale Samenwerkingsprojecten Erfgoedinstellingen is bestemd voor Nederlandse erfgoedinstellingen die willen samenwerken met buitenlandse erfgoedinstellingen in onderzoeksprojecten op gezamenlijke collectiegebieden. Doel is het stimuleren van nieuwe inzichten, onderzoek en internationale samenwerkingen op het gebied van cultureel erfgoed die internationaal opvallen door hun belang en resulteren in een presentatie. Er kan ook een bijdrage worden aangevraagd voor de ontwikkelfase van een project.

In 2023 ontving het Mondriaan Fonds iets minder aanvragen dan in 2022. Het aantal toekenningen is echter gelijk gebleven. Een voorbeeld is een project van Herinneringscentrum Kamp Westerbork waarin de visuele vertaling van de Holocaust in het verleden en het nu wordt onderzocht. De graphic novel *Nazi Death Parade* van August M. Froehlich vormt de basis voor het project. Froehlich maakte het vernietigingsproces van WOII expliciet door ze te tonen in een kort stripverhaal. Deze graphic novel, die begin 1945 gepubliceerd werd, was gebaseerd op de eerste berichten in de geallieerde pers na de bevrijding van het concentratiekamp Majdanek.

Kamp Westerbork wil door middel van een confrontatie van strips uit de oorlogsjaren en hedendaagse strips ons bewust maken van het feit dat we de Holocaust steeds met andere ogen bekijken, en dat deze geschiedenis telkens nieuwe vragen oproept. Kamp Westerbork werkt voor het project samen met andere concentratiekampen in het buitenland zoals Kazerne Dossin in Mechelen (België) en Neuengamme (Duitsland).

Aantal aanvragen: **6**

Gehonoreerd: **4**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 269.600**

Toegekend bedrag: **€ 188.000**

Kunst Erfgoed Presentatie

Beeldende kunstinstituten, musea, kunstpodia, festivals en erfgoedinstellingen kunnen via de regeling Kunst Erfgoed Presentatie een bijdrage aanvragen voor bijzondere presentaties op het gebied van beeldende kunst en erfgoed. Het doel van deze regeling is bijzondere kunst- en erfgoedpresentaties te stimuleren die zich onderscheiden van het vaste programma en op inspirerende wijze een brug slaan naar het publiek. Zo stimuleert het Mondriaan Fonds een veelzijdig aanbod dat recht doet aan de diversiteit in onze samenleving en de betrokkenheid versterkt tussen kunst, erfgoed en publiek. De hoogte van de bijdrage is maximaal 40% van de variabele projectkosten.

In 2023 is het aantal ontvangen aanvragen met meer dan 10% toegenomen ten opzichte van 2022. Van de ingediende aanvragen werd ruim de helft gehonoreerd. Bij de toekenningen ging het om 53% beeldende kunstprojecten, 44% erfgoedprojecten en 3% erfgoedmanifestaties. Onder de aanvragers waren ook organisaties die voor het eerst een aanvraag bij het fonds indienden. Het gemiddelde aangevraagde bedrag steeg verhoudingsgewijs meer ten opzichte van het aangevraagde bedrag in voorgaande jaren. De signalen uit de sector dat de kosten (van zowel vaste lasten als inrichting van tentoonstellingen) sterk zijn toegenomen, sluiten aan bij deze stijging.

Zo ontving het Curaçaosch Museum een bijdrage voor het jubileumproject *75 Jaar Het Curaçaosch Museum* met een cultureel festival en een tentoonstelling. In de tentoonstelling lag de focus op een aantal topstukken uit de vaste collectie met een terugblik op de (lokale) kunstgeschiedenis en activiteiten van het museum. Daarbij was er bijzondere aandacht voor de artistieke en culturele ontwikkeling van de Curaçaose samenleving.

Noorderlicht ontving een bijdrage voor programmaonderdelen in Drenthe en Groningen van REGENERATE, het 29ste Internationale Noorderlicht Fotofestival. Het festival bracht het werk van een grote groep internationale fotografen en lens based-kunstenaars samen waarbij een wereld verbeeld werd waarin mensen en hun technologische verworvenheden in evenwicht met elkaar en andere levende wezens leven.

Aantal aanvragen: **179**

Gehonoreerd: **97**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 8.056.481**

Toegekend bedrag: **€ 4.087.861**

Kunst Opdracht

Particulieren, instellingen, organisaties en bedrijven kunnen via de regeling Kunst Opdracht een opdracht geven aan beeldend kunstenaars voor het maken van een nieuw, publiek toegankelijk kunstwerk in Nederland. Het doel van de regeling is het stimuleren van opdrachten aan kunstenaars en daardoor ook de markt, de zichtbaarheid van kunst en de betrokkenheid tussen opdrachtgever, kunstenaar en publiek. Concreet kan het gaan om een eenmalige opdracht aan één of meerdere kunstenaars of juist een langere samenwerking. Zoals de samenwerking van een museum met een kunstenaar, waarbij het intensief volgen en tonen van werk of de productie van nieuw werk voor een periode van maximaal 4 jaar centraal staat. Het Mondriaan Fonds betaalt maximaal 50% van het bedrag.

In 2023 daalde het totaal aantal aanvragen binnen de regeling Kunst Opdracht met bijna 30% ten opzichte van 2022. De oorzaak van de daling hangt mogelijk samen met de toenemende inflatie en prijsstijgingen van materialen als gevolg van maatschappelijke en geopolitieke ontwikkelingen, waardoor opdrachtgevers terughoudender zijn in het verlenen van opdrachten. Meer dan de helft van alle aanvragen is gehonoreerd, dat is ruim 10% meer dan in 2022.

Van de gehonoreerde aanvragen kwam ruim 70% van musea, kunstpodia en culturele festivals. Dat is een stijging van meer dan 10% ten opzichte van 2022. Een derde van de aanvragen afkomstig van culturele instellingen, betrof het produceren van nieuw werk in semipublieke ruimtes. Bij het overige deel ging het om nieuwe kunstwerken ten behoeve van een tentoonstelling of manifestatie.

Een voorbeeld van een toegekend project uit de culturele sector met landelijke zichtbaarheid is het project van Kunsthall KAdE in samenwerking met DierenPark Amersfoort. Kunsthall KAdE greep het 75-jarig jubileum van DierenPark Amersfoort in 2023 aan om naar de verwondering voor exotische dieren door de eeuwen heen te kijken. Het project bestond uit een tentoonstelling in Kunsthall KAdE en interventies door kunstenaars in de verblijven van dieren op het DierenPark. Voor de productiekosten van de werken van Sander van Noort, Gijs Assmann, Pip Passchier en Müge Yilmaz ontving Kunsthall KAdE een bijdrage Kunst Opdracht.

Ongeveer een derde van de gehonoreerde aanvragen kwam van buiten de culturele sector, van bijvoorbeeld gemeenten, bibliotheken en universiteiten. Dit aandeel is iets gedaald ten opzichte van 2022. Zo ontving Stichting Het Nederlands Kanker Instituut - Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis (Amsterdam) een bijdrage voor een opdracht aan Arjan van Helmond. De kunstenaar maakte 4 wandkleden en keramische tegels voor de nieuwe apotheek en de gerenoveerde Oncotheek. Het ontwerp- en maakproces biedt uitbreiding en vernieuwing binnen de praktijk van Van Helmond vanwege de nieuwe materialen waarmee hij is gaan werken.

Opdrachtgevers die niet gerekend worden tot het museale bestel of circuit van kunstpodia kunnen eerst een ontwikkelbijdrage aanvragen om zo professionele expertise in te winnen voor het maken van een plan of het bekostigen van een schetsfase. In 2023 ontving één instelling een dergelijke bijdrage, namelijk Stichting De Bovenlanden (Aalsmeer). Zij ontvingen een ontwikkelbijdrage voor kunstenaars Müge Yilmaz en Elmo Vermijs om artistiek onderzoek te doen in het natuur- en cultuurgebied De Bovenlanden in Aalsmeer. Het doel van dit onderzoek was het creëren van een schetsontwerp voor een kunstwerk dat bij de kijkers tot een nieuwe ervaring of een andere relatie met de natuur kan leiden. Het resultaat is een uitgewerkt plan voor een (semi)permanent kunstwerk.

Aantal aanvragen: **67**

Gehonoreerd: **40**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 2.931.197**

Toegekend bedrag: **€ 1.359.688**

Kunst Presentatie Internationaal

Kunstenaars uit Nederland die hun werk in het buitenland willen presenteren of internationaal erkende kunstinstellingen buiten Nederland die actueel werk van levende beeldend kunstenaars uit Nederland willen tonen, kunnen via de regeling Kunst Presentatie Internationaal een bijdrage krijgen voor de kosten van het tonen van werk. Het doel van deze regeling is het stimuleren en vergroten van de internationale bekendheid en waardering van hedendaagse beeldende kunst uit Nederland.

De bijdrage is voor kosten die de zichtbaarheid van het werk vergroten en niet in de reguliere begroting van een presentatie zijn opgenomen. Zoals een eventuele gastconservator, reis- en verblijfkosten van betrokken kunstenaar(s) of gastcurator, transport- en daarbij behorende verzekeringskosten, productiekosten en vertaalkosten. Ook een bijdrage in de kosten voor de productie van nieuw werk valt hieronder.

In 2022 zagen we een herstel van de internationale activiteiten en de verwachting was dat het aantal aanvragen in 2023 meer vergelijkbaar zou zijn met pre-corona jaren. Het aantal aanvragen in 2023 is echter aanzienlijk hoger dan in de jaren voor corona. Dit zou kunnen komen doordat kunstenaars uit het Koninkrijk zich beter weten aan te sluiten bij internationale instellingen en/of dat zij het fonds beter weten te vinden. Maar hoogstwaarschijnlijk spelen de gestegen kosten een rol. Het vinden van extra financiering is nu nog meer van belang dan voorheen. Bestaande budgetten kunnen de gestegen kosten niet dekken en men moet meer dan voorheen opzoek naar extra middelen.

Net als in voorgaande jaren kwamen de meeste gehonoreerde aanvragen uit Duitsland en België. Daarna volgen Verenigde Koninkrijk, Frankrijk, Verenigde Staten en vervolgens landen zoals Servië, Kroatië, Turkije, Zuid-Korea, Japan en Indonesië. Het valt op dat kunstenaars en instellingen elkaar goed weten te vinden, ook in landen waarmee minder culturele uitwisseling is met Nederland. Dit laat zien dat kunstenaars niet met elkaar in competitie zijn voor dezelfde instellingen in populaire landen zoals Duitsland en België maar juist nieuwe plekken weten te bereiken. Een van de redenen voor dit succes is de diversiteit in achtergrond van deze kunstenaars en het brede netwerk dat zij met zich meebrengen. Daarmee weten ze het Nederlandse beeldende kunstveld te vertegenwoordigen op plekken waar deze anders niet te zien zou zijn.

Zo had Kristina Benjocki een solotentoonstelling in de dependance van Museum of Contemporary Art Belgrado, de voormalige woning van het echtpaar Milica Zoric & Rodoljub Colakovic. Dit echtpaar doneerde de woning met al zijn kunststukken aan de stad Belgrado. Benjocki liet eigen werk zien waaronder het nieuwe werk *Portrait of a Mountain*. Deze ode aan de Cannerberg toont de vele verhalen die de berg in zich draagt. Benjocki's solotentoonstelling werd positief ontvangen en zeer gewaardeerd door het lokale publiek.

Een ander voorbeeld is Mounira Al Solh die werd uitgenodigd voor de Manif d'art 11 - La biennale de Québec. Tijdens de biennale toonde zij het werk *Lackadaisical Sunset to Sunset (2022)*. Een werk dat doorlopend in ontwikkeling is en de veelzijdigheid van de artistieke praktijk van Mounira Al Solh laat zien. Terwijl een groep tekeningen de verhalen vertelt van degenen die ontheemd zijn, concentreert een geborduurde parasol zich op verhalen van vrouwen die zich hebben verzet tegen systemische onderdrukking.

Aantal aanvragen: **183**

Gehonoreerd: **105**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 3.064.174**

Toegekend bedrag: **€ 1.473.306**

Kunst Verbinding

Kunst Verbinding is bestemd voor festivals, manifestaties en andere publieke initiatieven die niet primair op beeldende kunst zijn gericht maar wél ruimte bieden aan beeldende kunst. Het doel van deze regeling is het stimuleren van de verbinding van nieuwe doelgroepen met beeldende kunst. De bijdrage kan gebruikt worden voor een eenmalig evenement op het gebied van hedendaagse beeldende kunst (een projectbijdrage).

Daarnaast is er ook een tweejarige bijdrage voor instellingen die beeldende kunsevenementen organiseren en zich dankzij deze bijdrage inhoudelijk en organisatorisch verder kunnen ontwikkelen (een ontwikkelbijdrage). Voor een projectbijdrage is maximaal 40% van de variabele projectkosten verbonden aan het beeldende kunstdeel van het project. Voor een ontwikkelbijdrage is de bijdrage maximaal 70% van de kosten, met een maximumbedrag van € 15.000.

Het aantal aanvragen is in 2023 licht (5%) gedaald ten opzichte van het vorige jaar, daarmee is ook het aantal toekenningen navenant afgenomen. De aanvragers variëren van muziekorganisaties tot festivals.

Zo ontving Eurosonic Noorderslag een bijdrage voor ESNS Art 2024. In samenwerking met Kunstpunt Groningen is aan 3 kunstenaars gevraagd een schetsontwerp te maken waarin gereflecteerd wordt op de vraag: Als we 25 jaar in de toekomst kijken, hoe zal de wereld er uitzien? Het voorstel van startende kunstenaar Michiel Teeuw werd gekozen om uitgevoerd te worden op de Grote Markt in Groningen. Naast een performance droeg hij bij aan een educatietraject met leerlingen van 2 middelbare scholen uit Groningen. Het resultaat was ook te zien op de Grote Markt tijdens het muziekfestival. Eurosonic Noorderslag brengt met deze programmering muziekprofessionals en festivalbezoekers uit Groningen en de rest van de wereld in verbinding met beeldende kunst.

Ook Highlight Delft ontving een bijdrage voor het jaarlijkse festival met presentaties op het raakvlak van kunst en technologie. De bijdrage aan de editie in 2024 was voor zowel de opdracht van nieuw werk als het tonen van bestaand werk van 13 kunstenaars. Zo werd Richard Vijgen uitgenodigd om bij TerraIndex, een Delfts softwarebedrijf dat werkt met data over de ondergrond, een nieuw werk te ontwikkelen dat onzichtbare processen tot leven brengt voor het publiek. De programmering van Highlight Delft draagt op onderscheidende wijze bij aan het kunst- en cultuuraanbod in de regio, met name door de uitgebreide randprogrammering, in de vorm van workshops, een educatieprogramma, performances en residenties.

Aantal aanvragen: **26**

Gehonoreerd: **9**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 572.455**

Toegekend bedrag: **€ 155.601**

Kunstenaar Basis

De regeling Kunstenaar Basis is er voor beeldend kunstenaars die 4 jaar of langer werkzaam zijn, om nieuw werk te maken en de beroepspraktijk verder te ontwikkelen. Met Kunstenaar Basis wil het Mondriaan Fonds ervaren beeldend kunstenaars de mogelijkheid bieden hun oeuvre uit te breiden en een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland of het Caribisch deel van het Koninkrijk. De bijdrage kan gebruikt worden voor het maken van werk, zoals voor onderzoek, experiment, de aanschaf van materiaal en apparatuur. Of voor het uitwerken van een opdracht en voor deelname aan tentoonstellingen en manifestaties in binnen- en buitenland. Het subsidiebedrag wordt gespreid uitbetaald in minimaal 2 en maximaal 4 jaar. De bijdrage bedroeg in 2023 per toekenning € 44.000.

In 2023 nam het aantal aanvragen met bijna 30% toe ten opzichte van 2022. En een verdubbeling in vergelijking tot 2021. De oorzaak van deze stijging van het aantal aanvragen is niet eenvoudig te duiden. Mogelijk weten de aanvragers het Mondriaan Fonds beter te vinden, mede dankzij de introductie van een nieuwe huisstijl en website in de eerste helft van 2022. Ook de aanwezigheid van een aantal onzekere maatschappelijke factoren, zoals de coronacrisis en de inflatie, kunnen eraan bijdragen dat meer kunstenaars een beroep doen op subsidie.

Bijna de helft van de in 2023 behandelde aanvragen is gehonoreerd. Dit toekenningspercentage is vergelijkbaar met andere jaren.

Kunstenaar Basis stelt kunstenaars in staat om nieuw werk te maken. De bijdrage kan worden aangevraagd in verschillende fasen van het kunstenaarschap. Een voorbeeld van een kunstenaar die nog relatief aan het begin van zijn carrière staat is Nazif Lopulissa. Hij gaat de bijdrage gebruiken voor een onderzoeksreis naar Indonesië en om verder te experimenteren met materialen en technieken. Ook mid-carreer kunstenaars met een langere staat van dienst kunnen een bijdrage binnen deze regeling ontvangen. Een voorbeeld is Fons Haagmans, die sinds de jaren zestig als kunstenaar werkzaam is. Hij wil de bijdrage gebruiken om het werk in zijn atelier voort te zetten en om te werken aan een oeuvre-catalogus waarin de ontwikkeling van zijn werk wordt vastgelegd.

De bijdrage kan ook worden aangevraagd door beeldend kunstenaars die vaste samenwerkingspartners zijn en een gedeelde praktijk hebben. Een voorbeeld zijn Sylvie Zijlmans en Heward Jongenelis. Zij vroegen in 2023 allebei een bijdrage aan voor het verder ontwikkelen van hun werk en het presenteren daarvan.

Aantal aanvragen: **361**

Totaal gevraagd bedrag: **€15.884.000**

Gehonoreerd: **165**

Toegekend bedrag: **€ 7.272.000**

Kunstenaar Project

Beeldend kunstenaars die minimaal 1 jaar professioneel werkzaam zijn en een specifiek plan willen uitvoeren, gebonden aan een duidelijke werkperiode kunnen een bijdrage Kunstenaar Project aanvragen. Het doel van deze regeling is kunstenaars de mogelijkheid bieden specifieke plannen uit te voeren om zo een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland of in het Caribisch deel van het Koninkrijk. De bijdrage kan gebruikt worden als tegemoetkoming in de projectkosten. Het kan gaan om een vaste bijdrage voor een werkperiode van 1 tot maximaal 6 maanden of een flexibele bijdrage voor een periode van maximaal 12 maanden

Het aantal aanvragen Kunstenaar Project is in 2023 iets (5%) toegenomen ten opzichte van 2022 en het aantal toekenningen steeg navenant. De aangevraagde bedragen waren significant hoger dan voorgaande jaren, de toegekende bedragen daarmee ook.

De diversiteit in aanvragen is groot. Zo vroegen veel kunstenaars aan voor een werkperiode bij een residency in binnen- of buitenland. Zo gaat Lotte Louise de Jong naar GlogauAir (Berlijn) om te werken aan het project *Fantasy Lane*. Een project over de wereld van, zoals De Jong het zelf noemt, vastgoedporno.

Een voorbeeld van een interdisciplinair project is *Chants Oversea* van Samuel Sarmiento. Sarmiento onderzoekt het narratieve en interpreterende vermogen van de hedendaagse tekenkunst en keramiek, de verbinding ervan met Caribische mondelinge tradities en leermechanismen gebaseerd op mondelinge overlevering. Hij zal over een periode van 5 maanden nieuwe werken maken in zowel Aruba als Nederland. Aan het einde van de werkperiode volgt een tentoonstelling van het werk op Aruba.

Een voorbeeld van een samenwerkingsproject is de gezamenlijke aanvraag van Rob Voerman, Pilat Mata Dupont, Bryony Dunne, Edward Clydesdale Thomson en Gayatri Kodikal voor *State of Wander* een project bij Paleis 't Loo, gecureerd door Anna Bitkina. *State of Wander* is een project waar kunstenaars en wetenschappers gezamenlijk onderzoek doen naar de impact van de door de mens aangelegde natuur (parken, tuinen) en materiële cultuur (artefacten in museumcollecties) op de hedendaagse blik op de natuur.

Aantal aanvragen: **359**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 5.431.549**

Gehonoreerd: **189**

Toegekend bedrag: **€ 2.972.327**

Kunstenaar Start

Kunstenaar Start is bestemd voor beeldend kunstenaars die minimaal 1 tot maximaal 4 jaar professioneel werkzaam zijn. Het Mondriaan Fonds wil startende kunstenaars de mogelijkheid bieden een betekenisvolle en zichtbare bijdrage te leveren aan de hedendaagse beeldende kunst in Nederland of het Caribisch deel van het Koninkrijk. Door de verbreding van de opleidingseisen voor de regeling sinds 2020 vinden kunstenaars met verschillende opleidingsachtergronden al in een beginnend stadium van hun kunstenaarspraktijk een weg naar deze regeling. Kunstenaars kunnen de werkbijdrage gebruiken voor het ontwikkelen van hun kunstpraktijk. De bijdrage bedroeg in 2023 per toekenning € 22.000 voor 12 maanden.

Het aantal aanvragen Kunstenaar Start is in 2023 sterk toegenomen ten opzichte van 2022. Het Mondriaan Fonds heeft maar liefst 55% meer aanvragen ontvangen. Het toekenningspercentage is relatief hetzelfde gebleven als de voorgaande jaren. Het aantal toekenningen is daarmee toegenomen.

In de aanvragen is te zien dat startende kunstenaars zeer diverse praktijken hebben. Waar sommige kunstenaars zich richten op ambachtelijkheid, in media als textiel en keramiek, richten anderen zich juist op nieuwe media. Zo reflecteert kunstenaar Carmen Roca Igual in haar praktijk op de digitale realiteit en speelt met filters die op platforms als Instagram en TikTok worden gebruikt. Opvallend is dat kunstenaars zich doorgaans niet beperken tot één medium of discipline, maar juist ook de grenzen hiertussen opzoeken. Op conceptueel gebied zijn de praktijken ook uiteenlopend, waarbij enkele terugkerende thema's te herkennen zijn, zoals: (gender)identiteit, ecologie, zorg en collectiviteit. Zo wordt ook in diverse aanvragen zichtbaar dat kunstenaars zich bezighouden met het organiseren van bijeenkomsten en workshops, waarin participatie en het principe van 'commons' naar voren komen.

De mogelijkheid om voor een tweede keer een Kunstenaar Start bijdrage te ontvangen, heeft bijgedragen aan het toegenomen aantal aanvragen in 2023. Maar liefst 15% van de Kunstenaar Start aanvragen waren voor een tweede bijdrage. Met een tweede Kunstenaar Start bijdrage wil het Mondriaan Fonds kunstenaars, die door de coronamaatregelen zowel tijdens hun opleiding als daarna minder mogelijkheden kregen om de eerste stappen in hun carrière te zetten, een boost geven. Het ministerie van OCW heeft hiervoor in 2023 extra budget beschikbaar gesteld. Niet alle aanvragen voor een tweede Start konden in behandeling worden genomen, omdat deze niet voldeden aan de voorwaarden met betrekking tot de maximale beroepspraktijk van 4 jaar. Van de aanvragen die konden worden behandeld werd 65% toegekend.

Zo heeft kunstenaar Dion Rosina, wiens voornaamste medium schilderen is, een tweede bijdrage Kunstenaar Start ontvangen. De kern van Rosina's werk ligt in het 'samplen' of toe-eigenen van beeldmateriaal, waarin vragen naar voren komen als eigenaarschap, authenticiteit en zijn rol als kunstenaar in dit proces. De tweede bijdrage Kunstenaar Start zal hem de kans bieden om nog verder te ontwikkelen.

De kunstenaars die de bijdrage in 2023 ontvingen, krijgen in 2025 de mogelijkheid hun werk te tonen op Prospects tijdens Art Rotterdam.

Aantal aanvragen: **376**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 8.270.000**

Gehonoreerd: **142**

Toegekend bedrag: **€ 3.126.000**

Mentoring Kunstenaar Start

In samenwerking met Cultuur+Ondernemen biedt het Mondriaan Fonds een op maat gemaakt mentoring-traject aan. Het is een programma van een jaar dat kunstenaars met een Kunstenaar Start beurs ondersteunt bij hun ondernemerschap en ontwikkeling op artistiek-inhoudelijk vlak. Zij worden gekoppeld aan succesvolle en ervaren beeldend kunstenaars en curatoren, die zo hun kennis en ervaring delen met een nieuwe generatie.

Kunstenaars die tot nu toe het mentoring-traject hebben gevolgd, geven aan dat dit heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van hun artistieke praktijk en dat zij beter inzicht hebben gekregen op het culturele veld. In 2023 zijn 20 kunstenaars een mentoring-traject gestart.

Kunstenaarshonorarium

Met de regeling Kunstenaarshonorarium kunnen beeldende kunstinstellingen die zonder verkoopdoel hedendaagse beeldende kunst en/of erfgoed tentoonstellen compensatie aanvragen voor betaling van redelijke vergoedingen aan kunstenaars. Het doel van deze regeling is beeldende kunstinstellingen te stimuleren de richtlijn kunstenaarshonoraria toe te passen. Het Mondriaan Fonds heeft van het ministerie van OCW budget ontvangen om de regeling Kunstenaarshonorarium tijdelijk te continueren in 2023 en 2024.

De richtlijn kunstenaarshonoraria werd in 2017 geïntroduceerd om te komen tot fair practice in de professionele contract- en onderhandelingspraktijk tussen instellingen en kunstenaars. De richtlijn was een gezamenlijk initiatief van de beeldende kunstsector en werd ontwikkeld door BKNL (Beeldende Kunst Nederland). BKNL heeft na evaluatie in 2023 een nieuwe versie van de richtlijn gelanceerd, die zal gaan gelden met ingang van 2025. In deze herziene richtlijn is een differentiatie toegevoegd gericht op de omzet van de organisatie die de samenwerking met een kunstenaar aangaat. De richtlijn maakt deel uit van de Fair Practice Code, die sinds 2021 een vaste voorwaarde is voor het deel van de cultuursector dat met publieke middelen wordt ondersteund. Sinds de introductie van de richtlijn heeft het ministerie van OCW budget beschikbaar gesteld om instellingen te stimuleren kunstenaars een fair honorarium te betalen.

Tegen het einde van 2023 was het beschikbare budget voor dat jaar uitgeput. Om alle aanvragen toch te kunnen verwerken is daarom doorgeslagen met het toekennen van aanvragen die in 2023 waren ingediend, op basis van het budget van 2024. Ook werd er dit jaar bekend dat het ministerie extra budget heeft toegekend aan het Mondriaan Fonds voor de periode 2025-2028 om fair pay te ondersteunen en de regeling Kunstenaarshonorarium voort te zetten.

In 2023 zijn er aanvragen ingediend door allerlei beeldende kunstinstellingen, waaronder kunstpodia, festivals en musea. Het aantal ingediende aanvragen in 2023 lag circa 70% hoger in vergelijking met het jaar daarvoor. De verscheidenheid in grootte van instellingen die aanvroegen was vergelijkbaar met eerdere jaren. Zo werd er een bijdrage aangevraagd door kleine organisaties zoals MILK (Amsterdam) en Witte Rook (Breda), maar ook door grotere instellingen als De Vleeshal (Middelburg) en het Fries Museum (Leeuwarden). Aanvragers zijn gevestigd in alle uithoeken van Nederland. Ook zijn er instellingen die dit jaar voor het eerst een bijdrage bij deze regeling hebben aangevraagd, zoals De Cacaofabriek (Helmond), Het Kunstpodium (Dongen) en Een Fabriek (gericht op Zeeuws-Vlaanderen).

Dit jaar zijn er zo'n 75% meer aanvragen toegekend dan in 2022. Aanvragers wisten de weg naar deze regeling goed te vinden. De aanvragen zijn gelijkmatig gedurende het hele jaar binnen gekomen met evenveel aanvragen in de eerste helft van het jaar als in de tweede helft.

Aantal aanvragen: **257**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 1.197.385**

Gehonoreerd: **240**

Toegekend bedrag: **€ 1.018.559**

KunstKoopregeling

Particulieren kunnen met de KunstKoopregeling hedendaagse kunst en vormgeving op afbetaling kopen bij galleries in Nederland. Het aankoopbedrag kan worden uitgespreid over een periode van maximaal 36 maanden, zonder rente of extra kosten. Het Mondriaan Fonds neemt deze voor zijn rekening. Het doel van deze regeling is het kopen van kunst toegankelijk maken voor een grotere groep mensen.

Santander Consumer Finance is sinds 2020 samenwerkingspartner voor de regeling. Eind 2023 maakte Santander echter plotseling bekend aan het Mondriaan Fonds dat zij per ingang van 2024 zouden stoppen met alle kleine consumentenfinancieringen op de Nederlandse markt, waaronder de KunstKoop. Het Mondriaan Fonds heeft zelf niet de mogelijkheid om de financiering van de KunstKoop zelfstandig uit te voeren en is direct op zoek gegaan naar een goed alternatief. Begin 2024 werd bekend dat een nieuwe partner is gevonden in kredietverstrekker Tinka. De verwachting is dat in de loop van het eerste kwartaal van 2024 de eerste leningen voor de KunstKoop via Tinka kunnen worden verstrekt.

Galleries dienden in 2023 een aanvraag in om hun deelname aan de KunstKoop te verlengen of te starten. Voor alle galleries liep de lopende deelnametermijn namelijk per 31 december 2023 af. Het Mondriaan Fonds heeft vanwege het nieuws over Tinka in 2024 de aanvragen alsnog in behandeling kunnen nemen, waardoor de betreffende galleries na een korte tussenperiode de KunstKoopregeling weer aan hun klanten kunnen aanbieden. Onder de aanvragers bevonden zich ook een aantal galleries die nog niet eerder aan de KunstKoop deelnamen. Gallery Nono, Galerie DOOR, The Route Photography, MicksArt Gallery, Villa del Arte en Galerie Année worden verwelkomd als nieuwe KunstKoop-galleries.

In 2023 waren 120 galleries aangesloten bij de KunstKoopregeling, verspreid over het land. Voor deelname aan de regeling per 2024 vroegen iets minder dan 100 galleries aan. Mogelijk was dit (mede) het gevolg van de invoering van de Gallery Fair Practice Code. Vanaf 1 juli 2023 werd de toepassing van de Gallery Fair Practice Code een vaste voorwaarde voor galleries die een aanvraag indienden bij de regeling KunstKoop en Art Fair Internationaal. Het Mondriaan Fonds ontwikkelde deze code samen met de Nederlandse Galerie Associatie (NGA) om ervoor te zorgen dat de positie van de kunstenaar ten opzichte van de galerie verstevigd wordt.

Het aantal afgesloten contracten en totale aankoopbedrag van kunst met de KunstKoop vertoont in 2023 een lichte toename ten opzichte van 2022. Zo is het aankoopbedrag gestegen met een percentage van ongeveer 7% en het aantal contracten met 9%. De meeste contracten werden afgesloten in december, wat waarschijnlijk verband hield met de stop van de samenwerking met Santander na 31 december.

De KunstKoop kreeg in 2023 een nieuwe huisstijl, waarbij alle communicatiemiddelen zoals de website en andere online en offline media een update kregen. Deelnemende galleries werden actief opgeroepen om content van beschikbare werken met de KunstKoop aan te leveren voor het Instagramkanaal. Verdere promotie van de regeling werd gedaan op en rondom diverse kunstbeurzen en -events, zoals Art Rotterdam, Amsterdam Art, PAN, Affordable Art Fair, Art The Hague en Art Noord.

Voor de categorie **Start** geldt een bijdrage van € 25.000 voor 1 kalenderjaar. In deze ronde heeft het Mondriaan Fonds 2 extra Start-toekenningen kunnen doen, doordat er meer budget beschikbaar kwam voor deze categorie. De volgende 14 initiatieven hebben een toekenning gekregen: B32 (Maastricht), Destination Unknown (Weert), Into Nature (Assen), Ja Ja Ja Nee Nee Nee (Amsterdam), Manifold Books (Amsterdam), Marwan (Amsterdam), Motormond (Amsterdam), Omstand (Arnhem), Productiehuis Plaatsmaken (Arnhem), Playbill (Amsterdam), SEA Foundation (Tilburg), Sarmad (Rotterdam), Shimmer (Rotterdam) en VierVaart (Groede).

Daarnaast hebben 4 aanvragen een positieve beoordeling gekregen, maar deze konden niet gehonoreerd worden door een tekort aan budget. Dat zijn: Billytown (Den Haag), Limestone Books (Maastricht), Trixie (Den Haag) en Welcome Stranger (Amsterdam).

Voor de categorie **Basis** geldt een bijdrage van € 110.000 per jaar, voor 2 kalenderjaren. In deze ronde heeft het Mondriaan Fonds 5 extra Basis-toekenningen kunnen doen, doordat er meer budget beschikbaar kwam voor deze categorie. De volgende 13 organisaties hebben een toekenning gekregen: Bewaerschole (Burgh-Haamstede), Brutus Art Space (Rotterdam), Dat Bolwerck (Zutphen), Drawing Centre Diepenheim, Kunstfort (Vijfhuizen), Kunstpodium T (Tilburg), Melkweg (Expo), Metro54 (Amsterdam), Odapark (Venray), POST (Nijmegen), Page Not Found (Den Haag), RADIUS (Delft) en Rib (Rotterdam).

Door een tekort aan budget, konden 5 positief beoordeelde organisaties niet worden gehonoreerd. Dat zijn: De Fabriek (Eindhoven), Kunstverein (Amsterdam), Nieuwe Vide Artspace en Studios (Haarlem), No Limits! Art Castle (Amsterdam) en ROZENSTRAAT – a rose is a rose is a rose (Amsterdam).

Voor de categorie **Pro** geldt een bijdrage van € 175.000 per jaar, voor 3 kalenderjaren. De volgende 3 organisaties hebben een toekenning gekregen: MaMA (Rotterdam), Roodkapje (Rotterdam) en Stroom Den Haag.

Voor de categorie **Breed** geldt een bijdrage van € 275.000 per jaar, voor 4 kalenderjaren. Binnen deze categorie heeft De Oude Kerk (Amsterdam) een bijdrage ontvangen.

Klik [hier](#) voor meer informatie over de toekenningen.

Nieuwe meerjarenregeling 2025-2028

Eind 2023 is de aanvraagronde voor de nieuwe meerjarenregeling Programma's Kunstpodia 2025-2028 opengesteld. Deze kent 3 categorieën – Start, Basis en Breed – die in samenhang met elkaar moeten zorgen voor een gevarieerd aanbod van hedendaagse beeldende kunst in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Voor de categorie Start zijn er 2 aanvraagrondes voor 2 jaar (1 ronde in 2024 en 1 ronde in 2026). Aanvragen voor Programma's Kunstpodia Basis en Breed kan alleen in 2024. De jaarlijkse aanvraagronde komt hiermee te vervallen.

Aantal aanvragen: **80**

Gehonoreerd: **31**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 10.060.000**

Toegekend bedrag: **€ 5.885.000**

Publicatie

De regeling Publicatie is bestemd voor beeldend kunstenaars en uitgevers die bijzondere en vernieuwende publicaties over het werk van levende kunstenaars uit Nederland of het Caribisch deel van het Koninkrijk willen produceren. Dit kan voor oeuvre-publicaties als reflectie op het werk zelf, een eerste publicatie van startend talent waarbij (inter)nationale zichtbaarheid belangrijk is of een eenmalige niet-monografische opinie-uitgave waarbij reflectie wordt gegeven op de kunstpraktijk en daarmee bijdraagt aan de gedachtevorming over hedendaagse beeldende kunst. Het doel is verdiepend inzicht over, en zichtbaarheid van hedendaagse beeldende kunst via publicaties te stimuleren.

De maximale bijdrage is 35% van de productiekosten. Als er sprake is van een technisch innovatieve toepassing dan bedraagt de maximale bijdrage 50%. Technische innovatie moet opgevat worden als technische toepassingen in combinatie met uitzonderlijke toepassingen van tekst, beeld en techniek.

Het aantal ingediende aanvragen in 2023 laat een kleine daling (5%) zien ten opzichte van 2022 en bleef daarmee bijna gelijk. De regeling lijkt tegemoet te komen aan een breed gedragen behoefte. Aanvragers geven aan dat er weinig mogelijkheden zijn bij andere fondsen en geldschieters om kunstpublicaties ondersteund te krijgen. Ruim 50% van de binnengekomen aanvragen werd gehonoreerd.

Aanvragen kunnen ingediend worden door uitgevers, door kunstenaars in samenwerking met een uitgever en door kunstenaars in eigen beheer. Ruim 80% van de aanvragen werden ingediend door uitgevers en door kunstenaars in samenwerking met een uitgeverij. Een kleine 20% van de aanvragen werden gedaan door kunstenaars in eigen beheer.

Het Mondriaan Fonds droeg in 2023 bij aan 44 bijzondere kunstenaarsboeken, overzichtspublicaties en beschouwingen op het kunstenveld. De gehonoreerde publicaties laten een mix zien van fotografieboeken (bijna een derde) en kunstenaarsboeken. Vijf jonge talenten hebben een toekenning gekregen voor een eerste publicatie die kan bijdragen aan hun (inter)nationale zichtbaarheid, namelijk de kunstenaars Hiske Altena, Michele Bazzoli, Kevin Bray, Vytautas Kumža en Lonneke van der Palen.

Thema's die veelvuldig terugkomen in de gehonoreerde publicaties zijn het belang van diversiteit en inclusie, het klimaat en reflecties op sociale structuren. Zo ontving Suzanne Schols een bijdrage voor de publicatie *LOBBY* die in eigen beheer wordt uitgebracht. Het fotografieboek handelt over de lobbyisten binnen het krachtenveld van de Europese Green Deal en geeft een blik achter de schermen van de Brusselse klimaatlobby.

Naast deze actuele thema's is er ook een tendens te zien in aanvragen van kunstenaars die het gepubliceerde boek als kunstobject benaderen. Zo ontving Hiske Altena een bijdrage voor *Vital Mud*, een publicatie ontworpen als een archiefdoos waarin je als lezer door materiaal kunt speuren en waar de beelden relaties met elkaar kunnen aangaan. In dit project onderzoekt Altena de theorie dat het leven op aarde ooit in klei begon. Aan de publicatie ging een dummy vooraf die werd getoond op tentoonstellingen en festivals over de hele wereld, op de shortlist stond voor verschillende prijzen, waaronder de Paris Photo/Aperture PhotoBook Award, en werd geselecteerd als een van de Beste Verzorgde Boeken van 2021. De bijdrage Publicaties heeft het mogelijk gemaakt de dummy om te zetten in een professionele publicatie die beschikbaar is voor een groter publiek.

Aantal aanvragen: **87**

Gehonoreerd: **44**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 1.053.862**

Toegekend bedrag: **€ 492.900**

Residency

Beeldend kunstenaars, curatoren en kunstbeschouwers die hun praktijk willen verdiepen en hun netwerk willen uitbreiden, kunnen een aanvraag doen voor een werkperiode in binnen- of buitenland in een door het Mondriaan Fonds aangeboden atelier. Met de regeling Residency wil het fonds kunstenaars, curatoren en kunstbeschouwers stimuleren hun eigen werk te ontwikkelen en daarmee de hedendaagse beeldende kunst en het cultureel erfgoed in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk in het algemeen. De selecteerde residencies hebben één of meerdere kwaliteiten zoals de stad of omgeving waar de residency zich bevindt, de begeleiding die geboden wordt, het netwerk waar de kunstenaar of curator aan wordt gekoppeld, of de faciliteiten en kennis die wordt gedeeld met de kunstenaar of curator.

De bijdrage is bedoeld voor reis-, verblijf- en materiaalkosten. De eigen bijdrage is minimaal 10% van het bedrag dat het Mondriaan Fonds voor een werkperiode vaststelt.

In 2023 bood het Mondriaan Fonds meer residencies aan en ontvingen we in lijn hiermee ook meer aanvragen. De residencies werden via 2 aanvraagrondes aangeboden. De belangstelling van kunstenaars en curatoren voor buitenlandse residencies is groter dan voor de binnenlandse residencies.

De volgende residencies in Nederland werden in 2023 aangeboden: Drawing Centre Diepenheim, Het Lage Noorden (Marrum), het Pompgemaal (Den Helder), Make Eindhoven en Borderland residency. De Borderland residency bestaat uit 2 residencies in Limburg, namelijk Grey Light project in Heerlen en Odapark in Venray. Ter versterking van de regionale spreiding van het aanbod residencies zijn 3 nieuwe residencies toegevoegd: ARE Enschede, VierVaart (Groede) en Billytown (Den Haag).

In 2023 werden 5 nieuwe buitenlandse residencies toegevoegd aan het aanbod van 11. Het internationale aanbod was daarmee verspreid over 11 landen. De nieuwe residencies beschikken ieder over bijzondere kennis en kunde zoals Deveron Projects en FACT Liverpool in het Verenigd Koninkrijk, een bijzondere plek zoals Tembe Art Studio in Suriname, een interessant netwerk zoals Think Tanger in Marokko en de f/stop, festival voor fotografie in Leipzig.

De 16 buitenlandse residencies zijn:

- AIR Berlin Alexanderplatz - Berlijn, Duitsland (beeldend kunstenaars en curatoren)
- Arts Initiative Tokyo - Japan (beeldend kunstenaars en curatoren)
- Atelier Holsboer - Parijs, Frankrijk (beeldend kunstenaars en curatoren)
- Cemeti Institute for Art and Society - Yogyakarta, Indonesië (beeldend kunstenaars)
- Creative Residency Arita - Arita, Japan (beeldend kunstenaars)
- Delfina Foundation - Londen, Verenigd Koninkrijk (beeldend kunstenaars en curatoren)
- Deveron Projects - Schotland (beeldende kunstenaars)
- f/stop, festival voor fotografie - Leipzig, Duitsland (beeldende kunstenaars)
- FACT - Liverpool, Verenigd Koninkrijk (beeldend kunstenaars en curatoren)
- Instituto Buena Bista - Curaçao (beeldend kunstenaars en curatoren)

- ISCP - New York, Verenigde Staten (beeldend kunstenaars)
- MMCA Residency Changdong - Seoul, Zuid-Korea (beeldend kunstenaars)
- Tembe Art Studio - Moengo, Suriname (beeldend kunstenaars)
- WIELS - Brussel, België (beeldend kunstenaars)
- ZERO Foundation - Düsseldorf, Duitsland (curatoren en beschouwers)
- Think Tanger - Marokko (beeldend kunstenaars en curatoren)

Aantal aanvragen: **466**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 5.234.502**

Gehonoreerd: **37**

Toegekend bedrag: **€ 339.423**

Restauratie Mobiel Erfgoed

Organisaties op het gebied van mobiel erfgoed kunnen alleen of met een andere instelling een bijdrage Restauratie Mobiel Erfgoed aanvragen. Het gaat om alle sectoren van het mobiel erfgoed: rail, weg, water en lucht. Doel van deze regeling is de kwaliteit van bijzonder mobiel erfgoed te versterken en op een duurzame wijze operationeel te houden, waarbij aandacht is voor milieu-, energie- en klimaataspecten.

De bijdrage kan worden gebruikt voor restauratie en herstel van mobiel erfgoed dat is opgenomen in het [Nationaal Register Mobiel Erfgoed](#) en dat een duidelijke positie inneemt in de verhaallijn van de [Toonbeelden](#), waarmee uitdrukking wordt gegeven aan een bijzonder nationaal of regionaal belang. De maximale bijdrage is 50% van de projectkosten.

In 2023 was de regeling grotendeels gesloten omdat er geen budget beschikbaar was gesteld. Begin december werd de regeling weer opengesteld. Er werd 1 toekenning gedaan aan een aanvraag waarover de commissie na bezwaar in 2023 positief heeft geadviseerd. De Hydrograaf ontving een bijdrage voor de restauratie van het gelijknamige stoomschip. Het schip is in 1910 op de Rotterdamse werf Fijenoord gebouwd als opnemingsvaartuig voor de Dienst Hydrografie van de Koninklijke Marine. Een bijzondere functie van de Hydrograaf was dat zij, met een daartoe speciaal ingericht verblijf in het achterschip ook kon dienen als Koninklijk Jacht bij bijzondere evenementen. Het restauratieproject is erop gericht het casco te behouden en beschermen. Daarnaast wordt de bijdrage ingezet voor enkele aanpassingen aan het schip met het oog op duurzaamheid, zoals het gebruik van een teak-ervangend materiaal voor het dek en alternatieve materialen wat leidt tot minder gewicht en brandstofbesparing.

Gehonoreerd: **1, toekenning na bezwaar**

Toegekend bedrag: **€ 50.000**

Voucher Internationaal

De Voucher Internationaal is bestemd voor beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers uit Nederland. Met de Voucher Internationaal wil het Mondriaan Fonds de zichtbaarheid en internationale waardering voor hedendaagse beeldende kunst uit Nederland vergroten. Deze bijdrage biedt een verkorte aanvraagprocedure in vergelijking met andere regelingen om snel in te kunnen gaan op een uitnodiging van een internationaal erkende hedendaagse beeldende kunstinstelling, -platform, -festival of -symposium in het buitenland voor bijvoorbeeld het geven van een lezing, performance, workshop of deelname aan een panel. Aanvragers kunnen een bijdrage krijgen voor reis- en verblijfskosten tot een maximum van € 2.500.

In 2023 is het aantal ontvangen aanvragen met ruim 70% gestegen ten opzichte van 2022. Bijna twee derde van de aanvragen is toegekend. Dit is een verdubbeling ten opzichte van het voorgaande jaar. Aanvragers reisden binnen Europa, Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Azië, Afrika en Oceanië/Australië. De meest voorkomende bestemming was de Verenigde Staten gevolgd door Japan, Indonesië, en Finland. Opvallend is dat er dit jaar voor het eerst meer buiten, dan binnen Europa gereisd werd.

Rana Hamadeh ontving bijvoorbeeld een voucher voor de performance *Can You Make a Pet of him Like a Bird or Put him on a Leash for your Girls?* als onderdeel van het *Protest and Performance – A Way of Life* programma van Performa New York (Verenigde Staten). En Heidi Vogels ontving een voucher voor het geven van een lezing tijdens het symposium *Letter from Sesshu* over het belang van de relatie tussen kunstenaars en lokale gemeenschappen bij Do A Front in Yamaguchi (Japan).

Aantal aanvragen: **90**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 150.286**

Gehonoreerd: **59**

Toegekend bedrag: **€ 91.802**

Vouchers Manifestaties

De bijdrage Voucher Manifestaties kan worden aangevraagd door beeldend kunstenaars met een beroepspraktijk van ten minste één jaar. De voucher is bedoeld om de internationale positie van beeldend kunstenaars uit Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk een impuls te geven door hun aanwezigheid op belangrijke internationale events te stimuleren. Ieder jaar wordt er voor een aantal events een Voucher Manifestatie uitgezet. In 2023 was er een Voucher Manifestatie voor de Bienal de São Paulo en de Biënnale van Venetië.

Voucher Bienal de São Paulo

Er zijn in 2023 20 vouchers toegekend voor de Bienal de São Paulo. Een toekenning omvat toegangskaarten voor de professionele preview en opening van de 35ste Bienal de São Paulo. Daarnaast droeg het Mondriaan Fonds maximaal € 1300 per persoon bij aan de reiskosten van en naar São Paulo en in samenwerking met het Nederlands Consulaat in São Paulo een hotelverblijf tijdens het bezoek.

Het Mondriaan Fonds organiseerde voorafgaand aan het bezoek een bijeenkomst waar de 20 ontvangers van de voucher elkaar hebben ontmoet en tips kregen over netwerken in de context van Brazilië. Tijdens de preview organiseerde Bienal de São Paulo verschillende events en bijeenkomsten voor de internationale bezoekers en heeft het Mondriaan Fonds enkele bezoeken aan belangrijke culturele instellingen georganiseerd. Ook werd samen met het Nederlands Consulaat in São Paulo een meet-up georganiseerd. Het doel van de meet-up was het samenbrengen van de ontvangers van de voucher en het internationale netwerk van het Mondriaan Fonds en het consulaat. De ontvangers van de voucher konden ook de contacten die zij tijdens de previewdagen hadden opgedaan uitnodigen voor de meet-up.

Tijdens het bezoek aan São Paulo hebben de voucher-ontvangers hun netwerk kunnen uitbreiden. Zowel gepland als spontaan zijn nieuwe relaties ontstaan, en veel ontvangers geven aan dat ze de mensen die ze beoogden te ontmoeten, daadwerkelijk hebben kunnen spreken. Ook de ontmoeting met Ellen Gallagher, van wie werk getoond werd tijdens de biënnale via de regeling Kunst Presentatie Internationaal, werd gewaardeerd. De deelnemers waren zeer positief over de diversiteit van de voucher-groep en de aanwezigheid van 4 kunstenaars uit het Caribisch deel van het Koninkrijk. Een voucher-deelnemer over deelname aan de preview:

"Het is een ontzettend inspirerende reis geweest met allerlei ontmoetingen en heel, heel, heel veel kunst en nieuwe ideeën."

Voucher Biënnale Venetië

Er zijn in 2023 40 vouchers toegekend voor de Biënnale van Venetië 2024. Een toekenning omvat toegangskaarten voor de professional preview en opening van de Biënnale van Venetië. Daarnaast droeg het Mondriaan Fonds maximaal € 1.100 per persoon bij aan de reiskosten en de kosten van een onderkomen in Venetië. De voucher voor beeldende kunstenaars gevestigd in het Caribisch deel van het Koninkrijk was maximaal € 2.000. Dit omdat de reiskosten vanuit de Cariben hoger zijn.

Het Mondriaan Fonds organiseert voorafgaand aan de biënnale een bijeenkomst waar de 40 ontvangers van de voucher elkaar ontmoet hebben en tips krijgen over netwerken tijdens de Biënnale van Venetië. Bij de selectie is gelet op een representatie van het veld, het is een diverse groep in verschillende momenten van hun carrière. De previewdagen zullen plaatsvinden van 17-20 april 2024.

Aantal aanvragen: **285**
Totaal gevraagd bedrag: **€ 339.700**

Gehonoreerd: **60**
Toegekend bedrag: **€ 71.547**

Voucher Ontwikkeling

Eind 2023 is het Mondriaan Fonds gestart met de Voucher Ontwikkeling. Deze voucher is bestemd voor beeldend kunstenaars met een beroepspraktijk van ten minste één jaar. Met de Voucher Ontwikkeling wil het Mondriaan Fonds hedendaagse beeldend kunstenaars ondersteuning bieden voor het ontwikkelen en/of verdiepen van de praktijk. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de aanschaf van apparatuur en het volgen van een cursus, workshop of mentortraject. Maar ook aan de inhuur van kennis of expertise van derden, dit kan zowel inhoudelijk als technisch van aard zijn, of een combinatie. Deze bijdrage biedt een verkorte aanvraagprocedure in vergelijking met andere regelingen om zo snel en laagdrempelig in te kunnen spelen op de behoeftes van kunstenaars. Aanvragers kunnen een bijdrage krijgen tot een maximum van € 2.500.

De interesse voor de Voucher Ontwikkeling is groot. Aanvragers vragen hoofdzakelijk aan voor de aanschaf van apparatuur waardoor ze onafhankelijk en meer gericht hun werk kunnen ontwikkelen en experimenteren. Kunstenaar Bodil Ouēdraogo ontving bijvoorbeeld een bijdrage voor het aanschaffen van een sublimatie printer waardoor ze sneller vooruit kan in het artistieke proces van print op textiel. Kunstenaar Korrie Besems ontving een bijdrage om haar sterk verouderde computer te vervangen zodat ze gebruik kan maken van de nieuwste ontwikkelingen en haar digital-based praktijk op een hedendaagse manier kan toepassen.

Aantal aanvragen: **8**
Totaal gevraagd bedrag: **€ 23.614**

Gehonoreerd: **7**
Toegekend bedrag: **€ 14.679**

Open Oproepen

Erfgoedvrijwilligers

Erfgoedinstellingen en andere organisaties zonder winstoogmerk die met vrijwilligers (willen) werken en een bijdrage leveren aan het behoud, beheer of de presentatie van (im)materieel erfgoed, kwamen in aanmerking voor een bijdrage uit de Open Oproep Erfgoedvrijwilligers. Met deze oproep draagt het Mondriaan Fonds bij aan plannen die de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers bij het (im)materieel cultureel erfgoed bevorderen, waarbij zowel met de belangen van de organisatie als met die van de vrijwilligers rekening wordt gehouden. Het gaat om het professionaliseren van het vrijwilligersbeleid en het overdragen en verdiepen van (inhoudelijke)kennis, waarden en netwerken.

Concreet gaat het om een bijdrage voor het ontwikkelen en uitvoeren van activiteiten of het verrichten van een haalbaarheidsonderzoek. Binnen deze oproep gold dat de totale projectbegroting minimaal € 15.000 bedraagt. De bijdrage van het Mondriaan Fonds is maximaal 50% van de variabele projectkosten. Voor een haalbaarheidsonderzoek is de bijdrage maximaal 70% van de variabele projectkosten, met een maximumbedrag van € 15.000.

Alle 8 ingediende aanvragen werden positief beoordeeld door de commissie en hebben een bijdrage ontvangen. Een vergelijkbare Open Oproep vond plaats in 2020. Vergeleken met die eerdere oproep ontving het Mondriaan Fonds dit keer 50% minder aanvragen, maar ondanks het kleinere aantal aanvragers is het volledige beschikbare budget besteed.

Stichting Rancho, gevestigd in Oranjestad op Aruba, ontving bijvoorbeeld een bijdrage waarmee zij een opleidingstraject zullen opzetten voor hun vrijwilligers. Hiermee kunnen deze vrijwilligers worden ingezet bij de uitvoering van een jaarprogramma in 2024, ter gelegenheid van 200 jaar Oranjestad. Behalve dat het plan volgens de commissie bijdraagt aan de competenties van de vrijwilligers, waardeerde zij dat via dit project de betrokkenheid bij het erfgoed in de regio wordt vergroot.

Daarnaast ontving Museum Singer Laren een bijdrage voor een samenwerking met 11 partners in de regio gericht op het verduurzamen van de relaties met hun vrijwilligers. Dat doen zij door het organiseren van activiteiten, waaronder opleidingen, workshops en trainingen om de competenties van de vrijwilligers te versterken. De commissie vond de regionale samenwerking in dit plan voorbeeldstellend en daarom van belang binnen de sector.

Aantal aanvragen: **8**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 166.723**

Gehonoreerd: **8**

Toegekend bedrag: **€ 155.473**

Herdenkingsjaar Slavernijverleden

In het kader van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden (1 juli 2023-1 juli 1024) heeft het Mondriaan Fonds een open oproep opengesteld voor activiteiten en initiatieven die een bijdrage leveren aan het herdenken en vieren van de afschaffing van de slavernij in het Koninkrijk. De open oproep richt zich op een brede groep aanvragers uit Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk: individuen met een beroepspraktijk in de disciplines beeldende kunst, erfgoed, creatieve industrie, letteren, podiumkunsten, of cross-overs tussen deze disciplines. Daarnaast richt deze oproep zich ook tot organisaties zoals archieven, bibliotheken en andere instellingen op het gebied van de hierboven genoemde disciplines met een presentatiefunctie.

Het Mondriaan Fonds ontving 3 miljoen euro van de Rijksoverheid om activiteiten tijdens het Herdenkingsjaar te ondersteunen. De hoogte van de bijdrage werd per aanvraag vastgesteld en was maximaal 95% van de variabele projectkosten. Er kon vanaf € 5.000 tot en met € 75.000 worden aangevraagd voor projecten.

De Open Oproep Herdenkingsjaar Slavernijverleden werd in 2022 opengesteld. In 2023 waren er 2 aanvraagrondes voor het indienen van een aanvraag. In totaal werden van de 337 ingediende aanvragen 106 projecten toegekend. Aanvragers die een bijdrage ontvingen vanuit deze open oproep ontwikkelen binnen het Herdenkingsjaar diverse soorten presentaties voor het publiek, zoals symposia, (kinder)boeken, theater- en dansproducties, digitale toepassingen en onderzoeksprojecten. Centraal bij de activiteiten tijdens het Herdenkingsjaar staan de narratieven van de van oorsprong niet-Europese gemeenschappen betrokken bij het slavernijverleden.

Zo ontving Untold een bijdrage voor de theatervoorstelling UMA. De voorstelling gaat over Afrikaanse vrouwen in verzet tijdens de trans-Atlantische slavenhandel en kolonialisme. Het verhaal in de voorstelling belicht de strijd van deze vrouwen tegen de slavernij en koloniale overheersing in het Caribisch gebied, Zuid-Amerika en Afrika. Een ander voorbeeld van een toegekend project is de podcast Krabben in een Ton van Rakesh Kanhai. In deze podcast gaan prominente Javanen, Hindostanen, Afro-Surinamers en Chinezen met elkaar in gesprek over onderling en geïnternaliseerd racisme. Op deze manier gaat Kanhai op zoek naar typische cultureel gewortelde gedachten en uitspraken van Surinamers die overblijfselen zijn van slavernij en kolonialisme.

Een totaaloverzicht van de toekenningen uit de eerste ronde van deze open oproep vind je [hier](#). En [hier](#) uit de tweede aanvraagronde.

Aantal aanvragen: **337**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 12.350.818**

Gehonoreerd: **106**

Toegekend bedrag: **€ 2.996.499**

Kunst Media

De Open Oproep Kunst Media is bestemd voor tijdschriften en andere publieke media of online platformen en ook individuen die werkzaam zijn als curator, criticus of journalist. Door nieuwe initiatieven en samenwerkingsverbanden kan ook aangevraagd worden. Met de oproep wil het Mondriaan Fonds de betrokkenheid bij, en het gesprek over de hedendaagse beeldende kunst in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk bevorderen. Er kan worden aangevraagd voor te publiceren uitingen in het geschreven en het gesproken woord. Dit kan gaan om (een reeks) artikelen of longreads voor (online) tijdschriften, kranten, sociale mediakanalen en andere online platforms, zoals bijvoorbeeld een podcast. Leidend is dat de maatschappelijke waarde van hedendaagse beeldende kunst wordt besproken en gedeeld wordt vanuit een onafhankelijke positie en een breed perspectief.

2023 was het tweede jaar waarin een aanvraag ingediend kon worden voor de Open Oproep Kunst Media. Het aantal ingediende aanvragen laat een stijging zien van bijna 20% ten opzichte van 2022. Bijna een derde van de binnengekomen aanvragen werd gehonoreerd in 2023. Hoewel er meer aanvragen werden ingediend, daalde het totaal aangevraagde bedrag met bijna 30%. Het totaal toegekende bedrag is in 2023 ruim 40% gedaald ten opzichte van 2022. De oorzaak van een afname in het aangevraagde bedrag hangt mogelijk samen met de aard van de aanvragers. De Open Oproep Kunst Media staat open voor individuen en organisaties. In 2022 waren beide categorieën evenredig vertegenwoordigd. In 2023 kwam ruim 30% van de aanvragen van organisaties, de rest van individuen. Organisaties vragen gemiddeld meer dan 2 keer zoveel aan dan individuen.

Er is aangevraagd voor podcasts, een reeks artikelen, essays, online publicaties en platforms. Bijvoorbeeld een podcast waarin curatoren geïnterviewd worden over het maken van tentoonstellingen, een reeks artikelen over de rol van kunstkritiek of een onderzoek naar toegankelijkheid binnen de kunstwereld in de breedste zin van het woord. Onderwerpen waarbinnen aanvragers het gesprek over de hedendaagse beeldende kunst willen verbreden of bevorderen. Een belangrijk criterium bij deze regeling is de impact en zichtbaarheid van het project. Veel aanvragers werken voor hun project samen met bestaande (kunst)platforms en met elkaar om dat te bewerkstelligen. Van de ingediende aanvragen door individuen bestond meer dan de helft uit samenwerkingen van 2 of meer personen.

Een voorbeeld van een gehonoreerde aanvraag is die van OneWorld Media, een zelfstandige sociale onderneming die zich inzet voor journalistiek voor een eerlijke en duurzame wereld. OneWorld Media ontvangt een bijdrage voor 9 essays geschreven door makers en kunstenaars waar nieuwe, creatieve manieren gezocht worden om zowel de kunstsector als het lezerspubliek te laten nadenken en in gesprek te laten gaan over rechtvaardigheid.

Zoë Dankert, kunstcriticus en podcastmaker, ontving een bijdrage voor de driedelige podcastreeks *Tussen kunst en werk*, waarmee ze de stem van een nieuwe generatie kunstenaars wil vangen. De podcast is gericht op wat het hedendaagse kunstenaarschap inhoudt en welke rol de kunstacademie daarin aanneemt. Voor de podcast volgt Dankert ongeveer 15 studenten in hun laatste jaar van een bacheloropleiding aan een Nederlandse kunstacademie en het eerste jaar na het afstuderen.

Aantal aanvragen: **37**

Gehonoreerd: **12**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 830.915**

Toegekend bedrag: **€ 276.759**

Van Doesburghuis

Beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers konden via een open oproep van het Mondriaan Fonds een voorstel indienen voor een werkperiode in het Van Doesburghuis in Meudon, Parijs. Doel van de residency is het stimuleren van de artistieke ontwikkeling en verdere verdieping van de praktijk van beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers. Binnen de stimulerende omgeving van het Van Doesburghuis is er de mogelijkheid om onderzoek te doen, ideeën uit te werken of nieuw werk te maken. Het is mogelijk om als individuele aanvrager of als duo aan te vragen.

In 2023 vonden de aanvraagronde voor het najaar 2024 plaats. Beeldend kunstenaar Petra Noordkamp is via het Mondriaan Fonds geselecteerd voor een werkperiode van september tot en met december 2024. En Filmaker Thessa Meijer werd gehonoreerd via het Filmfonds.

De Open Oproep Van Doesburghuis is een gezamenlijk initiatief van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, het Filmfonds, het Fonds Podiumkunsten, het Mondriaan Fonds en het Letterenfonds. De residency in het Van Doesburghuis wordt sinds 2017 aangeboden aan professionele makers. Het Mondriaan Fonds treedt op als penvoerder van de aanvraagprocedure.

Aantal aanvragen: **58, waarvan 25 via het Mondriaan Fonds**

Totaal gevraagd bedrag: **€ 464.000**

Gehonoreerd: **1 bij het Mondriaan Fonds, 1 via het Filmfonds**

Toegekend bedrag: **€ 8.000 per gehonoreerde aanvraag**

Coronaherstelbudget

Power up – programma voor afgestudeerden 2020-2022

Het ministerie van OCW heeft voor startende kunstenaars die in de periode 2020-2022 zijn afgestudeerd extra geld beschikbaar gesteld binnen het coronaherstelbudget. Met dit budget kon ondersteuning geboden worden aan kunstenaars die door de coronacrisis minder ruimte voor ontwikkeling hadden en bij hun start in de kunst gehinderd werden door lockdowns en coronabeperkingen. Met deze extra middelen heeft het Mondriaan Fonds *Power up* ontwikkeld, een speciaal programma voor het verder ontwikkelen van de artistieke praktijk en de professionele positionering.

Binnen een uitgebreid workshoptraject werden de deelnemers door ervaren kunstenaars, curatoren en museumprofessionals begeleid bij hun entree binnen de kunstwereld. De trajecten richtten zich op praktische zaken rond het opstarten en onderhouden van een eigen onderneming, het scherper formuleren van de artistieke visie en uitgangspunten van het werk, fondsenwerving en sponsoring voor kunstenaars, heldere communicatie en het onderhouden van het netwerk.

Het programma is gestart in december 2023 en liep tot en met maart 2024 in 5 verschillende steden, verspreid over het land. Alle kunstacademies in Nederland droegen bij aan het traject en hielpen hun alumni te bereiken en betrekken. Het traject werd aangeboden bij verscheidende kunstpodia zodat kunstenaars ook kennis konden nemen van de praktijk van het kunstpodium en de organisaties erachter beter leerden kennen. In totaal hadden ruim 160 kunstenaars zich aangemeld.

Pilots

Nieuwe ontwikkelingen vragen om nieuwe vormen van ondersteuning. Daarom ontwikkelt het Mondriaan Fonds pilots. Deze zet het fonds in voor nieuwe projecten die buiten de huidige regelingen dreigen te vallen, maar wel bijdragen aan innovatie binnen het veld. Pilots zijn een impuls voor nieuwe vormen van productie, onderzoek, communicatie of presentatie. Soms groeien ze uit tot vaste regelingen. Klik in het linker menu voor een toelichting per specifieke pilot.

Rijksmuseum / Artist in Residence Fellowship

Sinds 2014 biedt het Rijksmuseum een wetenschappelijk Fellowship-traject aan. In dit traject doen jaarlijks 7 onderzoekers, restauratoren, conservatoren en/of natuurwetenschappers onder begeleiding van conservatoren en de wetenschappelijke staf onderzoek naar objecten uit de collectie van het museum. Dit talentontwikkelingsprogramma heeft de afgelopen jaren veel nieuwe inzichten opgeleverd en voedt de behoefte van het museum om ook een kunstenaar met de collectie aan de slag te laten gaan. De kunstenaar start gelijktijdig met de wetenschappelijke fellows, en krijgt een jaar lang toegang tot de collectie en het archief van het museum, begeleiding van de staf en werkt zo toe naar een voor publiek zichtbaar eindresultaat.

Het Mondriaan Fonds kent in 2023 het Rijksmuseum een bijdrage toe voor de ontwikkeling van de eerste 2 residency-trajecten en onderschrijft het belang dat het traject zowel voor de residerende kunstenaar kan hebben, als de mogelijkheid om op een nieuwe manier vanuit beeldende kunst naar erfgoed te kunnen kijken.

De eerste artist in residence begint in september 2024, gelijktijdig met het wetenschappelijke fellowship traject. Met deze bijdrage ondersteunt het Mondriaan Fonds de eerste 2 trajecten, in 2024/2025 en 2025/2026.

Land Art Lives

Stichting Land Art Flevoland organiseert in samenwerking met Kunstmuseum M. een kennisdelingstraject rondom Land Art. Het programma beslaat een reeks bijeenkomsten waarin steeds een ander perspectief op Land Art wordt gedeeld vanuit een partnerinstelling, gevolgd door een conferentie over Land Art met internationale sprekers en een aantal Land Art tours waarbij bezoekers van de conferentie de voornaamste Land Art locaties in Nederland bezoeken. In het programma is aandacht voor het bezit, beheer en behoud van Land Art locaties, wordt ingegaan op ontwikkelingen van Land Art als beeldende kunst en erfgoed, de invloed van klimaatverandering en de relatie tot het landschap, en op Land Art als vorm van kunst in de openbare ruimte. Het programma richt zich, naast kunst- en erfgoedprofessionals, op kunstenaars, studenten, cultuurambtenaren en beleidsmedewerkers kunst in de openbare ruimte.

De eerste reeks bijeenkomsten van Land Art Lives vinden maandelijks plaats vanaf mei 2024 en werken toe naar de conferentie op 3 oktober 2024.

Maker achter de Maker Award

De Maker achter de Maker Award is een unieke erkenning voor een ambachtspersoon uit Nederland die samenwerkt met een beeldend kunstenaar om een kunstwerk of project op de best mogelijke manier te verwezenlijken. De prijs is een initiatief van Kunstinstituut Melly en het Mondriaan Fonds, en is in het leven geroepen om aandacht te vragen voor de schaal van professionals en ambachtsbeoefenaars die kunstenaars in staat stellen om hun werk te realiseren. In 2023 werd de 3e editie van de Maker achter de Maker Award uitgereikt aan Karen Zeedijk, die als tuft-expert in opdracht van kunstenaars wandkleden, tapijten en textielkunstwerken maakt.

Zeedijk is genomineerd vanwege haar grote toewijding aan de ambacht en de kunstenaars met wie zij samenwerkt, waardoor bijzondere werkrelaties ontstaan waarin zowel Zeedijk als de kunstenaar zich openstellen om te leren en verder te komen door samen te werken.

De Maker achter de Maker Award werd op 8 november 2023 uitgereikt.

Museum Maluku - collectiemobiliteit

Na de sluiting van het Moluks Historisch Museum (Museum Maluku) in Utrecht in 2012, verloor het museum haar vaste standplaats. De collectie en het archief van het museum, die grotendeels tot stand zijn gekomen door schenkingen vanuit de Molukse gemeenschap, werden bij de sluiting ingepakt en voor onbepaalde tijd opgeslagen. Het museum ontwikkelt met regelmaat presentaties in Museum Sophiahof, maar heeft momenteel geen permanente tentoonstellingslocatie.

In 2023 is Museum Maluku gestart met het proces van herwaardering van de collectie. De collectie is uitgepakt en in samenwerking met het Drents Museum behandeld voor verhuizing naar Rotterdam. In Rotterdam heeft het museum met het Maritiem Museum en het Wereldmuseum Rotterdam beschikking over geconditioneerde depotruimte. Daar wordt de collectie verder geïnventariseerd, gedocumenteerd, van een standplaats voorzien en waar nodig ontzamd volgens de richtlijnen van de LAMO. Ook het archief heeft een nieuwe locatie in Rotterdam gekregen. Nadat de verhuizing en het LAMO-traject zijn afgerond, zal het museum een volgende stap zetten naar opname in het Museumregister. Het Mondriaan Fonds ondersteunt bij wijze van pilottraject de eerste fase van het traject waarmee een belangrijke collectie voor het Nederlandse publiek en het erfgoedveld wordt ontsloten.

De eerste fase van het collectiemobiliteitstraject van Museum Maluku vond plaats in 2023.

Noordenaars - Artist in Space

Noordenaars, het samenwerkingsverband tussen kunstpodia in Friesland, Groningen en Drenthe, voert het gezamenlijk talentontwikkelingsprogramma Artist in Space uit. In het traject bundelen de instellingen hun faciliteiten, kennis en expertise om gedurende één jaar 4 kunstenaars individueel te ondersteunen. De kunstenaars krijgen op deze manier langdurige begeleiding en kunnen hierin optimaal gebruik maken van de kennis, het netwerk en de faciliteiten van de in Noordenaars verenigde kunstpodia en partners buiten de kunst. Door intensieve coaching, productie van nieuwe kunstwerken, nieuwe samenwerkingen, onderzoek en experiment, wordt de kunstenaars gelegenheid geboden hun praktijk zowel op artistiek-inhoudelijk gebied als in professionele zin verder te ontwikkelen. Het

Mondriaan Fonds kent in 2023 een bijdrage toe aan Artist in Space omdat het traject grote kansen biedt voor de ontwikkeling van de deelnemende kunstenaars en vanwege de mate waarin Noordenaars als keten van noordelijke kunstpodia bijdraagt aan de culturele infrastructuur en het vestigingsklimaat voor kunstenaars in Friesland, Groningen en Drenthe. Kunstpunt Groningen is penvoerder van de Noordenaars.

Het traject Artist in Space gaat in 2024 van start. In januari 2024 lanceert de Noordenaars een open call.

Vouch IV

Stichting Vouch biedt een platform voor kunstenaars en kunstkopers. Het platform geeft (mid-career) kunstenaars de mogelijkheid om zichzelf en elkaar op een nieuwe manier te vertegenwoordigen. Bij Vouch verkoopt de kunstenaar niet alleen eigen werk, maar ook het werk van mede-exposanten. De kunstenaars staan voor elkaar in en delen hun netwerk. Zo komen bestaande en nieuwe kunstliefhebbers tijdens Vouch direct in contact met de kunstenaars en hun werk. In 2023 heeft de stichting opnieuw een bijdrage voor een editie van Vouch ontvangen, om ervoor te zorgen dat Vouch de stap kan zetten naar duurzame, financiële zelfstandigheid. Met deze bijdrage wordt de tijdsinvestering van de organisatie gedragen.

Vouch IV vindt plaats van 1 t/m 7 april 2024.

Andere financieringsvormen

Het Mondriaan Fonds speelt in op andere vormen van financiering en ondersteuning van beeldende kunst. In 2023 werd vanuit de pilotprojecten bijgedragen aan financiering via Fonds Kwadraat en Voordekunst.

Fonds Kwadraat

Al 50 jaar verstrekt Fonds Kwadraat rentevrije leningen aan beeldend kunstenaars en ontwerpers. De leningen zijn bedoeld voor het ontwikkelen, maken en presenteren van nieuw werk, en voor benodigde apparatuur. Doel is het versterken en stimuleren van de economische en financiële onafhankelijkheid van kunstenaars.

Kunstenaars die de afgelopen 12 maanden een bijdrage hebben ontvangen van het Mondriaan Fonds kunnen een rentevrije lening afsluiten zonder dat hun aanvraag hoeft te worden beoordeeld door de commissie van Fonds Kwadraat. Door bij Fonds Kwadraat aan te vragen kunnen kunstenaars snel over een bedrag beschikken waarmee zij een volgende stap kunnen zetten. Als onderdeel van de samenwerking neemt namens het Mondriaan Fonds een adviseur plaats als lid in de adviescommissie van Fonds Kwadraat.

Het aantal leningen was in 2023 (108) lager dan in 2022 (159). Dit is mede te verklaren doordat de pilot waarbij kunstenaars de mogelijkheid werd geboden om financiering aan te vragen voor een investering in een goede website niet meer open stond. Verder werden er leningen verstrekt voor de investering in publicaties, collecties, exposities, installaties en eindpresentaties op kunst- en designacademies, performances en apparatuur.

Voordekunst

Het Mondriaan Fonds levert sinds 2017 een bijdrage aan culturele projecten die gebruikmaken van crowdfunding via [voordekunst.nl](https://www.voordekunst.nl). Met de bijdrage aan crowdfunding wil het Mondriaan Fonds kunstenaars en culturele instellingen stimuleren om gebruik te maken van deze manier van fondsenwerving. Binnen de samenwerking met voordekunst wordt kunstenaars een aanvullende mogelijkheid geboden om het doelbedrag van hun crowdfundingcampagne te realiseren en publiek draagvlak te organiseren. Dit geeft crowdfundingacties een vliegende start en levert aansprekende en geslaagde campagnes op.

Activiteiten

Essayreeks

Het Mondriaan Fonds publiceert met regelmaat essays van schrijvers, denkers en bemiddelaars over actuele thema's die raken aan de werkerreinen van het fonds. In 2023 is de essayreeks vernieuwd waardoor de opzet enigszins is gewijzigd. Waar voorheen telkens één auteur werd gevraagd diens visie te delen, bestaat de nieuwste uitgave uit een bundel van 8 essays van verschillende auteurs. Daarnaast is er een nieuwe vormgeving gemaakt door Studio Janneke Hendriks op basis van de huisstijl.



De bundel *Scherpstellen: acht auteurs over de ontwikkeling van fotografie binnen de beeldende kunst* verscheen in juni en is geschreven door Hans den Hartog Jager, Kim Knoppers, Amanda Maddox, Marwan Magroun, Katja Mater, Anne Ruugt, Vincent van Velsen en Joke de Wolf. Elke auteur geeft op eigen wijze antwoord op de vraag: waar staat fotografie vandaag binnen de beeldende kunst en hoe verder? De invalshoeken lopen uiteen: van een oproep tot meer debat en een pleidooi voor fluïde vormen van fotografie tot het wijzen op de verantwoordelijkheid van beeld ten opzichte van mens en wereld. Zo schreef Vincent van Velsen, conservator fotografie bij het Stedelijk Museum Amsterdam:

“Vrijblijvend de wijde wereld ingaan en alles en iedereen vastleggen die je tegenkomt is geen optie meer. Beeldproductie heeft implicaties en consequenties.”

Kunstcriticus, schrijver en curator Hans den Hartog Jager:

“Onder aangescherpte criteria zullen heel veel fotografen moeten erkennen dat ze geen kunstenaars zijn, maar simpelweg beeldenvangers – superieure beeldenvangers, als ze goed zijn, dat dan weer wel. Maar: dat is oké. Daar kun je als fotograaf nog steeds veel eer in leggen – meer eer, dan de meeste van hen nu krijgen als een van die vele miljoenen middelmatige genreklutsers.”

Verder zijn de eerste voorbereidingen getroffen voor een nieuwe essaybundel over graffiti, straatkunst en andere vormen van niet-officiële kunst die autonoom in de openbare ruimte worden geproduceerd (ook wel aangeduid als Independent Public Art). De essayreeks van het Mondriaan Fonds bestaat inmiddels uit 15 essays.

HERE: Heritage Reflections

HERE: Heritage Reflections is een kennisevent voor nieuwe en ervaren erfgoedprofessionals. Het doel van HERE is het samenbrengen van professionals om zo kennisuitwisseling en vernieuwing in de erfgoedsector in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk te stimuleren.



In 2023 vond op 30 mei de 2e editie van HERE: Heritage Reflections plaats in Bibliotheek Neude (Utrecht). Voor deelnemers uit het Caribisch deel van het Koninkrijk boden we het programma ook online aan. Verschillende spelers uit het erfgoedveld belichtte de thema's *positionality* en *community-building*. Samen met het publiek werd het gesprek gevoerd over onderwerpen als bewustwording van de eigen positie en het belang van context en perspectief.

Het programma bestond uit een plenair deel en 5 verdiepingssessies. Sprekers waren onder meer: Alfrida Martis (community-organisator), dlia Azzouzi (stuurgroeplid Moslim Archief NL), Bob van de Poll (onderzoeker oral history project LHBTI+-cultuur op zee), Jo'anne van Ooijen (jurist en kunsthistoricus), Kashif Amin (curatpr Moslim Archief NL), Martin van Engel (adviseur diversiteit & inclusie), Malika Ouacha (promotieonderzoek Cross-Border Diasporic and Bi-cultural Philanthropy in Western Europe & the MENA) en Siela Ardjosemito-Jethoe (cultureel antropoloog/socioloog, expert diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid). Historicus en erfgoedprofessional Wim Manuhutu trad op als moderator.

Bekijk [hier](#) een impressie van de bijeenkomst. Daarnaast is het ook mogelijk om de plenaire sessies van de bijeenkomst terug te kijken. De videoregistratie van het event vind je [hier](#).

Hollandse Meesters

De serie *Hollandse Meesters in de 21e eeuw* is ruim 10 jaar geleden begonnen als een samenwerkingsproject van regionale omroepen en beeldende kunstinstellingen. Sinds de eerste reeks van 20 films is het uitgegroeid tot een omvangrijk project waarin verschillende generaties kunstenaars worden vastgelegd. De korte filmportretten van hedendaagse beeldend kunstenaars in hun atelier of op hun werkplek zijn gemaakt door gerenommeerde filmmakers en bieden inzicht in de werkwijze en ideeënwereld van de kunstenaar. De reeks wordt geproduceerd door filmproductiebedrijf Interakt en filmmaker Michiel van Nieuwkerk. Het Mondriaan Fonds ondersteunde de serie van aanvang tot 2016, samen met het toenmalige Mediafonds. Na het wegvallen van het Mediafonds draagt het Mondriaan Fonds samen met andere financiële partners bij aan nieuwe films en de programma's daaromheen.

In 2023 is gewerkt aan een filmportret over kunstenaar patricia kaersenhout. In 2024 zullen 2 nieuwe portretten worden gemaakt. Alle films uit de reeks zijn te bekijken via <https://hollandsemeesters.info/>

Internationaal bezoekersprogramma

De Nederlandse kunstsector acteert in een snel veranderende wereld waardoor aansluiting met het buitenland belangrijk is. Met het internationaal bezoekersprogramma wil het Mondriaan Fonds internationale belangstelling wekken voor hedendaagse beeldende kunst in Nederland en de positie daarvan in het buitenland versterken. Doel is buitenlandse curatoren en deskundigen kennis laten maken met het Nederlandse culturele leven, zodat zij Nederlandse kunstenaars en curatoren programmeren, uitnodigen voor gerenommeerde buitenlandse festivals en instituten, publiceren in internationale tijdschriften, samenwerking en coproducties opzetten en het internationale netwerk van Nederland verruimen. Buitenlandse curatoren en deskundigen krijgen een programma op maat aangeboden, dat aansluit bij hun werkpraktijk en interesses.

In 2023 waren 53 kunstprofessionals uit 15 verschillende landen te gast in het bezoekersprogramma.

De bezoeken werden georganiseerd in samenwerking met de Nederlandse ambassades in Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Guatemala, Italië, Japan, Korea, Portugal, Spanje en de Verenigde Arabische Emiraten. De nadruk lag op grote events zoals: Amsterdam Art Week, Art Rotterdam, Unseen (Amsterdam), de open studio's van de Rijksakademie (Amsterdam) en enkele belangrijke presentaties van Nederlandse kunstenaars.



Als vervolg van de online Peer-to-Peer gesprekken tussen kunstenaars/curatoren uit Nederland en Oostenrijk (2022) werd in 2023 een groep kunstprofessionals uit Nederland uitgenodigd voor een vijfdaags bezoek aan Oostenrijk. In september 2023 bezocht een groep Oostenrijkse professionals op hun beurt Nederlandse kunstenaars en instellingen.

Hoewel de resultaten van het bezoekersprogramma zich over een aantal jaren kunnen uitstrekken zijn er al een aantal te noemen. Zo heeft curator Tania Moore naar aanleiding van zijn bezoek de kunstenaar Koen Taselaar uitgenodigd voor een solotentoonstelling bij het Sainsbury Center for Visual Arts (Norwich, UK), heeft curator Pieter Boons de kunstenaar Isabelle Andriessen uitgenodigd deel te nemen aan een tentoonstelling bij het Middelheimmuseum (Antwerpen, België), is kunstenaar Evelyn Taocheng Wang door Adriano Pedrosa geselecteerd voor de hoofdentoonstelling van de Biënnale van Venetië in 2024.

Als vervolg van het bezoekersprogramma in 2022 is Claudia Martinez-Garay uitgenodigd voor een residency bij het Sainsbury Centre for Visual Arts in Engeland. Zijn Ellen Gallagher en Edgar Cleijne uitgenodigd voor de Biënnale van São Paulo 2023 naar aanleiding van het bezoek van Manuel Borja-Villel en kunstenaar Alexis Blake werd door Julia Eckert gevraagd voor een performance bij Stiftung Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig (Duitsland). In 2023 waren er ook 3 kunstprofessionals uit de Emiraten te gast als follow-up van de oriëntatiereis in 2019 naar Pakistan en de Verenigde Arabische Emiraten.

Nederlandse inzending Biënnale van Venetië

Het Mondriaan Fonds is als opdrachtgever verantwoordelijk voor de Nederlandse inzending van de internationale beeldende kunstmanifestatie de Biënnale van Venetië (Italië). De presentatie wordt gefinancierd uit het internationale budget dat het fonds ontvangt van het ministerie van OCW.

In april 2023 heeft het Mondriaan Fonds bekend gemaakt dat kunstenaar Renzo Martens samen met het kunstenaarscollectief Cercle d'Art des Travailleurs de Plantation Congolaise (CATPC) en curator Hicham Khalidi de Nederlandse inzending voor de Biënnale van Venetië 2024 zal verzorgen.



V.l.n.r. Ced'art Tamasala, Matthieu Kasiama Kilapi, Renzo Martens, Hicham Khalidi, Lisette Mbuku Kimpala. ©Koos Breukel, 2023

Een speciale adviescommissie was gevraagd om 5 verschillende voorstellen te beoordelen. Bij de beoordeling werd onder meer gelet op de kwaliteit van het plan, de impact die het zal hebben op het internationale podium van de Biënnale van Venetië en of het plan zal leiden tot een bijzondere nieuwe invulling van het Rietveldpaviljoen en de Nederlandse inzending voor de biënnale. De commissie bestond uit: Raul Balai (beeldend kunstenaar & curator), Hendrik Folkerts (curator hedendaagse kunst en hoofd tentoonstellingen Moderna Museet), Fransizka Nori (directeur Frankfurter Kunstverein), Suzanne Swarts (directeur Museum Voorlinden) en Fatos Üstek (curator & schrijver). Eelco van der Lingen (directeur Mondriaan Fonds) was voorzitter.

De commissie adviseerde om het voorstel van Renzo Martens en Hicham Khalidi verder te ontwikkelen richting de presentatie in Venetië in 2024.

De tentoonstelling

CATPC zal, in samenwerking met kunstenaar Renzo Martens en curator Hicham Khalidi, een serie nieuwe kunstwerken presenteren. Deze tentoonstelling is onderdeel van hun voortdurende inzet om land van een voormalige palmolieplantage in Lusanga aan te kopen, de biodiversiteit te herstellen en zo het land weer tot heilige bossen te transformeren, en in het verlengde daarvan te komen tot een spirituele, ethische en economische balans. De presentatie zal tegelijkertijd te ervaren zijn in het Rietveldpaviljoen in Venetië (IT) als in de door Martens en CATPC eerder geïnitieerde White Cube in Lusanga, de Democratische Republiek Congo (DRC). Binnen de inzending ontstaan zo 2 presentaties die gespiegeld en verbonden zijn.

Eelco van der Lingen, directeur Mondriaan Fonds en opdrachtgever:

"Wij zijn verheugd dat deze presentatie straks namens Nederland in zowel Venetië als Lusanga te zien is. We zullen dan getuige zijn van de volgende stap in het werk van CATPC en Martens. De problematiek van koloniale verhoudingen, die ook de praktijk van Martens raakt, is een gegeven. Khalidi en Martens gaan samen met de leden van CATPC onderzoeken hoe we, zonder die problematiek te ontkennen, kunnen werken richting een beter begrip en een nieuwe toekomst. Restitutie zal een belangrijk thema zijn van de presentatie. Dat is een actueel onderwerp binnen de wereldwijde erfgoedsector en binnen een brede discussie over kolonialiteit. Het gesprek hierover voeren is essentieel en ik ben blij als er op dit grote podium aan kan worden bijgedragen."

De tentoonstelling is van 20 april tot en met 24 november 2024 te zien in het Rietveld paviljoen in Venetië en tegelijkertijd in de White Cube in Lusanga (DRC). Meer informatie over de inzending en actuele updates is te vinden op de [website](#).

Oriëntatiereis 2023

Het Mondriaan Fonds organiseert jaarlijks een oriëntatiereis voor beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers naar buitenlandse regio's die interessante ontdekkingskansen biedt. Het doel is kennisvermeerdering, visieverbreding en netwerkvorming binnen de culturele sector. De reis biedt een overzicht van de hedendaagse beeldende kunst van de bezochte regio's, introduceert de belangrijkste actoren en laat de deelnemers kennis maken met de mogelijkheden van uitwisseling van verschillende partijen. Deelname is op basis van open inschrijving. Een adviescommissie adviseert het fonds over de selectie van deelnemers op basis van motivatie en onderzoeksvraag.

In 2023 bezochten 15 Nederlandse, Deense, Noorse en Zwitserse curatoren en kunstenaars Costa Rica (San José), Guatemala (Guatemala City, Antigua, San Pedro La Laguna & Comalapa), El Salvador (San Salvador) en Panama (Panama-City). Nederlandse deelnemers waren: Arash Fakim (kunstenaar), Eugenie Boon (kunstenaar), Heske te Cate (directeur Nest, Den Haag), Rita Ouédraogo (curator Buro Stedelijk, Amsterdam), Roos Gortzak (directeur Vleeshal, Middelburg), Valentijn Byvanck (directeur Marres, Maastricht).



Casa Sola, Panama City

Het programma bestond uit bezoeken aan musea, presentatie-instellingen, galeries, artist-in-residence plekken, kunstenaars, verzamelaars en lokale sleutelfiguren in de verschillende steden. De reis werd vastgelegd via een dagelijkse blog op de [website](#), waarmee de deelnemers kennis en visie overdragen aan vakgenoten en publiek. Daar zijn ook de verslagen van de eerdere reizen terug te vinden.

Aantal aanvragen: **51**

Gehonoreerd: **6**

Prix de Rome

De Prix de Rome wordt in opdracht van het ministerie van OCW georganiseerd en gefinancierd door het Mondriaan Fonds. Het is de stimuleringsprijs prijs in Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk met een geschiedenis die teruggaat tot 1806. Het doel van de Prix de Rome is getalenteerde kunstenaars en architecten te traceren, te stimuleren en hun zichtbaarheid te vergroten. Bij de prijs hoort een geldbedrag van € 40.000 en de mogelijkheid om deel te nemen aan een werkperiode bij een artist in residency naar keuze.

Prix de Rome Beeldende Kunst

In 2023 vond de Prix de Rome Beeldende Kunst plaats. Het Mondriaan Fonds werkte voor deze editie wederom samen met het Stedelijk Museum Amsterdam. Ook werd er een begeleidende publicatie uitgegeven in samenwerking met Jap Sam Books.

De jury van de Prix de Rome selecteerde 4 kunstenaars uit een lijst van 321 kunstenaars die zichzelf voor de prijs hadden aangemeld. De jury bestond uit Ann Demeester (directeur Kunsthaus Zürich), Ahmet Polat (fotograaf en filmmaker; oprichter en directeur van Stichting Studio Polat), Robbert Roos (directeur Kunsthal KAdE, Amersfoort), Femke Herregraven (beeldend kunstenaar en genomineerde 2019), Christina Li (freelance curator en schrijver). Eelco van der Lingen (directeur Mondriaan Fonds) was voorzitter zonder stemrecht.

Zo werden de kunstenaars Ghita Skali, Jonas Staal, Josefin Arnell en Michael Tedja genomineerd voor de Prix de Rome Beeldende Kunst 2023. Anders dan voorgaande jaren, was er niet langer een leeftijdsgrens voor het aanmelden. Volgens de jury bieden de genomineerden ieder een belofte voor de toekomst. Bij de selectie is dit keer niet alleen gekeken naar een nieuwe gedachte of beweging binnen het werk, of naar de ambitie van de kunstenaar om het eigen oeuvre te willen verrijken of herijken, maar bijvoorbeeld ook naar de relevantie die een consistent oeuvre kan bieden binnen een nieuwe context. Zo kan een nieuwe stem een waardevolle toevoeging zijn aan de hedendaagse beeldende kunst, maar kan een artistiek geluid dat al langer en consistent wordt uitgedragen een nieuwe urgentie krijgen in veranderende tijden.

De 4 genomineerden kregen ieder een werkbudget om nieuw werk te maken. Vanaf 14 oktober 2023 tot en met 3 maart 2024 was dit werk te zien in het Stedelijk Museum Amsterdam waar curator Amanda Pinatih van het Stedelijk Museum verantwoordelijk was voor de inrichting van de tentoonstelling.

Laura van den Bergh in Metropolis M:

“Van documentair tot humoristisch en van poëtisch tot uitgesproken kritisch; in de tentoonstelling van de Prix de Rome 2023 bij het Stedelijk Museum Amsterdam worden vier heel uiteenlopende werken van vier heel diverse kunstenaars gepresenteerd.”

Vergelijkbaar met eerdere edities werd in de media volop gespeculeerd over de winnaar voorafgaand aan de bekendmaking. Op basis van het nieuwe werk en het oeuvre van de kunstenaar heeft de jury Jonas Staal als de uiteindelijke winnaar gekozen. Jonas Staal ontving op 31 oktober in aanwezigheid van Koningin Máxima de Prix de Rome Beeldende Kunst 2023 uit handen van voormalig staatssecretaris Uslu (Cultuur en Media). Staal won de onderscheiding voor de videostudie *Empire's Island*.

Kunstcriticus Lucette ter Borg in NRC over *Empire's Island*:

“Staals *Empire's Island* (2023) is (...) indrukwekkend, conceptueel perfect doordacht, prachtig om te zien en geëngageerd. Staal heeft in bibliotheken en musea een schat aan archiefmateriaal opgedoken rondom vier eeuwen exploitatie van het vulkanische eilandje Ascension in de Atlantische Oceaan.”

De installatie *Empire's Island* van Jonas Staal is een video studie die het verhaal vertelt van Ascension Island en de gevolgen van de kapitalistische soevereiniteit genaamd 'Empire'. *Empire's Island* bevat herkenbare elementen uit het documentaire genre, zoals een voice-over en illustratieve grafische elementen die het narratief over Ascension Island ondersteunen. Tegelijkertijd is het een conceptueel werk waarbinnen de documentaire vorm becommentarieerd wordt. “Het werk daagt de bezoeker uit om voortdurend te betwijfelen waar deze naar kijkt. Het maakt ons bewust hoe gemakkelijk onze eigen blik misleid kan worden,” aldus de jury.

Prix de Rome Architectuur

Eens in de 4 jaar vindt de Prix de Rome Architectuur plaats. In 2022 organiseerde het Mondriaan Fonds de architectuur-editie in samenwerking met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie. In 2023 is besloten de Prix de Rome Architectuur per 2025 definitief onder te brengen bij het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie; het rijkscultuurfonds voor onder meer architectuur.

De communicatie is opgesplitst in aparte kanalen. De website markeert de eerste stap waarbij men vanaf prixderome.nl kan navigeren naar de beeldende kunst of architectuur omgeving.

Prospects

Jaarlijks organiseert het Mondriaan Fonds gelijktijdig met Art Rotterdam de tentoonstelling Prospects in de Van Nellefabriek (Rotterdam). Dan wordt het werk getoond dat is gemaakt door kunstenaars die in 2022 een bijdrage Kunstenaar Start hebben ontvangen. Het fonds organiseert deze tentoonstelling om de zichtbaarheid van startende kunstenaars een extra impuls te geven. Door de nabijheid van Art Rotterdam kunnen kunstprofessionals, verzamelaars en een breed publiek kennismaken met het werk van deze veelbelovende kunstenaars. Ook is de tentoonstelling een uitgelezen kans te laten zien wat mede dankzij Kunstenaar Start tot stand is gekomen.

In 2023 werd van 9 t/m 12 februari in het Distributiecentrum werk getoond van 73 startende kunstenaars. De tentoonstelling werd samengesteld door de curatoren Johan Gustavsson en Louise Bjelbak Henriksen. Ook dit jaar was er weer een gevarieerd aanbod van fotografie tot wandtapijten, van video tot schilderijen, en van performances tot sculpturen.



Prospects 2023. Foto: Aad Hoogendoorn

Gustavsson & Bjelbak Henriksen:

“In de 11e editie van Prospects maakt het publiek kennis met 73 veelbelovende kunstenaars die samen een goed beeld geven van de richting die de hedendaagse kunst in Nederland opgaat. Talent beperkt zich duidelijk niet tot één artistieke praktijk of benadering, maar floreert in een breed scala aan genres en media. Hoewel er veel verschillende terreinen worden verkend, staan kritische maatschappelijke vraagstukken en thema's als identiteit, beeldcultuur en de klimaatcrisis centraal.”

Voor het eerste konden deelnemende kunstenaars voorgedragen worden voor de NN Art Award. Deze award is bestemd voor een uitzonderlijk talent dat in Nederland een opleiding heeft gevolgd en waarvan het werk te zien is op de beurs. Er werden 5 kunstenaars voordragen aan de selectiecommissie van de NN Art Award, waarvan Salim Bayri en Laura Jatkowski een nominatie ontvingen.

Bij de tentoonstelling verscheen een publicatie met kunstenaarsteksten geschreven door Sarah van Binsbergen en Milo Vermeire. Nieuw dit jaar waren de QR-codes op de titelkaartjes bij de werken waardoor de bezoekers ook zonder publicatie de teksten konden lezen.

In totaal trok Art Rotterdam 28.000 bezoekers, waarvan het merendeel de tentoonstelling Prospects bezocht.

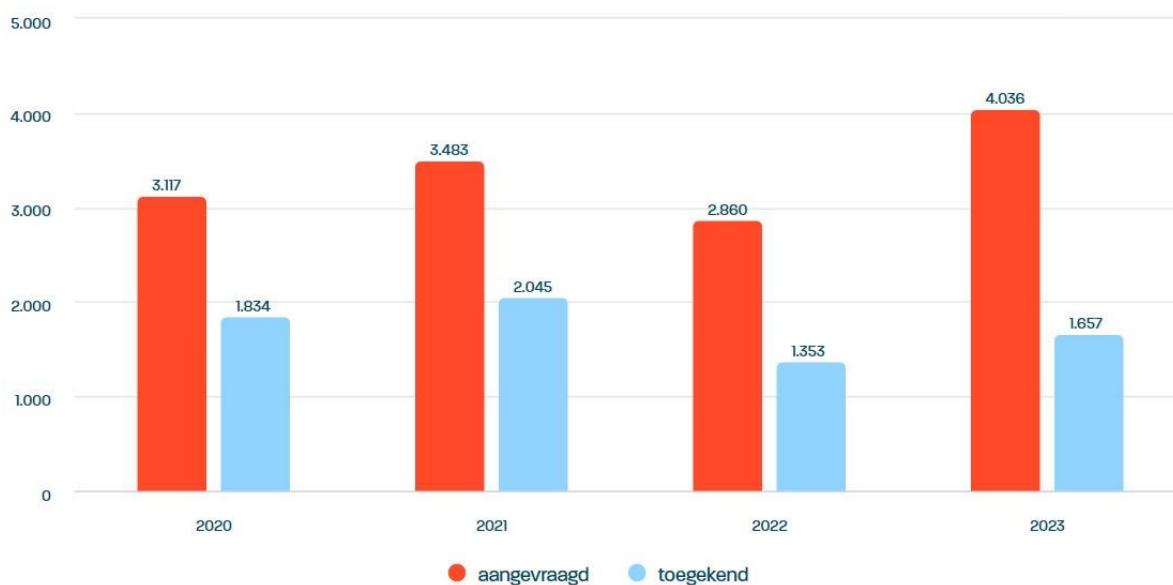
Klik [hier](#) voor een compleet overzicht van alle deelnemende kunstenaars aan Prospects 2023.

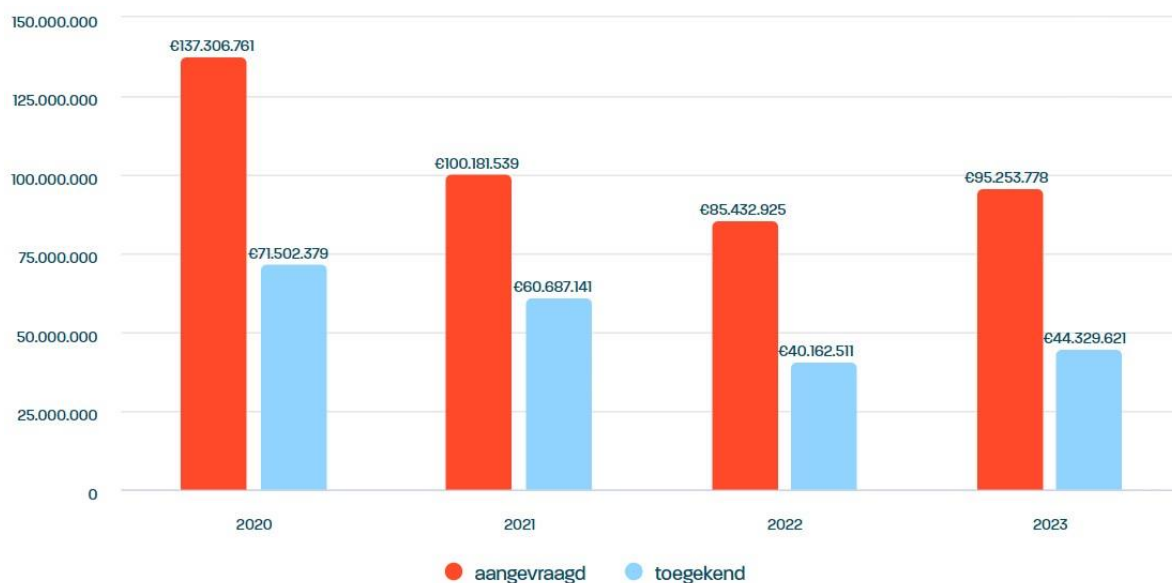
Organisatie & Financiën

Behandeling aanvragen

Aanvragers kunnen via een digitaal aanvraagformulier gedurende het hele jaar een aanvraag indienen, met uitzondering van enkele bijdragen die in rondes worden behandeld. Het Mondriaan Fonds kondigt de deadlines voor aanvraagrondes aan op de website, via de nieuwsbrief en op sociale media. Als een aanvraag binnen is, toetsen medewerkers deze allereerst op de formele voorwaarden die op de website vermeld staan. Aanvragen die daaraan voldoen, worden voorgelegd aan deskundige adviseurs voor een inhoudelijke beoordeling. Kwaliteit is daarbij het belangrijkste criterium. Bij een kunstenaar gaat het om de artistieke uitgangspunten en de wijze waarop deze tot uitdrukking komen in het werk. Bij een instelling gaat het om de kwaliteit van de plannen in cultuurhistorisch, of artistiek opzicht. Verder speelt de context waarbinnen een aanvraag is ingediend een rol, of het nu de artistieke context of de maatschappelijke inbedding van een project is. Ook kijken adviseurs naar het cultureel ondernemerschap, waarmee onder meer de onderzoekende en/of vernieuwende houding van de aanvrager wordt bedoeld en de activiteiten van de aanvrager op publicitair, organisatorisch en educatief gebied.

Voor het beoordelen van de aanvragen worden commissies van adviseurs met de benodigde expertises samengesteld. Zij beoordelen de aanvragen tijdens commissievergaderingen. Op basis van het advies van de commissie besluit het bestuur of een aanvraag wordt toegekend. De totale aanvraagprocedure duurt maximaal 3 maanden. In 2023 bedroeg deze termijn gemiddeld 75 dagen.





Bezwaar- en beroepsprocedures

Als een aanvraag voor een bijdrage niet wordt gehonoreerd, kan een aanvrager een bezwaarschrift indienen bij het bestuur van het Mondriaan Fonds. Ook is bezwaar mogelijk als het Mondriaan Fonds een ander bedrag toekent dan was aangevraagd of als bij het vaststellen van de definitieve bijdrage wordt afgeweken van de oorspronkelijke toezegging. De aanvrager kan het bezwaarschrift mondeling toelichten tijdens een (online) hoorzitting. Als het bezwaarschrift niet wordt gehonoreerd of als de commissie na herbeoordeling nogmaals negatief over de aanvraag adviseert, kan de aanvrager in beroep gaan bij de Arrondissementsrechtbank. Als dit beroep door de rechtbank wordt verworpen staat hoger beroep open bij de Raad van State. Ook het Mondriaan Fonds kan bij de Raad van State in hoger beroep gaan als de rechtbank een beroepschrift gegrond heeft verklaard.

In 2023 zijn er 146 bezwaren ingediend, waarvan een aantal in 2024 zal worden behandeld. Het aantal in 2023 afgehandelde bezwaren was 137. Deels waren dit bezwaren die eind 2022 waren ingediend. 4 bezwaren waren op financiële grond. Deze zijn gehonoreerd. Bij deze beschikkingen ging het om een lagere vaststelling omdat niet aan de verplichting om een verslag in te dienen was voldaan of het ingediende financiële verslag niet voldeed. Aangezien de verslagen alsnog werden ingediend of zijn aangevuld, zijn deze bezwaarschriften gehonoreerd. 7 aanvragen die oorspronkelijk niet in behandeling waren genomen omdat deze niet aan de formele voorwaarden voldeden, zijn alsnog aan de commissie voorgelegd. 5 bezwaarschriften waren niet ontvankelijk en 114 bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard. Tot slot zijn 7 bezwaarschriften gehonoreerd. Het percentage bezwaarschriften is stabiel.

In 2023 heeft 1 aanvrager beroep ingesteld bij de Rechtbank. Dit beroep is nog niet behandeld. Daarnaast heeft 1 aanvrager diens beroep uit 2022 ingetrokken.

Financiën

Exploitatieresultaat

Activiteitenlasten

Het bedrag aan verleende bijdragen in het verslagjaar is € 28.290.060. Dit is lager dan in 2022. Dat komt door de covid-19 regelingen die niet meer in 2023 uitgevoerd werden. De overige activiteiten zoals de Prix de Rome en Prospects bedragen € 2.092.061. Aan programma's en projecten, waarvoor aparte projectsubsidies zijn ontvangen, is € 17.336.436 besteed. Dit is aanmerkelijk meer dan 2022 en komt door de aanvullende projectsubsidies zoals voor Herdenking slavernijverleden en Erfgoedstarters. De totale activiteitenlasten komen hiermee op € 47.718.557. Hiervan wordt € 4.362.653 verrekend met de bestemmingsreserves.

Apparaatskosten

Onder apparaatskosten wordt verstaan alle uitgaven voor personeel en materieel die nodig zijn om de organisatie te doen functioneren.

In 2023 is € 7.444.061 aan apparaatskosten uitgegeven. Hiervan is € 1.155.061 aan de programma's en projecten doorberekend, € 148.093 voor de visitatie verantwoord en is € 1.074.198 besteed aan WaU plannen.

Het jaar 2023 is afgesloten met een positief resultaat van € 7.876.085. Dit komt overeen met de mutaties in de bestemmingsreserves en het bestemmingsfonds OCW.

Financiële positie

Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2023 € 21.733.946 bestaande uit:

Algemene reserve: € 2.973.304

Bestemmingsreserve: € 10.923.938

Bestemmingsfonds OCW: € 7.836.704

Met de vaststelling vierjaarlijkse instellingssubsidie 2017-2020 (ref. 1124409/30921105) heeft het ministerie van OCW de versterking van de algemene reservering tot € 2.973.304 goedgekeurd.

In 2023 is bij de bestemmingsreserve mede dankzij de projectsubsidie € 4.873.907 aan Aankoopfonds Collectie Nederland toegevoegd.

Met de vaststelling vierjaarlijkse instellingssubsidie 2017-2020 (ref. 1124409/30921105) heeft het ministerie van OCW toestemming gegeven € 314.092 van het bestemmingsfonds OCW in te zetten voor de verbouwing van het pand aan de Brouwersgracht. Daarvan is in 2023 € 99.988 ingezet. Daarnaast is het bestemmingsfonds toegenomen door lagere vaststellingen, vrijval van RAOCCC middelen uit de steunpakketten II-V en de niet bestede WaU middelen voor 2023. Deze laatste kan vrijelijk en zonder voorafgaande toestemming van het ministerie in latere jaren gebruikt worden.

Kwaliteitszorg

Het Mondriaan Fonds vindt het belangrijk dat de beschikbare middelen op een zorgvuldige en doelmatige manier worden uitgegeven. Het zijn publieke gelden. Bij de beoordeling van aanvragen speelt het advies van de onafhankelijke adviseurs een doorslaggevende rol. Het advies van deze experts komt tot stand op basis van inbreng en overleg.

Om de integriteit en het vermijden van (de schijn van) belangenverstremgeling binnen de hele organisatie te waarborgen zijn raad van toezicht, bestuur, medewerkers en adviseurs gehouden aan de statuten, het huishoudelijk reglement en de protocollen van het Mondriaan Fonds.

Nevenfuncties van medewerkers en rvt-leden worden gemeld en met de leidinggeevenden besproken op mogelijke belangenverstremgeling. Zoals elders beschreven, is er een klachtenprocedure voor de medewerkers, en daarnaast een voor externen. Van die laatste procedure is in 2023 tweemaal gebruik gemaakt.

Toegekende bijdragen worden, behalve rechtstreeks aan de aanvragers, bekend gemaakt middels de website, het jaarverslag en nieuwsbrieven. Besluiten zijn op grond van de Algemene Wet Bestuursrecht voor bezwaar vatbaar en kunnen desgewenst aan de bestuursrechter ter toetsing worden voorgelegd.

Visitatie rijkscultuurfondsen

In opdracht van het ministerie van OCW heeft een visitatiecommissie in 2023 het beleid en de dagelijkse praktijk van de 6 rijkscultuurfondsen geëvalueerd, te weten het Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten, Mondriaan Fonds, Nederlands Filmfonds, Nederlands Letterenfonds en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie.

Voor dit jaarverslag verzorgen de 6 fondsen een gemeenschappelijke tekst, waarin uitgebreid op deze visitatie wordt ingegaan. De visitatiecommissie bestond uit Andreë van Es (voorzitter), Saniye Çelik, Ann Overbergh, Ryclef Rienstra, Janwillem Schrofer, Geert van der Veen en Maïke Olij (secretaris).

Voorafgaand aan de visitatie ontving de commissie verschillende onderzoeken, waaronder een zelfevaluatie, een waarderingsonderzoek onder de aanvragers, stakeholders-interviews en een gezamenlijke reflectie van de 6 fondsen. In september 2023 bezocht de visitatiecommissie de fondsen afzonderlijk, waarbij gesproken is met de directeur-bestuurder, vertegenwoordigers van de raad van toezicht, het MT, adviescommissies, de OR en overige medewerkers. De visitatie besloeg een evaluatieperiode van 5 jaar, van 2018 tot en met 2022.

Het Mondriaan Fonds is tevreden over de bevindingen van de commissie. Zij heeft over het fonds een aantal scherpe observaties, maar blijft over het algemeen zeer positief. Volgens de visitatiecommissie is een subsidie van het Mondriaan Fonds voor velen in de sector een keurmerk geworden. "Dit is echter niet alleen maar positief: omdat het fonds daarmee normstellend is. Dat roept de vraag op welke norm dominant is en of een toegekende aanvraag niet een 'zichzelf vervullende voorspelling' wordt." In de komende beleidsplanperiode 2025-2028 is dit een belangrijk thema waarop het fonds zal agenderen. "De commissie is positief over de manier waarop het fonds deze zelfreflectie organiseert en zou dit als voorbeeld willen stellen aan de andere fondsen."

Toegankelijkheid van het fonds is een speerpunt, waarvoor onder andere een digitaal advies- en aanvraagplatform is ingericht. De commissie vindt dit een goede ontwikkeling: "Aanvragers worden meer begeleid in het aanvraagproces en krijgen de vragen te zien die aan de adviescommissies gesteld worden. Ook krijgen ze helderder uitleg over gehanteerde criteria. Voor adviseurs en fondsmedewerkers is een digitaal beoordelingsplatform ingericht dat helpt bij de beoordeling van aanvragen, maar raadt het fonds aan geregeld te monitoren of het platform alle problemen oplost en/of geen nieuwe problemen creëert."

De manier waarop het Mondriaan Fonds op haar website aanvragers weet te gidsen en uit te leggen welke regelingen voor wie en waarvoor bedoeld zijn, noemt de visitatiecommissie een inspirerend voorbeeld.

Algemene Verordening Gegevensbescherming

In het kader van de Europese privacywetgeving Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) benoemden de 6 rijkscultuurfondsen gezamenlijk een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op, en adviseert over de naleving van de verordening. Net als eerdere jaren heeft deze functionaris in 2023 een controle uitgevoerd om vast te stellen of het fonds daadwerkelijk in staat is aan de aantoonplicht te voldoen. De FG concludeerde onder meer dat het fonds in staat is de AVG na te leven en adviseert de huidige praktijk van aantonen en uitvoeren voort te zetten.

Cultuurcodes

Het Mondriaan Fonds hecht aan zo groot mogelijke openheid en transparantie en volgt de [Governance Code Cultuur 2019](#). De code bevat 9 principes voor goed bestuur en goed toezicht. Op het gebied van transparantie en verantwoording volgt het Mondriaan Fonds de aanbevelingen uit de code. Ook de statuten van het Mondriaan Fonds zijn conform deze Governance Code Cultuur opgesteld.

Het Mondriaan Fonds hanteert tevens de Gedragscode Cultuurfondsen. Deze code bevat een reeks waarborgen voor de onafhankelijkheid van handelingen van fondsen, beoogt meer transparantie te creëren over de manier waarop de cultuurfondsen hun publieke taak uitoefenen en draagt zo bij aan het vertrouwen van aanvragers en burgers in de cultuurfondsen. Bij het opstellen van de gedragscode is in het bijzonder aandacht besteed aan de positie van de aanvrager. De code wordt door de fondsen gehanteerd onder het motto pas toe of leg uit. Dit waarborgt transparantie van beleid, zorgvuldige samenstelling van commissies en vermindering van belangenverstremming.

Bij afweging van belangen tussen volledige openheid over de behandeling van bij het fonds ingediende aanvragen enerzijds en privacy van aanvragers anderzijds, wordt in afwijking van de Code Cultuurfondsen geen publieke informatie verstrekt over afgewezen aanvragen. Individuen die een afwijzende beslissing hebben ontvangen kunnen om een nadere motivering daarvan vragen. De reden dat het fonds deze besluiten meestal niet direct volledig motiveert, zoals in de Code Cultuurfondsen is vastgelegd, is dat veel aanvragers die afgewezen zijn daar geen prijs op stellen. Instellingen ontvangen deze informatie wel rechtstreeks.

Diversiteit & Inclusie

Aandacht voor diversiteit en inclusie is niet nieuw voor het fonds. Ook in het verleden was er al veel aandacht voor. Maar de afgelopen 3 jaar zijn nadrukkelijker stappen gezet in het verlengde van het beleidsplan en in relatie tot de [Code Diversiteit en Inclusie](#). Net als voor de rest van het culturele veld, biedt de code het fonds handvatten om gericht beleid te kunnen formuleren, uit te voeren en te evalueren. In plaats van een vierjaren beleidsplan D&I, heeft het fonds ervoor gekozen deze beleidsperiode te werken met jaarplannen en rapportages die met de raad van toezicht worden besproken.

Een concrete stap in 2023 waren de bijeenkomsten die het fonds door het hele land organiseerde in de aanloop naar het nieuwe beleidsplan. Vanaf mei deed het fonds alle regio's in het land aan. Van Texel tot Sint Eustatius, van Koarnjum tot Oisterwijk, van Assen tot Vlissingen. Het fonds verzamelde inbreng over de uitdagingen die van invloed zijn op het lokale beeldende kunst- en erfgoed aanbod. Daarmee heeft het beter zicht gekregen op de initiatieven en uitingen die samen het Nederlandse beeldende kunst- en cultuurlandschap vormen. Deze inzichten kregen hun beslag in beleidsplan 2025-2028.

De Open Oproep Herdenkingsjaar Slavernijverleden was in 2023 aanleiding extra aandacht te besteden aan een zorgvuldige, inclusieve behandeling en beoordeling van de aanvragen. Om ongelijkwaardigheid, uitsluiting en daarmee een stigmatiserende bevestiging van de doorwerking van het slavernijverleden te voorkomen, werd het taalgebruik aangepast, kreeg het perspectief van de gemeenschappen binnen de beoordelingscriteria extra nadruk, hield het fonds speciale spreekuren en kregen aanvragers de mogelijkheid hun plannen mondeling toe te lichten. Ook aan de rol van commissieleden werd extra aandacht besteed. Een van de commissieleden uitte dit op LinkedIn: "Nog nooit heb ik zo'n diverse club aan commissieleden meegemaakt en fijn samengewerkt met erg gedreven groep fondsadviseurs en bureaumedewerkers. Die diversiteit die er was, was er niet alleen op basis van expertise maar ook wat betreft leeftijden, seksuele oriëntatie, culturele afkomst en visie's et cetera. En dat bracht zowel mooie inhoudelijke gesprekken voort als momenten waar je iets kan leren van de perspectieven en ervaringen van anderen. Dat had makkelijk anders kunnen verlopen maar hier zag je gewoon wat voor moois er gebeurd als organisaties echt investeren in duurzame verandering. Zelf denk ik dat het ten goede is gekomen bij de beoordeling van de ingediende projecten."

Een ander commissielid schreef: "Ik vind het van groot belang dat het cultuurklimaat veranderd en ik zet mij daarom stevig in voor een inclusievere sector. Dat gaat met ups & downs helaas omdat het veelal nog witte spaces zijn waar maar moeizaam verandering komt. Ik wil me daarom graag uitspreken over mijn ervaring bij het Mondriaan Fonds en in het specifiek deze regeling. Ik vond het een erg fijne ervaring met zowel de beleidsadviseurs van het fonds als de commissieleden. Het voelt super fijn om bij te dragen in een safe space waar verandering en inclusie gewenst is. Dank hiervoor."

Het Mondriaan Fonds wordt kortom continu gedwongen de eigen praktijk en die van de aanvragers kritisch te beschouwen. Steeds meer fondsmedewerkers bewaken en stimuleren bewust en onbewust de diversiteit en streven naar inclusie in procedures, commissiesamenstellingen, thematische programma's, in gesprekken en gedachtenvorming. Bij het ontwikkelen van nieuwe of bij het aanpassen van bestaande regelingen wordt telkens in het oog gehouden wie het fonds wil bereiken, en welke aanpassingen nodig zijn om het bereik te verbreden of te diversifiëren. Ook de communicatie op de website wordt voortdurend onder de loep genomen.

Er is bij het fonds kortom een groter bewustzijn ontstaan met betrekking tot de eigen blinde vlekken en er is gewerkt aan een grotere toegankelijkheid van het fonds, een lagere drempel voor aanvragers en een meer diverse organisatie. Ook zijn de regelingen beter gericht op ondergerepresenteerde groepen. Dat dit ook zo wordt ervaren door het veld blijkt uit één op één gesprekken, maar ook uit het waarderingsonderzoek onder aanvragers dat in het kader van de visitatie van de rijkscultuurfondsen in 2023 werd uitgevoerd door Blauw Research:

"Meer dan 60% van de aanvragers vindt dat het Mondriaan Fonds bijdraagt aan een inclusieve en diverse kunst- en erfgoedsector. Ook benoemen sommige aanvragers de laatste jaren een verandering te zien bij het fonds. Waarbij het fonds meer open staat voor diversiteit en inclusiviteit, onder andere vanuit het Caribisch gebied."

"Aanvragers van het Mondriaan Fonds zien het fonds vaker als toegankelijk en benaderbaar ten opzichte van de vorige meting (73% in 2022 t.o.v. 61% in 2018). Ook vindt een groter aandeel dat het fonds inspeelt op actuele ontwikkelingen in het beeldende kunst en erfgoed veld ten opzichte van voorgaande meting (73% in 2022 t.o.v. 66% in 2018)."

De hierboven genoemde visitatiecommissie van de rijkscultuurfondsen was lovend over de aandacht die de rijkscultuurfondsen hebben voor diversiteit en inclusie, vanuit een intrinsieke motivatie. Specifiek was de commissie positief over de integrale aanpak van het Mondriaan Fonds, die zich vertaalt in jaarplannen en jaarrapportages, workshops en lunchbijeenkomsten. Wel adviseerde de commissie “duidelijke doelen te stellen, te monitoren en terug te koppelen naar diegenen die er wat mee moeten, zodat het leidt tot een verbeterde aanpak.”

Deze aanbeveling neemt het fonds graag ter harte. Vanaf 2024 wordt het jaarplan bijvoorbeeld nauwer betrokken bij de beoordelingscyclus. Met hun leidinggevendenden formuleren en monitoren de medewerkers hun concrete doelen voor de komende periode.

Effectmeting

Het fonds zorgt voor monitoring, reflectie en effectmeting van zijn regelingen en activiteiten. Belangrijkste doel is te bekijken of de gestelde doelen van het fonds zelf en van de bijdragen worden behaald. In dit jaarverslag staan per regeling de resultaten van die effectmeting vermeld.

Het Mondriaan Fonds vindt effectmeting essentieel. Om te monitoren of de eigen doelstellingen worden behaald, maar vooral ook om te laten zien welke rijkdom ontstaat via de investeringen van het fonds. Het gaat daarbij vooral om de directe resultaten en effecten van bijdragen, en niet zozeer om de maatschappelijke impact die door het fonds is veroorzaakt.

De afgelopen jaren maakt het fonds gebruik van een complex eigen instrumentarium om de beoogde effecten van het beleid te meten. Dit instrumentarium bestaat onder meer uit gerichte vragenlijsten aan aanvragers, enquêtes, maar ook aparte commissies die de resultaten van gehonoreerde of afgewezen aanvragen onderzoeken. In de jaarverslagen vermelden we telkens per regeling de specifieke resultaten van die effectmeting. De uitkomsten van onderzoeken zijn altijd openbaar en staan op de website van het Mondriaan Fonds.

Het fonds vraagt jaarlijks een zogeheten Kunstenaar Start-effectmetingscommissie de bijdragen die aan startende kunstenaars werden verstrekt te onderzoeken. Dit gebeurt bij de presentatie Prospects, de jaarlijkse startersexpositie tijdens Art Rotterdam. De Kunstenaar Start-effectmetingscommissie was in 2023 aangenaam verrast door de kwaliteit van het werk van de groep als geheel. De commissie had verwacht dat het lastiger zou zijn voor de makers om in tijden van corona aansluiting te vinden bij de kunstwereld en hun werk getoond te krijgen. Een aantal was echter uitzonderlijk goed bezig met hun ondernemerschap. Ook vond de commissie de variëteit aan doelen waarvoor de bijdrage was ingezet interessant. Een kunstenaar had bijvoorbeeld een tuftmachine aangeschaft, een ander had gereisd.

Interne evaluaties

Alle bijdragen worden continu en structureel intern geëvalueerd en waar nodig aangepast. Aan het eind van iedere vergadering kijken de adviseurs terug op de manier waarop de beoordeling is verlopen. Dit verslag gaat naar het bestuur dat zo nodig actie onderneemt. Aan het einde van het jaar voert het Mondriaan Fonds jaarlijks een interne evaluatie van alle bijdragemogelijkheden uit.

Externe evaluaties

In 2023 zijn 2 brede regeling-overstijgende onderzoeken uitgevoerd naar de resultaten van het Mondriaan Fonds.

In de eerste plaats heeft onderzoeksbureau Kwink de ruim 20 coronaregelingen geëvalueerd die het Mondriaan Fonds in de periode 2020-2022 uitvoerde, waarmee meer dan € 70 miljoen aan subsidie werd verdeeld. De onderzoekers hebben in opdracht van het fonds de effecten en de mate waarin doelen van deze regelingen zijn bereikt voor zover mogelijk in beeld gebracht. Op deze manier is geprobeerd zicht te krijgen op de doelmatigheid van deze coronaregelingen. Kwink concludeert dat de coronaregelingen gezamenlijk een brede doelgroep binnen de culturele sector hebben bereikt, waarbij geen hele doelgroep (zonder degelijke reden) buiten de boot is gevallen. Bovendien sloot de relatief eenvoudige opzet van de coronaregelingen goed aan bij de doelen van de regelingen en de situatie waarin de instellingen en makers zich bevonden ten tijde van de coronapandemie.

Over de specifieke steunmaatregelen voor musea en kunsthallen concludeert Kwink dat de coronaregelingen doeltreffend waren en goed aansloten bij de behoefte in de culturele sector: "We concluderen dan ook dat het doel van deze coronaregelingen is bereikt." De coronabijdragen boden in de meeste gevallen voldoende om de inkomstenderving op te vangen.

De coronaregelingen voor makers hadden als doel de continuering van de beroepspraktijk. Ook makers hadden een grote behoefte aan financiële ondersteuning tijdens de pandemie, waar de coronaregelingen volgens Kwink goed bij aansloten: "Door de gedeerde inkomsten van de makers geheel of gedeeltelijk op te vangen, hebben de bijdragen naast continuering van de bestaande beroepspraktijk ook geleid tot een positief effect op de mentale gezondheid van makers."

Een ander breed onderzoek dat het Mondriaan Fonds in 2023 uitvoerde was een onderzoek naar de dienstverlening van het Mondriaan Fonds, uitgevoerd door onderzoeksbureau Blauw Research. Dit bureau heeft alle aanvragers (positief en negatief beoordeeld) uit de jaren 2021 en 2022 bevestigd via een anonieme enquête. De respons was 35%, 2% meer dan in 2018. De vragenlijst is in nauw overleg met Blauw Research tot stand gekomen, waarbij in het kader van de vergelijkbaarheid met eerdere rapporten (2014 en 2018) de meeste vragen zijn herhaald.

Vergeleken met eerdere onderzoeken, zijn aanvragers positiever over de dienstverlening van het fonds. Vier op de 5 aanvragers is tevreden over de dienstverlening van het Mondriaan Fonds. Ten opzichte van 2018 zijn meer aanvragers uitgesproken positief. Aanvragers van coronaregelingen uiten daarbij een nog hogere tevredenheid dan reguliere aanvragers. Ook op andere punten laat het onderzoek van Blauw Research een bijzonder grote waardering zien van coronaregelingen-aanvragers.

Het fonds is daarnaast blij dat ook op het punt van de communicatie de waardering onder aanvragers is gestegen. Het rapport van Blauw Research noemt net als in 2017 als belangrijkste aandachtspunten voor het fonds de helderheid van het besluit en de transparantie van de beoordelingscriteria. Dat is niet verwonderlijk, omdat de respondenten van dit onderzoek (aanvragers 2021 en 2022) nog nauwelijks de resultaten van het zogeheten adviesplatform zagen. Het Mondriaan Fonds beschouwt het aanvragersonderzoek in 2023 op dat punt dan ook als een nulmeting. De invoering van een helderder, transparanter scoringssysteem in 2023 zal naar verwachting uit de klantwaardering-scores van 2027 blijken.

Communicatie

Het Mondriaan Fonds wil vindbaar en benaderbaar zijn voor een brede groep mensen: divers in opleiding, leeftijd, achtergrond, voorkeuren, overtuigingen, disciplines, ambities en gender. Het fonds richt zich op aanvragers en publiek uit alle delen van Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Hoe breder de opvatting over beeldende kunst en erfgoed bij het Mondriaan Fonds is en wordt uitgedragen, des te rijker het aanbod en de sector worden.

Toegankelijkheid

Het doel van alle communicatie is, in lijn met het beleidsplan 2021-2024, het Mondriaan Fonds toegankelijk te maken voor deze brede groep aanvragers en de resultaten van de bijdragen en activiteiten van het fonds meer bekend te maken bij het publiek.

Om dat te bewerkstelligen is er een heldere merk- en communicatiestrategie. Toegankelijkheid is daarvan de focus in alle facetten. Sinds 2021 is het aanbod van regelingen vereenvoudigd en wordt de online uitleg opgeschreven in heldere taal. Er is een eigen huisstijl en een overzichtelijke website. Zo beschikt het fonds over een [Aanvraaghulp](#), een online tool die het vinden van de juiste subsidieregeling eenvoudiger maakt.

De visitatiecommissie landelijke rijkscultuurfondsen 2023 noemt de manier waarop het Mondriaan Fonds op haar website aanvragers weet te gidsen en uit te leggen welke regelingen voor wie en waarvoor bedoeld zijn een inspirerend voorbeeld. Verder zijn er aanpassingen gedaan ter bevordering van de digitale toegankelijkheid, zoals een voorleesfunctie (ReadSpeaker) en er is een contrastknop.

Met deze veranderingen geeft het Mondriaan Fonds invulling aan de toegankelijkheid die in het beleidsplan 2021-2024 als ambitie is beschreven. Eind 2022 heeft het Mondriaan Fonds de A-status voor toegankelijkheid gekregen, wat betekent dat de website www.mondriaanfonds.nl volledig voldoet aan het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid.

Diverse gebruikers, een gerichte contentstrategie

Met de communicatie wil het Mondriaan Fonds vooral beeldend kunstenaars, curatoren en beschouwers, musea en erfgoedinstellingen, kunstpodia, galeries, private en publieke opdrachtgevers en kunstkopers informeren over de mogelijkheden die het fonds biedt. De communicatie zet actief in op het vergroten van het bereik door de uiteenlopende doelgroepen op maat te bedienen. Deze contentstrategie is in 2023 verder uitgewerkt en toegepast.

Het Mondriaan Fonds is actief op de kanalen Facebook, X (voorheen Twitter), Instagram en LinkedIn, met in totaal 86.878 volgers. Er worden doelgerichte keuzes gemaakt. Zo is de content afgestemd op het soort mediakanaal en type gebruiker. De website met 151.183 unieke bezoekers per jaar, de tweewekelijkse nieuwsbrief met bijna 10.000 abonnees en de sociale mediakanalen bedienen ieder een uiteenlopende groep en hebben ten opzichte van elkaar een versterkend effect. Uit gebruikersonderzoek blijkt dat de homepage van de website een belangrijk vertrekpunt is voor mensen die op zoek zijn naar de mogelijkheden bij het fonds. In 2023 zijn de sub-sites KunstKoop.nl, Biënnale van Venetië en prixderome.nl geïntegreerd in de website mondriaanfonds.nl. Ook zijn de identiteit van deze activiteiten vormgegeven naar de huisstijl van het fonds. Zo tellen alle activiteiten op naar alles wat het Mondriaan Fonds doet, stimuleert en mede mogelijk maakt.

Populaire berichten op social media waren in 2023 de toekenning van 5,8 miljoen euro aan 31 kunstpodia voor hun publiekstoegankelijke programma's, de 106 projecten die een toekenning ontvingen in het kader van de Open Oproep Herdenkingsjaar Slavernijverleden, de bekendmaking van de nieuwe adviseurs, de presentatie van Cercle d'Art des Travailleurs de Plantation Congolaise (CATPC) samen met kunstenaar Renzo Martens en curator Hicham Khalidi op de Biënnale van Venetië in 2024 en de starterstentoonstelling Prospects.

In 2023 is op de website de rubriek [Mogelijk Gemaakt](#) verder aangevuld met een afwisselend overzicht van projecten die mogelijk gemaakt zijn met financiering van het Mondriaan Fonds. Deze rubriek dient als voorbeeld voor aanvragers en is op jaartal en regeling te filteren.

[Zien en Doen](#) is een gevarieerde rubriek op Instagram om het grote publiek te enthousiasmeren voor de sector en tegelijk te laten zien wat het Mondriaan Fonds mogelijk maakt. In deze rubriek geeft het fonds actuele tips over bijzondere projecten die te bezoeken zijn. In het kader van toegankelijkheid zijn we doorgegaan met de rubriek Q&A. Via Instagram stories kunnen aanvragers vragen insturen, waar het fonds elke derde dinsdag van de maand publiekelijk op antwoordt. Sociale media wordt zo laagdrempelig ingezet als voorlichting en als eerste contactmoment voor toekomstige aanvragers.

De Mondriaan Fonds Podcast is in 2023 verder uitgebreid. Deze is vindbaar via alle audio streamingsdiensten. In deze podcastreeks worden de verschillende financieringsmogelijkheden van het fonds uitgelicht. [Aflevering 1](#) staat in het teken van de startende kunstenaar (830 luisteraars). [Aflevering 2](#) gaat over het kopen van kunst (330 luisteraars) en [aflevering 3](#) over het maken van kunst in opdracht (310 luisteraars). In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor aflevering 4, 5 en 6. Deze zullen in 2024 gemaakt en gepubliceerd worden.

Online spreekuren en informatiebijeenkomsten

Om aanvragers op weg te helpen in het aanbod van mogelijkheden organiseert het Mondriaan Fonds maandelijks een plenair online spreekuur, afwisselend voor makers en instellingen. Medewerkers vertellen over de subsidiemogelijkheden bij het Mondriaan Fonds en geven antwoord op vragen. In totaal zijn de maandelijkse spreekuren van het Mondriaan Fonds in 2023 door ruim 200 deelnemers bijgewoond. In aanvulling hierop werden speciale informatiebijeenkomsten georganiseerd voor kunstpodia om hen te informeren over de bijdrage Programma's Kunstpodia (91 bezoekers) en in het kader van het Herdenkingsjaar Slavernijverleden voor een brede groep aanvragers. Voor deze laatste groep zijn naast de informatiebijeenkomst eind 2022 ook wekelijks digitale inloopsprekuren (ruim 30 deelnemers) aangeboden waarbij deelnemers individueel door medewerkers in break-out rooms te woord werden gestaan. Deze methode draagt bij aan het toegankelijker maken van de contactvoorzieningen van het Mondriaan Fonds. Vooral voor aanvragers die niet eerder bij het Mondriaan Fonds hebben aangevraagd blijkt dit een prettige handreiking. Dit jaar hebben medewerkers bij 6 onderwijsinstellingen voorlichting gegeven aan kunstacademie studenten.

Get a Grant voor startende kunstenaars

In 2023 werd samen met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie 1 keer een online Get a Grant-bijeenkomst georganiseerd voor 150 (bijna afgestudeerde) kunstenaars en ontwerpers. Kunstenaars en ontwerpers vertelden over hun ervaringen bij het aanvragen van financiering en waar je als beginnend kunstenaar of ontwerper op moet letten. Fondsmedewerkers waren aanwezig om vragen te beantwoorden.

Mondriaan Fonds On Tour

In 2023 ging het Mondriaan Fonds on tour, ter voorbereiding van het nieuwe beleidsplan 2025-2028. We bezochten alle provincies en het Caribisch deel van het Koninkrijk (zowel fysiek als online) en streken een hele dag neer bij lokale erfgoed- en beeldende kunstinstellingen. Meer dan 800 lokale cultuurbeleidsmakers, geïnteresseerden en professionals uit de beeldende kunst- en erfgoedsector kwamen naar het inloopsprekuren, de ronde tafelgesprekken en de plenaire informatiebijeenkomsten op de verschillende locaties in het land.



Mondriaan Fonds on tour in 's-Hertogenbosch

Het doel van de tour was meerledig. Enerzijds informatie ophalen: wat speelt er in het lokale beeldende kunst- en erfgoedveld? Wat moet het Mondriaan Fonds aan de vergadertafel meewegen als het gaat om deze provincie? Wat missen de makers, instellingen en beleidsmakers om hun plannen mogelijk te kunnen maken? Hoe kan het Mondriaan Fonds aan die behoeften bijdragen? Een gesprek over de noden en mogelijkheden per provincie. Anderzijds deelden we informatie: wat doet het Mondriaan Fonds voor het beeldende kunst- en erfgoedveld en hoe komt ons beleid tot stand? Wat er gebeurt met je aanvraag zodra je deze hebt ingediend en wie beoordeelt deze eigenlijk? Tijdens beknopte thema-sessies informeerden we de aanwezigen in kleinere groepen rondom de volgende vragen: Voor het eerst een aanvraag schrijven, hoe pak je dat aan? De codes toepassen: wat moet wel en wat hoeft niet? Regelingen voor kunstenaars /instellingen: wat kunnen wij voor jou betekenen? Deel jouw kennis: vertel het Mondriaan Fonds wat er speelt in jouw regio.

We hebben als fonds veel geluisterd en geleerd. Zo hoorden we onder meer dat de eilanden in het Caribisch gebied niet alleen geografisch ver uiteen liggen (duizenden km) maar dat ook hun infrastructuur behoorlijk van elkaar verschilt. Waardevolle informatie waar we als fonds mee aan de slag gaan, om ook die regio zo goed mogelijk te kunnen bedienen. En dat geldt voor alle regio's waar we in Nederland geweest zijn sinds mei 2023; van Assen tot Vlissingen, van Almere tot Venlo. De opgedane kennis nemen we mee in onze toekomstplannen en in onze dagelijkse praktijk.

Mondriaan Fonds presenteert

Het Mondriaan Fonds organiseert activiteiten om kunst en erfgoed, maar ook de resultaten van de bijdragen zichtbaar te maken bij een breed publiek. Zo financiert het fonds de stimuleringsprijs Prix de Rome, toont het startende kunstenaars tijdens de jaarlijkse tentoonstelling Prospects, organiseert het de Nederlandse presentatie op de Biënnale van Venetië en publiceert het essays waarin actuele onderwerpen geagendeerd worden en kunnen worden uitgediept. Deze activiteiten staan apart vermeld in dit jaarverslag, zie [hier](#).

Interne communicatie

Ook de fondsmedewerkers zijn aandachtspunt binnen de communicatie. Op basis van een in 2022 uitgevoerd medewerkersonderzoek wordt de interne communicatie verder aangescherpt om zo de betrokkenheid van medewerkers te optimaliseren. Er is sprake van intensieve informatievoorziening via onder meer intranet, de wekelijkse nieuwsflits en via presentaties van eigen medewerkers en ondernemingsraad, alsook door bezoekers van buiten, bijvoorbeeld gasten uit het bezoekersprogramma. De doelen van het interne communicatiebeleid worden jaarlijks vastgelegd in een jaarplan.

Partners

Het Mondriaan Fonds vervult een netwerkpositie met verschillende (vaste) partners op het gebied van erfgoed en beeldende kunst, brengt partijen bij elkaar, geeft kennis door en wordt gevoed door de ervaring en kunde van anderen. Daarom trekt het fonds op met talloze partners.

Regiomakelaars

Drie regiomakelaars zijn aan het Mondriaan Fonds verbonden. Zij werken aan het bereik van nieuwe potentiële aanvragers, opdrachtgevers en adviseurs in de regio en zijn aanspreekpunt voor vragen over subsidies van het Mondriaan Fonds. Ook signaleren zij nieuwe initiatieven, doelgroepen en actuele ontwikkelingen op het gebied van beeldende kunst en cultureel erfgoed in hun regio. Het team regiomakelaars bestond in 2023 uit Rebecca Nelemans (Zeeland, Noord-Brabant en Limburg), Erna aan de Stegge (Flevoland, Overijssel, Gelderland) en Andrea Möller (Friesland, Groningen, Drenthe). Elk op andere wijze, inspeland op de kansen en behoeftes per regio, hebben deze makelaars hun werkzaamheden verdiept en hun netwerk uitgebreid.

Medewerkers van het Mondriaan Fonds raadplegen regelmatig de regiomakelaars over de specifieke context van aanvragen die voorliggen in de vergaderingen. Er is een maandelijks overleg om de gesignaleerde geluiden en behoeftes uit de verschillende regio's door te geven. Los van informerende gesprekken en het actief contact zoeken met sleutelfiguren, potentiële aanvragers en opdrachtgevers, organiseerden de regiomakelaars spreekuren, netwerkbijeenkomsten en werksessies. In 2023 waren de regiomakelaars bovendien nauw verbonden aan de tour die het fonds door het land heeft afgelegd, mede door hun inbreng en kennis werd de tour succesvol afgerond.

De afgelopen jaren hebben de regiomakelaars het fonds geholpen de verbinding met uiteenlopende plekken in Nederland te versterken en een bredere groep aanvragers te bereiken. Voor potentiële aanvragers die een afstand tot het fonds ervaren, hebben de regiomakelaars een drempelverlagende werking. Potentiële opdrachtgevers worden door de regiomakelaars geattendeerd op de mogelijkheden die het Mondriaan Fonds biedt. In 2024 wil het fonds deze ervaring en kennis uitbreiden en beter verankeren door een regio-coördinator de opdracht te geven een structuur te bedenken en te implementeren die de banden met de niet-Randstad versterkt.

Samenwerking cultuurfondsen 2023

De 6 rijkscultuurfondsen, het Filmfonds, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten, Mondriaan Fonds, Nederlands Letterenfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, dragen zorg voor een belangrijk deel van het rijksgesubsidieerde deel van de culturele en creatieve sector. Zij bedienen gezamenlijk een breed scala aan makers, andere zelfstandigen en instellingen in de culturele en creatieve sector.

De fondsen zijn, vanuit hun inhoudelijke kennis van de cultuurpraktijk en hun relatieve afstand tot de politiek en het rijksbeleid, niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook beleidsvoorbereider op hun disciplines. Het is hun opdracht de kennis over hun werkterreinen intensief te delen met onder meer het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur en een bijdrage te leveren aan de integrale rijksvisie en beleidsontwikkeling voor de kunsten.

De strategische en beleidsmatige samenwerking tussen de fondsen is inmiddels structureel ingebed. Ze houden elkaar goed op de hoogte van relevante ontwikkelingen en vinden elkaar op die terreinen en onderwerpen waar gezamenlijk optrekken zinvol en effectief is. Deze paragraaf geeft uitdrukking aan die samenwerking en is terug te vinden in de jaarverslagen van de 6 fondsen.

Visitatie

In opdracht van het ministerie van OCW heeft een visitatiecommissie in 2023 het beleid en de dagelijkse praktijk van de 6 rijkscultuurfondsen geëvalueerd. Deze commissie bestond uit Andréë van Es (voorzitter), Saniye Çelik, Ann Overbergh, Ryclef Rienstra, Janwillem Schrofer, Geert van der Veen en Maïke Olij (secretaris).

Deze visitatie vond plaats op basis van een door de bewindspersoon goedgekeurd protocol, en ging in op onderwerpen als governance, transparantie en dienstverlening.

Voorafgaand aan hun bezoek ontving de commissie van de fondsen verschillende onderzoeken, waaronder een zelfevaluatie, een waarderingsonderzoek aanvragers, stakeholders-interviews en een gezamenlijke reflectie.

In september 2023 bezocht de commissie de fondsen ieder afzonderlijk, waarbij werd gesproken met de directeur-bestuurder(s), vertegenwoordigers van de raad van toezicht, het MT, adviescommissies, de OR/personeelvertegenwoordiging en overige medewerkers. Ook sprak de commissie eenmaal met alle bestuurders gezamenlijk.

De bevindingen werden op 11 januari 2024 aangeboden aan Barbera Wolfensberger, directeur-generaal Cultuur en Media van OCW. Het algemene oordeel van het visitatierapport is zeer positief. “De commissie constateert dat de fondsen alert, flexibel en deskundig navigeren in een dynamische sector.” De visitatie besloeg een evaluatieperiode van vijf jaar, van 2018 tot en met 2022. Een periode die zich kenmerkte door grote veranderingen in het sociale en culturele veld. Voorzitter Andree Van Es: “De inzet waarmee de fondsen in en na de coronajaren het kunstenveld, de aanvragers en de samenleving van dienst zijn geweest is formidabel te noemen. Een onmisbare schakel, die zijn kracht voor een groot deel ontleent aan deskundigheid en betrokkenheid bij de verschillende kunst disciplines en die een positieve rol heeft gespeeld in de sector.”

Naast lof voor de fondsen bevat het rapport ook aanbevelingen, die de fondsen in hun beleidsplannen 2025-2028 verwerkten. Zo wijst de visitatiecommissie op het belang van het ondersteunen van interdisciplinaire aanvragers en de ontwikkeling van een gemeenschappelijk kader om de impact van het werk van de fondsen beter te onderzoeken. De fondsen nemen de aanbevelingen de komende periode ter harte.

Spreiding

Vanuit de stellige overtuiging dat in alle delen van het land voor iedereen toegang tot kunst, cultuur en erfgoed moet zijn, werd in 2023 de gezamenlijke publicatie *Rijkscultuurfondsen in de regio, Uitnodiging voor een goed gesprek* uitgebracht, ter verduidelijking van het regiobeleid van de 6 rijkscultuurfondsen. In dit minimagazine wordt uiteengezet wat de cultuurfondsen kunstenaars en instellingen in het hele land te bieden hebben. Met het minimagazine willen de fondsen een opmaat bieden voor een gesprek met overheden, instellingen en makers over hoe de aansluiting tussen fondsen en lokale context verbeterd kan worden, rekening houdend met factoren als de bevolkingsdichtheid en de logistieke culturele infrastructuur.

Codes

De 3 gedragscodes in de culturele en creatieve sector, te weten de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie, zijn een belangrijke basis voor het rijksbeleid in de periode 2021-2024. De fondsen geven daar zelf invulling aan in hun eigen beleid. Onderwerpen die raken aan de codes zoals eerlijke beloning, toegankelijkheid, sociale veiligheid en bestuurlijke verantwoordelijkheid spelen in alle (deel)sectoren die de fondsen gezamenlijk overzien. Daarom vindt hierover regelmatig afstemming plaats tussen de fondsen onderling en met het ministerie. Een voorbeeld in 2023 was de aanvraagronde voor meerjarige subsidies 2025-2028, die in afstemming met het ministerie en lagere overheden is voorbereid en waarin de codes een belangrijke rol spelen. De fondsen droegen als kennispartner bij aan programma's ten behoeve van een eerlijker arbeidsmarkt van Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (Platform ACCT) zoals In The Mix en FairPACCT.

In de periode 2021-2024 werken de fondsen structureel samen met de uitvoerders van de Code D&I in de zogeheten jaarlijkse &Awards. In 2023 heeft de organisatie echter de award uitgesteld, om de omvang van de prijs in 2024 te vergroten. In 2023 is besloten de samenwerking met de Code D&I ook in de periode 2025-2028 voort te zetten.

Collegiale samenwerking en overleg

Afgezien van de onderaan dit hoofdstuk beschreven lijst programma's, regelingen en trajecten waarin wordt samengewerkt, is er structureel en nauw collegiaal overleg tussen uiteenlopende afdelingen en medewerkers van de 6 fondsen. Zo spreken de directeuren elkaar zeswekelijks in een vast overleg over strategie en beleid. Verder hebben verschillende typen medewerkers van de fondsen geregeld overleg. En in het kader van de Europese privacywetgeving Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) maken de fondsen gezamenlijk gebruik van een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening.

HR-voucherregeling en Regeling Stage Cultuur Inclusief

De fondsen bieden vanaf 2021 meerjarig gesubsidieerde instellingen ruimte om de HR-expertise te vergroten en de 3 codes beter te doen landen. Het Nederlands Letterenfonds is penvoerder voor de trajecten in het kader van de arbeidsmarktagenda (naast de HR-vouchers ook met de Stage Cultuur Inclusief – zie de lijst hieronder). Aanvragers konden via uitvoeringsorganisatie CAOP een voucher ontvangen om tot € 20.000 advies in te winnen bij een erkend HR-adviseur. Op deze manier konden instellingen op een laagdrempelige manier aan de slag gaan met het personeelsbeleid.

In 2023 werd de regeling geëvalueerd. Doel en opzet van het initiatief (inkoop van extra HR-expertise en activiteiten gericht op implementatie codes, en goed werkgever- en opdrachtgeverschap) werd door de organisaties positief beoordeeld. Een overgrote meerderheid is met name zeer tevreden over de resultaten die de HR-expertise (tot nu toe) heeft opgeleverd; een grotere bewustwording en reflectie op HR-beleid en het opstellen van doelen voor de toekomst. Respondenten geven aan een duidelijker beeld te hebben bij wat nodig is voor een volgende stap in het HR- en organisatiebeleid. De HR-vouchers worden in 2024 voortgezet.

De Regeling Stage Cultuur Inclusief stond het hele jaar open voor aanvragers. De regeling heropende in oktober 2022 waarbij de looptijd van de projecten werd verlengd. Tot 31 december 2023 kwamen 37 succesvolle matches tussen een culturele instelling en een stagiair tot stand via de regeling. De regeling wordt in 2024 voortgezet en uitgebreid naar stagiairs afkomstig uit het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Innovatielabs

Namens de 6 rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een tweede open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector. Doel was aanvragers uit te nodigen toepasbare kennis en werkvormen te ontwikkelen die ten goede komen aan de wendbaarheid en weerbaarheid van de sector. Met de Innovatielabs werd uitvoering gegeven aan de aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur Onderweg naar overmorgen (november 2020).

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en CLICKNL hebben tweemaal de Open Call for Innovatielabs uitgeschreven, in 2021 en 2022. Veel makers, culturele instellingen en andere creatieve partijen reageerden. Uit hun ideeën zijn de eerste editie zestien projecten en de tweede editie zeventien projecten geselecteerd. Samen vertegenwoordigen de 33 initiatieven meer dan 200 partijen uit uiteenlopende culturele en creatieve disciplines.

Tijdens Dutch Design Week van 21 tot en met 29 oktober 2023 in Eindhoven, werden de resultaten gepresenteerd van de eerste editie.

Aanspreekpunt namens de 6 rijkscultuurfondsen

Sinds 2017 bieden de 6 fondsen gezamenlijk één aanspreekpunt aan voor cross-sectorale vragen. Zowel projecten die meerdere cultuurgebieden combineren als projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben, kunnen bij het aanspreekpunt terecht voor advies. In nauwe samenwerking met een vertegenwoordiging vanuit elk fonds onderzoekt het aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers binnen de bestaande regelingen van de fondsen of er mogelijkheden zijn. Jaarlijks maken 150 potentiële aanvragers gebruik van dit loket.

Johannes Vermeer Prijs

De Johannes Vermeer Prijs, staatsprijs voor de kunsten, wil uitzonderlijk artistiek talent eren en verder stimuleren. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 100.000 bestemd voor de realisatie van een speciaal project. De jurybegeleiding en algehele coördinatie van de Johannes Vermeer Prijs is sinds 2021 in handen van de 6 rijkscultuurfondsen, met het Mondriaan Fonds als penvoerder.



Tania Kross wint Johannes Vermeer Prijs 2023. Foto: Anne Reitsma

De juryleden zijn deskundigen binnen hun vakgebied en nemen bij hun afwegingen en beoordeling de verscheidenheid aan kunstdisciplines in ogenschouw. De jury bestond in 2023 uit Margot Dijkgraaf, Afaina de Jong, Hicham Khalidi, Bas Kusters en Marise Voskens (voorzitter). Laureaat was mezzosopraan Tania Kross. Zij ontving de prijs op 20 november uit handen van staatssecretaris Gunay Uslu. Kross ontving de prijs vanwege haar toonaangevende internationale zangcarrière en de vernieuwende wijze waarop zij opera breed toegankelijk maakt en een uiteenlopend publiek aanspreekt, verbindt en inspireert.

Mores.online

Bij het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag Mores.online kunnen mensen uit de culturele en creatieve sector contact opnemen met een vertrouwenspersoon. Sinds 2021 droegen de fondsen jaarlijks bij aan Mores.online, om zo continuering van het meldpunt mogelijk te maken. Ook hebben de fondsen zich hard gemaakt voor een uitbreiding van het domein van het meldpunt, dat zich oorspronkelijk uitsluitend richtte op de sectoren film/av en podiumkunsten maar nu ook de andere culturele disciplines vertegenwoordigt. In 2023 heeft het ministerie van OCW aangegeven voor de continuïteit van Mores.online de komende jaren te zullen zorgen.

Samenwerkingspilot verbindingsloket Caribisch gebied

De minister van OCW heeft in het beleidskader voor 2021-2024 de rijkscultuurfondsen gevraagd de subsidieregelingen, voor zover dat past binnen de doelstelling van de regelingen, open te stellen voor aanvragers van de 3 Caribische landen Curaçao, Aruba en Sint-Maarten en de 3 bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius en de toegankelijkheid voor hen te vergroten.

In 2021 zijn de fondsen daarom gezamenlijk een pilot gestart, met het Fonds voor Cultuurparticipatie als penvoerder namens de 6 fondsen, gericht op het duurzaam verbeteren van de communicatie en bereikbaarheid voor aanvragers in het Caribisch gebied. De pilot kreeg sindsdien vorm in het zogeheten Verbindingsloket Caribisch gebied waarvoor de samenwerking is aangegaan met het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (PBCCG). Het PBCCG beschikt over een klein kantoor op

Curaçao en heeft vertegenwoordigers op alle eilanden. Zo ontstond een lokaal aanspreekpunt dat verbindend optreedt tussen de rijkscultuurfondsen en (potentiële) aanvragers. Deze worden doorverwezen naar een mogelijk passend rijkscultuurfonds en de bijbehorende contactpersoon bij dat fonds. Daarnaast gaf het Verbindingsloket signalen en behoeften uit het veld door aan de rijkscultuurfondsen.

Eind 2022 is de pilot uitgebreid geëvalueerd, en is een aantal aanbevelingen geformuleerd op het gebied van beleid en communicatie. In 2023 werd het verbindingsloket verlengd, en werkten de fondsen verder aan een vervolg met als doel een duurzame verbinding tussen de fondsen en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Om tot dit vervolg te komen bezochten de fondsen in april 2023 de 6 eilanden en hebben zij verschillende stakeholders gesproken. Dit bezoek werd gevolgd door een tweede werkbezoek door een kleinere vertegenwoordiging in november. Het Mondriaan Fonds nam eind 2023 het penvoerderschap namens de 6 fondsen over.

Steunfonds Oekraïense makers

In 2022 opende het Nederlands Letterenfonds namens de 6 rijkscultuurfondsen tijdelijk een loket dat professionele kunstenaars die recent uit Oekraïne en Rusland naar Nederland zijn gevlucht tijdelijke ondersteuning biedt in de uitoefening van hun werkpraktijk. Het Steunfonds, zowel gericht op individuele makers als op gezelschappen, kreeg in 2023 een vervolg. Najaar 2023 werd door het kabinet € 500.000 vrijgemaakt om kunstenaars te ondersteunen die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en € 75.000 voor dissidente Russische makers die uit Rusland gevlucht zijn. De 6 rijkscultuurfondsen besloten tot een regeling Steunfonds Oekraïense makers 2024 en een regeling Steunfonds Russische makers 2024. De sluitingsdatum van de Steunfondsen is 31 mei 2024 of als het subsidieplafond is bereikt. Het Nederlands Letterenfonds treedt wederom op als penvoerder.

Werk aan Uitvoering

Met ondersteuning vanuit het rijksbrede programma Werk aan Uitvoering (WaU) verbeteren de fondsen hun publieke dienstverlening. Het Rijk stelt middelen beschikbaar tot en met 2031.

Bij verschillende WaU-trajecten trekken de fondsen samen op. De fondsen bouwen bijvoorbeeld gezamenlijk aan een curriculum met een breed trainingsaanbod, ontwikkeld voor of toegesneden op fondsmedewerkers, adviseurs en toezichthouders. Andere voorbeelden zijn trajecten gericht op uitwisseling van ervaringen en kennis op het gebied van ICT en een onderzoek naar het verbeteren van de dienstverlening voor interdisciplinaire aanvragers.

Overzicht samenwerkingsverbanden en -regelingen fondsen 2023

Samenwerkende fondsen	Samenwerking / regeling	Beschrijving
Alle 6 rijkscultuurfondsen	Aanspreekpunt interdisciplinaire aanvragen	Gezamenlijk aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers van projecten die meerdere cultuurgebieden combineren en projecten die een duidelijke maatschappelijke component hebben.
Alle 6 rijkscultuurfondsen	Johannes Vermeer Prijs	De staatsprijs is bestemd voor een opmerkelijk getalenteerde, actief werkende kunstenaar die in Nederland geboren en/of werkzaam is, en heeft als doel een verdiepende impuls te geven aan de artistieke praktijk van de laureaat. Het Mondriaan Fonds is penvoerder.
Alle 6 rijkscultuurfondsen en het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied	Verbindingsloket voor vergroting bereik Caribisch deel Koninkrijk	Samen met het PBCCG stelden de fondsen een extra aanspreekpunt open voor het Nederlands Caribisch gebied. Penvoerder namens de fondsen was het Fonds voor Cultuurparticipatie, dat dit eind 2023 aan het Mondriaan Fonds heeft overgedragen.
Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds	Kwartiermaker Zeeland	Pilot per 2021, afgerond begin 2023, gericht op het versterken van de culturele infrastructuur in Zeeland. De kwartiermaker richt zich op het creëren van samenwerkingen waarin cultureel veld, gemeenten en provincie zich gezamenlijk mede-eigenaar voelen van de culturele infrastructuur, inclusief nieuwe initiatieven.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds	Werkbijdrage theatertekst	Gezamenlijke werkbijdrage voor theatertekst met het doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds (ism Literatuur Vlaanderen, Lira en Sabam)	Toneelschrijfprijs	Heeft als doel de Nederlandstalige toneelschrijfkunst en de opvoering van Nederlandstalig toneelwerk onder de aandacht te brengen en te stimuleren. De prijs wordt uitgereikt aan de auteur van het beste oorspronkelijk Nederlandstalig toneelwerk.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Slecht Weer Fonds	Revolverend fonds waaruit festivalorganisaties die een tekort hebben opgelopen als gevolg van onvoorziene omstandigheden een bijdrage kunnen krijgen. Het staat open voor festivals uit alle sectoren.
Nederlands Filmfonds en Mondriaan Fonds	De Verbeelding	Films (speelfilm lengte) op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten.

Nederlands Filmfonds en Nederlands Letterenfonds	Books on Screen	Organisatie internationale netwerkbijeenkomsten voor filmproducenten en rechtenmanagers van literaire uitgeverijen.
Nederlands Filmfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Immerse\Interact / Immerse\Interact XL	Met samenwerkingsregeling Immerse\Interact stimuleren het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Nederlands Filmfonds projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap, waarbij projecten op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media centraal staan. Voor de aanvraagronde in 2023 gold de mogelijkheid voor een (aanvullende) realisatiebijdrage: Immerse\Interact XL.
Nederlands Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	#NieuweStukken	Subsidiereregeling sinds november 2018 voor beginnende schrijvers (ook dichters en woordkunstenaars) waarvan de verhalen nog te weinig te horen zijn op de Nederlandse podia. Er wordt samengewerkt met vijf partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van de fondsen. Jaarlijks is er ruimte voor tien beginnende schrijvers.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	HR-voucherregeling voor de culturele en creatieve sector / Regeling Stage Cultuur Inclusief	Subsidiereregeling per februari 2021 gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het HRM bij meerjarig gesubsidieerde instellingen bij de fondsen. Een HR-voucher kan worden aangevraagd voor o.m. het ontwikkelen van opleidingsbeleid voor medewerkers, advies over de optimale inzet van vrijwilligers, algemene scan van het personeelsbeleid en mogelijke verbeteringen, begeleiding bij de verdere verankering van het diversiteitsbeleid in de organisatie, etc. In 2023 is het programma geëvalueerd en is de editie van 2024 voorbereid.
Nederlands Letterenfonds tbv alle sectoren	Stage Cultuur Inclusief	Culturele organisaties kunnen gebruikmaken van platform Stage Cultuur Inclusief voor het plaatsen van vacatures voor stage- en startersplekken. Het platform is bedoeld om de instroom van divers talent te bevorderen. Stage Cultuur Inclusief is een initiatief van de 6 rijkscultuurfondsen, en is verlengd tot 2024.
Nederlands Letterenfonds tbv alle sectoren	Steunfonds Oekraïense makers	Kunstenaars die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en in Nederland verblijven, kunnen een bijdrage ontvangen voor de uitoefening van hun werkpraktijk.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Fonds Podiumkunsten	Upstream	Met Upstream ondersteunen zowel het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie als het Fonds Podiumkunsten (de laatste in samenwerking met Sena) vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de laten dag komen en crossovers naar andere disciplines stimuleren.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Letterenfonds	Literatuur op het Scherm	Dichters/schrijvers maken met vormgevers nieuw werk in het digitale domein. Er is eens in de twee jaar een open oproep. In 2023 was de laatste editie. In 2024 presenteren de deelnemers het resultaat van de samenwerking.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Voorlichting talent binnen en buiten het kunstvakonderwijs (Get a Grant)	De fondsen geven gezamenlijk voorlichting over o.a. talentontwikkeling en regelingen bij de fondsen. Dit gebeurt binnen en buiten het kunstvakonderwijs.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Residency Arita/ Japan	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds bieden sinds 2016 gezamenlijk twee residency perioden aan in de Japanse keramiekregio Saga. De werkperiode in Japan biedt aan veelbelovende kunstenaars en ontwerpers de ruimte om onderzoek te doen op artistiek en technisch gebied en hun eigen werk te ontwikkelen. Een belangrijk uitgangspunt van deze residency is om speciale technieken te leren binnen de oudste keramische industrie van Japan en deze in het eigen werk toe te passen.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie tvb alle sectoren	Innovatielabs	Namens de 6 rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Podiumkunsten, Filmfonds, Letterenfonds en Mondriaan Fonds	Residency Van Doesburghuis	Fondsen bieden sinds 2017 via open oproepen gezamenlijk een residency aan in het Van Doesburghuis in Meudon-Val-Fleury/Parijs waar professionele makers hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen. Gezien de doelgroep van professionele makers, neemt het FCP geen deel aan deze samenwerking.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds voor Cultuurparticipatie	Digitaal erfgoed	Samenwerking met betrekking tot regelingen rondom digitaal erfgoed.

<p>Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds, Fonds voor Cultuurparticipatie</p>	<p>Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten</p>	<p>Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds hebben in 2020 een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met één of meerdere ambachtlieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed. De samenwerking kreeg in 2023 een vervolg.</p>
---	--	---

Visual Arts Platform

Internationaal wisselt het Mondriaan Fonds ervaring en deskundigheid uit en stemt het activiteiten af binnen het Visual Arts Platform (VAP), een groep van acht Europese beeldende kunstfondsen die jaarlijks samenkomen. De VAP partners in 2023 waren: Acci3n Cultural Espa3ola, Arts Council England, Danish Arts Foundation, Frame Visual Art Finland, Institut f3ur Auslandsbeziehungen, Kunstenpunt Vlaanderen, Office for Contemporary Art Norway en Pro Helvetia. In 2023 kwam de VAP niet bijeen.

DutchCulture

Het Mondriaan Fonds heeft zitting in de programmaraad van DutchCulture die gaat over de besteding van budget aan projecten op het gebied van gedeeld erfgoed (Matchingfonds Gedeeld Cultureel Erfgoed). De programmaraad komt tweemaal per jaar bijeen.

Samenwerkingspartners

Zie [hier](#) een selectie van verschillende partners waarmee het Mondriaan Fonds samenwerkt.

Personeel en organisatie

Raad van toezicht

Algemeen

Het Mondriaan Fonds heeft een bestuursmodel met een bestuur en een raad van toezicht (rvt). De raad van toezicht heeft statutair tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken. De leden staan het bestuur met raad terzijde.

In 2023 bestond de raad van toezicht uit Genevi3ve Lieuw (voorzitter), Hester Alberdingk Thijm (vice-voorzitter), Karin Kersten (lid raad van toezicht en voorzitter auditcommissie), Noraly Beyer, Rune Peitersen, Marga Weimans en Willem Bijleveld. Samen vertegenwoordigen zij een rijke kennis van het (internationale) veld van beeldende kunst en van cultureel erfgoed; van cultureel ondernemen; van financi3n; van juridische zaken en van corporate governance. De bevoegdheden, taken, werkwijze en samenstelling van de raad van toezicht staan beschreven in een reglement.

De raad van toezicht vergaderde in 2023 viermaal met het bestuur. Ook buiten de bijeenkomsten was regelmatig contact tussen het bestuur en diverse leden. Zo woonden zij regelmatig de activiteiten van het Mondriaan Fonds bij, zoals de opening van de tentoonstelling Prix de Rome.

De kerndoelen van het Mondriaan Fonds, zoals ieder jaar geformuleerd in het zogeheten jaarplan zijn leidend voor de agenda van de rvt-bijeenkomsten. Dit maakt een beter gestructureerde reflectie op kwalitatieve en kwantitatieve kerndoelen mogelijk, en komt tegemoet aan een veranderde informatiebehoefte.

Concreet bepaalden de visitatie van de 6 rijkscultuurfondsen en de ontwikkeling van het beleidsplan 2025-2028 deels de agenda, net als de introductie van een aantal nieuwe regelingen en de extra budgetten in het kader van Werk aan Uitvoering (WaU). Verder werden de jaarrekening 2022 en de herziene begroting 2021-2024 goedgekeurd. Ook is regelmatig gesproken over het nieuwe adviesplatform dat in 2023 wordt geïntroduceerd. Andere onderwerpen tijdens de bijeenkomsten waren onder meer de Nederlandse inzending voor de Biënnale van Venetië en de risicoanalyses van het Mondriaan Fonds.

De rvt heeft in 2023 kennis gemaakt met de net ingestelde Ondernemingsraad (or). Vast contactpersoon voor de or vanuit de rvt was Noraly Beyer. Zoals de Code Diversiteit & Inclusie aanraadt, stelde het fonds de toezichthouders op de hoogte van de activiteiten die in 2023 zijn ondernomen om het fonds over de gehele breedte inclusiever en toegankelijker te maken.

In 2023 kwam de auditcommissie van de raad van toezicht viermaal bijeen. De auditcommissie bestond uit Karin Kersten en Willem Bijleveld. Tijdens de 4 bijeenkomsten in 2023 waren de directeur-bestuurder en het hoofd financiën van het Mondriaan Fonds aanwezig en werd bijvoorbeeld de uitgebreide jaarrekening 2022 besproken. Ook sloot tweemaal de accountant van het Mondriaan Fonds aan bij de auditcommissie, eenmaal in het kader van de interim- en jaarrekeningcontrole. De auditcommissie spreekt jaarlijks een keer apart met de accountant. In 2023 vond tot slot een kennissessie plaats over risicomanagement en beheersing.

De raad van toezicht kijkt met grote tevredenheid terug op een jaar waarin het fonds onder leiding van de directeur-bestuurder, Eelco van der Lingen, met het managementteam en alle medewerkers na een zwaar en intensief 2022 opnieuw op indrukwekkende wijze uitvoering heeft gegeven aan zijn reguliere werkzaamheden en alle werkzaamheden die de speciale regelingen met zich hebben gebracht. Het grote aantal afgehandelde aanvragen (4000) en de wijze waarop het fonds uitvoering heeft gegeven aan zijn rol bij het herdenkingsjaar Slavernijverleden zijn kenmerkende voorbeelden hiervan. Het fonds gaat een uitdagende periode tegemoet. Gelet op de ervaring van de raad met Eelco van der Lingen, heeft de raad vol overtuiging besloten hem met ingang van 1 maart 2024 voor te dragen voor herbenoeming en kijkt ook het komende jaar uit naar de samenwerking met hem.

De raad van toezicht werd in 2023 gevormd door:

Geneviève Liew, voorzitter (benoeming 16-03-2020 tot 16-03-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming) en lid van de remuneratiecommissie.
Lid van het College voor de Rechten van de Mens.

Nevenfuncties in 2023:

- lid bezwaarschriftenadviescommissie CAF11 en vergelijkbare zaken (kinderopvangtoeslagen) bij de Belastingdienst
- lid raad van toezicht Stichting Vrouwenopvang Rosa Manus
- lid raad van toezicht Stichting Reclassering Caribisch Nederland
- bestuurslid Stichting Pride Amsterdam
- lid raad van toezicht Plan International Nederland
- lid Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
- zelfstandig internationaal consultant

Hester Alberdingk Thijm, vice-voorzitter (herbenoemd per 01-11-2022 tot 01-11-2026) en voorzitter van de remuneratiecommissie.
Directeur AkzoNobel Art Foundation.

Nevenfuncties in 2023:

- lid International Association of Corporate Collections of Contemporary Art (IACCCA)
- bestuurslid Van Doesburghuis, Meudon – Parijs
- lid van bestuur en jurylid Sikkens Foundation
- adviseur Stedelijk Museum Fonds
- lid comité Ruigoord 50 jaar.
- scout Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2022
- lid klankbordgroep kunst opdrachten Stichting Kathedrale Basiliek St. Bavo
- voorzitter jury Lakeside Collection Award 2022

Noraly Beyer, lid (herbenoemd per 01-02-2022 tot 01-02-2026).
Journalist en programmamaker.

Nevenfuncties in 2023:

- lid werkgroep Caraïbische Letteren, een zelfstandige Werkgroep binnen de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.
- jurylid van de Mary Dresselhuysprijs
- voorzitter JC Bloemprijs
- bestuurslid stichting Nina de la Parra
- voorzitter klankbordgroep Diversiteit & Media bij de NPO
- voorzitter Stichting Vrienden van De Nieuwe Kerk

Willem Bijleveld, lid en lid auditcommissie (benoeming 01-04-2021 tot 01-04-2025 met mogelijkheid tot herbenoeming).

Nevenfuncties in 2023:

- voorzitter Veluwe Board, Veluwe Alliantie en 'Veluwe Remembers'
- juryvoorzitter Vriendenloterij Museumprijs
- vice-voorzitter raad van toezicht Omniversum
- lid stuurgroep Regiodeal Veluwe
- lid raad van toezicht Stichting Rijksmuseum Boerhaave
- lid raad van toezicht, en lid auditcommissie Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen BV
- lid raad van advies Stichting Geldersch Landschap en Kasteelen
- lid raad van advies Stichting Nationaal Bomenmuseum Von Gimborn Arboretum
- lid raad van advies Hortus Amsterdam
- lid raad van advies De Grote Kerk Naarden
- lid raad van advies Nederlands Zuivelmuseum Erve IJzerman

Karin Kersten, lid en voorzitter auditcommissie (benoeming 01-08-2020 tot 01-08-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming).
Chief Executive Officer (CEO) van ASA International Plc, Executive Director van de Board van ASA International Plc.

Nevenfunctie in 2023:

- lid van de Selectie Commissie van Hotelschool Den Haag

Rune Peitersen, lid (benoeming 01-04-2020 tot 01-04-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming).
Beeldend kunstenaar en docent aan de AKV|St. Joost Academie, Breda.

Nevenfunctie in 2023:

- lid van de Projectencommissie Beeldende Kunst Gemeente Dordrecht

Marga Weimans, lid (benoeming 16-3-2020 tot 16-3-2024 met mogelijkheid tot herbenoeming).
Modeontwerper/kunstenaar en docent Contextual Design aan Design Academie Eindhoven.

Nevenfunctie in 2023:

- jurylid expert jury Fashion/Dutch Design Awards

Fondsbestuur

Het bestuur vertegenwoordigt het Mondriaan Fonds en is belast met het besturen van de stichting en het beheer van en de beschikking over het vermogen. Het stelt op en herzielt zo nodig: een jaarlijkse begroting met toelichting; een beleidsplan voor een periode van vier jaar; subsidiereglementen en een adequaat planning- en controlesysteem.

Het fondsbestuur beslist over het toekennen van (financiële) bijdragen en wordt hierbij geadviseerd door experts, de adviseurs van het fonds. De bevoegdheden, taken en werkwijze van het bestuur staan beschreven in de statuten, te vinden op de website van het fonds.

Het fondsbestuur wordt vanaf 1 maart 2019 gevormd door Eelco van der Lingen. Hij vervulde in 2023 geen nevenfuncties.

Wet Normering Topinkomens

Binnen het Mondriaan Fonds zijn als topfunctionarissen aangemerkt de raad van toezichtleden en de directeur-bestuurder. De bezoldiging van deze personen valt binnen het kader dat door de Wet Normering Topinkomens en de regeling nr. 538765 (10382) van de minister van OCW ten aanzien van bezoldigingsmaximum voor topfunctionarissen is voorgeschreven. Voor 2023 werd door de minister van OCW het bezoldigingsmaximum voor de categorie cultuurfondsen op 186.000 euro bepaald. Voor de voorzitter van de rvt geldt een bezoldigingsmaximum van 15% van dit bedrag, voor de overige leden een maximum van 10% van dit bedrag. De bezoldiging van deze personen overstijgen de vastgestelde maxima niet.

Medewerkers

Per 31 december 2023 werkten bij het Mondriaan Fonds:

Akkemay Lammers - projectmedewerker (0,84 fte)
Ana Arroyo Hoebens - medewerker administratie (0,84 fte)
Anniek Vrij - projectleider activiteiten (0,84 fte)
Astrid van Loon - medewerker administratie (0,74 fte)
Bart Fuijkschot - senior medewerker financiën (1 fte)
Bonnie Dumanaw - senior projectmedewerker (1 fte)
Brienne Wind - medewerker communicatie (0,84 fte)
Carmen Muskee - projectmedewerker (0,84 fte)
Caroline Soons - communicatieadviseur (0,63 fte)
Daan Strating - hoofd IT en informatiemanagement (1 fte)
Djalma Taihuttu - communicatiemedewerker (0,84 fte)
Douke IJsselstein - senior projectmedewerker (0,84 fte)
Edgar Tepe - hoofd financiën en facilitair (1 fte)
Emma Parmentier - projectmedewerker (0,84 fte)
Esmée Ruijgrok - management en operationeel assistent (1 fte)
Esther Schussler - communicatieadviseur (1 fte)
Eva Postema - hoofd bureau en administratie (0,95 fte)
Fenne Lampe - projectmedewerker (0,84 fte)
Florence Riel - medewerker administratie (0,74 fte)
Gijs de Visser - medewerker administratie (0,84 fte)
Haco de Ridder - senior projectmedewerker relaties buitenland (0,95 fte)
Heleen de Hoog - projectmedewerker (0,95 fte)
Henk Bangma - IT medewerker (0,84 fte)
Hilde Schippers - archief medewerker (0,84 fte)
Ichmarah Kock - medewerker administratie (0,84 fte)
Ingrid Mokiem - medewerker receptie en secretariaat (0,84 fte)
Ingrid Senff - medewerker financiën (0,84 fte)
Jeanette Wagenaar - medewerker administratie (0,84 fte)
Jelle Nagelkerken - senior medewerker administratie (0,84 fte)
Joyce Poot - projectmedewerker (0,84 fte)
Judith de Jonge - jurist (0,95 fte)
Julie Flesseman - projectmedewerker (0,84 fte)
Katja Ganicheva - medewerker administratie (0,63 fte)
Kryštof Noteboom - medewerker IT (1 fte)
Lara Riga - projectmedewerker (0,95 fte)
Liesbeth Enzer - medewerker administratie (1 fte)
Liesbeth Filius - applicatiebeheerder (0,84 fte)
Lina Rechterschot - medewerker administratie (0,84 fte)
Linda-Ellen Boateng - medewerker administratie (0,89 fte)
Lise Hermans - projectmedewerker (0,84 fte)
Lotte Hemelrijk - projectmedewerker (0,84 fte)
Mada Bakarbesy - medewerker administratie (0,84 fte)
Madelon van de Pas - hoofd communicatie (0,84 fte)

Maria Lopes David - medewerker financiën (0,63 fte)
Marijn Veenhuijzen - projectmedewerker (0,84 fte)
Marjolein van Heemstra - medewerker receptie en secretariaat (0,84 fte)
Martien de Groot - beheerder (0,84 fte)
Menno Vuister - projectmedewerker (0,84 fte)
Milo Vermeire - redacteur (0,84 fte)
Minouche Wardenaar - projectmedewerker (0,84 fte)
Mirthie Wacki - projectmedewerker (0,84 fte)
Mouin Mcharrafieh - medewerker applicatiebeheer (0,84 fte)
Nina Fransen- medewerker administratie (0,84 fte)
Noura Habbab - projectleider Johannes Vermeer Prijs (0,53 fte)
Priscilla Tosari - projectmedewerker (0,84 fte)
Rapti Miedema - hoofd erfgoed & pilots (0,84 fte)
Rebecca Roskam - projectmedewerker (0,84 fte)
Rodney Aalse - medewerker huishoudelijke dienst (0,86 fte)
Sandra de Boer - coördinator administratie (0,84 fte)
Sandra Nicolai - juridisch- en projectmedewerker (0,84 fte)
Sarah Malko - bestuurssecretaris (0,84 fte)
Sjoerd Houben - projectmedewerker (0,84 fte)
Sophie Bakker- jurist (0,84 fte)
Sreymom Korng - projectmedewerker (0,84 fte)
Stacey Carrilho - medewerker administratie (1 fte)
Talitha van Ooyen - projectmedewerker (0,84 fte)
Tessa Ebbers - projectmedewerker (0,84 fte)
Tessa Ver Loren van Themaat - projectmedewerker (0,84 fte)
Tibisay Sankatsing Nava - senior projectmedewerker (0,84 fte)
Veysel Yüce - senior projectmedewerker (0,84 fte)
Wouter Koelman - hoofd beeldende kunst & Internationaal en receptie & secretariaat (0,84 fte)
Zuzana Hermanova - medewerker financiën (0,84 fte)

Personeelsbeleid

In een snel veranderende samenleving en door de groeiende krapte op de arbeidsmarkt is het essentieel dat het Mondriaan Fonds alert is op zijn positie als werkgever. Het fonds hecht grote waarde aan het belang om kwalitatief betrokken en vakbekwame medewerkers aan de organisatie te binden en te blijven investeren in medewerkers zodat deze duurzaam inzetbaar blijven. In 2023 zijn er 19 nieuwe medewerkers in dienst gekomen en is er van 10 medewerkers afscheid genomen.

Op 31-12-2023 zijn er 73 medewerkers in dienst, waarvan 35 met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd en 38 met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Het Mondriaan Fonds investeert in preventie en probeert ziekteverzuim zoveel mogelijk te voorkomen. Het ziekteverzuim was in 2023 6,4%.

Werken aan Uitvoering

In 2023 is een start gemaakt met het verbeteren van de dienstverlening en toegankelijkheid van het fonds (en daarmee ook de sector) in het kader van de WaU (Werken aan Uitvoering). De WaU is gericht op de klantbeleving van de aanvrager, het efficiënter maken van processen en meer uitwisseling van kennis en ervaring tussen medewerkers, tussen het fonds en relevante externe organisaties waardoor medewerkers de aanvragers beter kunnen helpen en e woord kunnen staan.

Ook kunnen medewerkers een dag meelopen bij een instelling om zich te verdiepen in bovengenoemde punten. Instellingen hebben enthousiast en in groten getale gereageerd op de oproep om medewerkers te ontvangen. Van de bezoeken zal de terugkoppeling breed gedeeld worden in de organisatie en de leerpunten ter harte genomen worden.

Tevens is onder de WaU een gezamenlijk project met de 6 rijkscultuurfondsen gestart. De fondsen stimuleren trainingen, opleiding en coaching van hun medewerkers. Bij scholings- en ontwikkelingswensen die de brede opdracht van de rijkscultuurfondsen raken, onder andere voortkomend uit de 3 culturele codes (Fair Practice, Diversiteit & Inclusie, Cultural Governance) en die meerdere (groepen van) medewerkers, adviseurs en toezichthouders aangaan trekken de fondsen gezamenlijk op. Trainingen worden ingezet voor het ontwikkelen van competenties die de kwaliteit van het werk verbeteren en de fondsen beter in staat stellen aanvragers en aanvragen goed te benaderen en te begrijpen. De fondsen zorgen zo voor vernieuwing van hun werkpraktijk, voor flexibiliteit en inzicht bij dienstverlening en voor een verbeterde benadering en beoordeling van werk van verschillende typen aanvragers. Een aantal trainingen zijn inmiddels gezamenlijk gestart.

Vertrouwenspersoon

Het Mondriaan Fonds heeft een externe vertrouwenspersoon die gevraagd en ongevraagd kan adviseren ten aanzien van beleid op het gebied van ongewenst gedrag. In 2023 is de externe vertrouwenspersoon 3 keer geraadpleegd en werden er geen klachten ingediend.

Van pvt naar or

Sinds april 2023 heeft het Mondriaan Fonds voor het eerst een ondernemingsraad (or). De or heeft zich actief opgesteld en heeft meerdere sessies georganiseerd met de achterban om input op te halen uit de organisatie. De or heeft een initiatiefvoorstel ingediend voor een multifunctionele rustruimte voor onder meer re-integrerende of zwangere medewerkers, medewerkers die willen kolven of medewerkers die de ruimte willen gebruiken voor gebed. Daarnaast heeft de or haar adviesrecht gebruikt bij de totstandkoming van nieuw beleid rondom hybride werken. Inmiddels hebben er sinds het ontstaan van de or meerdere overleggen plaatsgevonden met bestuurder, HR en hoofd bureau, is er een kennismaakmoment geweest met de raad van toezicht en was er een algemeen gang van zaken overleg aan het einde van het jaar.

Thuiswerken en terug naar kantoor

In 2023 is met de ondernemingsraad besproken om een hybride beleid te implementeren: een goede balans tussen thuis en op kantoor werken en om samenwerking en verbinding met elkaar te versterken. Met name voor de net startende medewerkers is dit veel efficiënter gebleken. De gezamenlijke lunch op dinsdag is populair.

Risicobeheer Mondriaan Fonds

De risico's zijn voor zo ver mogelijk geïnventariseerd en er zijn adequate beheersmaatregelen genomen zoals veiligheidsprotocollen en een back-up procedure. Waar nodig zijn uit voorzorg afgewogen reserves gevormd. Voor de overige risico's zoals arbeidsongeschiktheid van het personeel zijn verzekeringen afgesloten.

Jaarlijks maakt het hoofd financiën een financiële- en reputatie-risicoanalyse die met de directie en raad van toezicht wordt besproken.

Ook het hoofd IT maakt een jaarlijkse analyse van de veiligheid van de IT die eveneens met de directie en raad van toezicht wordt besproken. Daarnaast heeft het Mondriaan Fonds een actieve bedrijfshulpverlening (bhv) die jaarlijks een bijscholingscursus volgt.

Administratieve Organisatie / Interne Beheersing

In februari heeft er een datalek plaatsgevonden bij een door het Mondriaan Fonds ingeschakeld onderzoeksbureau. Hierop is melding gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Halverwege 2023 is de organisatie overgestapt op het werken met Sharepoint.

In aanloop naar grotere proceswijzigingen in het subsidieaanvraagstelsel AIMS zijn er enkele kleine verbeteringen doorgevoerd. Het stelsel draait momenteel op versie 4.0.2. Het in 2022 ontwikkelde Adviesplatform is in 2023 volledig in gebruik genomen. De ervaringen hierover zijn positief.

Adviseurs

Bij het beoordelen van de aanvragen is het advies van onafhankelijke adviseurs doorslaggevend. Zij worden geselecteerd op basis van deskundigheid en ze functioneren in commissies. Bij het samenstellen van adviescommissies wordt gestreefd naar een goede afspiegeling van de opbouw van de samenleving en rekening gehouden met de competentie interculturele sensitiviteit. Daarbij wordt waar mogelijk gelet op leeftijd, gender en de geografische spreiding van woon- en werkplaats. Mede gelet op de adviseurs die kunnen worden herbenoemd is voor de werving in 2023 gekozen om met name in te zetten op nieuwe adviseurs met kennis en expertise van het veld in regio's anders dan de regio Randstad.

Om verschillende visies en perspectieven op kunst en erfgoed te waarborgen rouleren de commissies van samenstelling en zijn alle leden telkens slechts tijdelijk betrokken bij het Mondriaan Fonds. In principe wordt een adviseur benoemd voor 2 jaar, met een mogelijke verlenging van nog eens maximaal 2 maal een jaar.

Het Mondriaan Fonds kent vele bijdragemogelijkheden. Wanneer een adviseur zelf een aanvraag heeft ingediend of de organisatie waarvoor de adviseur werkt of wanneer de adviseur privé of zakelijk betrokken is bij een aanvraag van anderen, kan een adviseur niet deelnemen aan de betreffende adviesvergadering. De adviseur wordt hiervoor dan niet uitgenodigd of de uitnodiging wordt alsnog ingetrokken. Is er sprake van betrokkenheid bij een aanvraag, dan dient de adviseur het fonds hiervan zo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen. Dit is vastgelegd in een protocol dat door alle adviseurs wordt ondertekend.

De wervingscampagne in 2023 leverde 79 sollicitaties op. De selectiecommissie heeft met 53 kandidaten gesprekken gevoerd en uiteindelijk 40 kandidaten uitgekozen voor benoeming van 2 jaar. Van de huidige adviseurs zijn 25 niet voor herbenoeming aan het bestuur van het Mondriaan Fonds voorgedragen; dit in verband met het bereiken van het einde van de benoemingstermijn. Er zijn 25 adviseurs voorgedragen voor herbenoeming voor de periode van maximaal 1 jaar. Er zijn 9 voorzitters. 25 adviseurs zitten nog in de eerste benoemingstermijn van 2 jaar en behoeven niet herbenoemd te worden.

Zie hieronder een overzicht van de voorzitters, adviseurs en selectiecommissie van het Mondriaan Fonds op 31 december 2023.

Voorzitters:

Christian Braak
Dyonna Benett
Jorrit Kelder
Peter van der Es
Raul Balai
Rita Ouédraogo
Robert Jan Verhagen
Sandjai Bhulai
Youri Appelo

Adviseurs:

Alex van Stipriaan	Josine Siderius	Marwan Magroun
Aline Thomassen	Judith Leysner	Maziar Afrassiabi
Arash Fakhim Esmaeilian	Julius Thissen	Michel Hommel
Ardjuna Candotti	Katja Mater	Mieke Conijn
Arminda Franken-Ruiz	Kevin Osepa	Monika Dahlberg
Arno Kramer	Klasien van de Zandschulp	Neeltje Timmers
Arnold Lubbers	Koen Delaere	Nicolette Bartelink
Barbara Strating	Koštana Banović	Otto Snoek
Bastiaan Steffens	Krien Clevis	Petra Links
Benoît Mater	Leana Boven	Petra Noordkamp
Brenda Tempelaar	Lema Salah	Quinsy Gario
Carlijn Diesfeldt	Liesbeth Labeur	Radna Rumping
Chantal Tjin	Lieven Hendriks	Rik Meijers
Daniëlla Britt	Liza Voetman	Robin Waart
Davida de Hond	Maaike Kool	Sharelly Emanuelson
Denise Campbell	Maaike Pilgram	Stefanie van Gemert
Elise 't Hart	Manique Hendricks	Stephanie van Heijningen
Ellen de Haan	Marcel van den Berg	Tirzo Martha
Esther Polak	Marco Streefkerk	Ton Kruse
Frits Loomeijer	Maria Roosen	Toos Arends
Henry Timisela	Marianne Eekhout	Tsjalling Venema
Isolde Venrooy	Marieke Wiegel	Urok Shirhan
Jasper van Es	Mariska van den Berg	Wafae Ahalouch el Keriasti
Jenny Smets	Marja Bloem	
Jonathan van Doornum	Marleen Hartjes	

Selectiecommissie:

Aspha Bijnaar
David Bade
Hicham Khalidi
Steven ten Thije
Wouter Koelman (voorzitter zonder stemrecht)

Ad hoc-adviseurs:

Anne Hoogewoning	Jenny Salmean
Anouk van Klaveren	Kim Knoppers
Aronnette Martis	Kimberly Willems
Arthur Steiner	Louise Schouwenberg
Astrid Heligonda Roemer	Mary Tupan-Wenno
Brigitte van der Sande	Paul Devens
Constanze Müller	Paulo Martina
Dirk Snauwaert	Quirine Racké
Emiel van der Pol - Engels	Rashid Novaire
Fabienne Chiang	Sam Uittenbogaart
Frank Koolen	Sandra Bechtholt
Frank Peijnenburg	Sigmar Vriesde
Guus Kusters	Susanne Kriemann
Iris Ruisch	Tiong Ang
Isa van Bossé	Wim Manuhutu
Isabel Driessen	

Colofon

Tekst: Mondriaan Fonds

Beeld: aanvragers, tenzij anders vermeld

Ontwerp: [Das Buro](#)

Techniek: [F19 Digital Reporting](#)

©Mondriaan Fonds, maart 2024

Aan de inhoud van deze tekst kunnen geen rechten worden ontleend. Het Mondriaan Fonds heeft zich ingespannen aan alle auteursrechtelijke verplichtingen te voldoen. Voor zover iemand echter meent alsnog rechthebbende te zijn, kan deze zich tot het Mondriaan Fonds wenden. Van werken van beeldende kunstenaars aangesloten bij een CISAC-organisatie is het auteursrecht geregeld met Pictoright te Amsterdam.